

Kárpátaljai Hírmondó

XV. évfolyam 3. (57.) szám, 2019. Ősz

Sík Sándor

Ökörfarkkóró

Egyedül áll a lekaszált mezőn,
A kaszás tisztelettel elkerülte,
S ahogy elment mellette, visszánézett,
Ő meg utána nézett a kaszásnak.

Körülzuhogták szívtelen szelek.
Jöttek, elmúltak, ő meg itt maradt,
Hajlongva nézett a szelek után,
Karcsú gerincén nem esett törés.

Levélhullajtó őszeleji éjben
Eszébe jut, hogy egyes egyedül van.
Szürkülő szárán remegés fut át:
Hát én mikor? és merre? és miért?

Az 1998-as őszi árvíz áldozatainak
emlékműve Munkácson

A Tisza a nagyszőlősi Fekete-heggyel és a vasúti híddal

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

XV. évfolyam, 3. (57.) szám
2019. Ősz

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség

1068 Budapest,
Városligeti fasor 44.
Telefon: 06-1-351-7770
E-mail: karpataljaiszovetseg@gmail.com

Felelős kiadó:
Benza György,
a Kárpátaljai Szövetség
elnöke

Alapító főszerkesztő: Füzesi Magda
E-mail: magda.bereg@gmail.com

Főszerkesztő: Szemere Judit
E-mail: nagykica12@gmail.com

Szerkesztőbizottság:
Dr. Pomogáts Béla, Dr. Botlik József,
dr. Dupka György, dr. Szöllösy Tibor,
dr. Zubánics László,
Kovácsné Marton Erzsébet

Lapengedély száma: 2.9/1414-1/2006
HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
1000 példányban.

E lapszám megjelenését támogatta
a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.,

valamint a Kárpátaljai Szövetség
tagsága.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomból

Olvassuk együtt! Illyés Gyula: Október	
Vers mindenkinek. Babits Mihály: Zsoltár gyermekhangra	3
Szervezeti élet. Találkozó Balatonföldváron	4
Aktuális. Külhoni magyarokkal foglalkozó honlap indult	6
A nagymuzsalyi bánya jövője: nemzetközi szintű megoldás a célszerű	7
Közös dolgaink. Életre kell a Buttler-kúria	8
Napraforgós vendégházak	9
Hitélet. „... fényletek, mint csillagok az égen, ha az Élet Igéjére figyeltek”.	
Radvánszky Ferenc református lelkész prédikációja	10
Lélektől lélekig. Kápolnaszentelés Ráton	11
Évforduló. Egy 125 éves levél	12
A 170 éve mártírhaltalt halt báró Perényi Zsigmond emlékére	13
Határok nélkül. A Magyar Állami Operaház előadása Beregszászon	14
Halhatatlan magyar sportolók a nagybereg-i líceumban	15
Kárpátaljai sikertörténet. Vállalkozás a gyermekek jövője biztosításáért. Beszélgetés	
Ilosvay Máriával	16
„Külföldön csak egy porszem lennék a homokvárban...” Interjú	
Fülöp László fotográfussal	17
Anno. A félelem évei. Strommer Benjamin írása	18
KVIT-kollázs. Fiatal alkotók írásai	20
Fiatalokról fiataloknak. Ruszin Noémi gondolatai a festészetről és a kétlakiságról	22
„Vissza akarok jönni Kárpátaljára”. Beszélgetés Kalanics Attilával	23
Arasznyi történelem. A Kárpátaljai Tudományos Társaság. Botlik József tanulmánya	24
Közelkép. Otthonról haza. Interjú Ötvös Sándorral	27
Örökségünk. A Borsavölgyi Kisvasút napja	28
Gyűjtők találkozója Beregszászon	29
Irodalom. Csak a hegyek türelmesek, némák... Weinrauch Katalin írása.	30
Múltbanéző. Elveszett Ungvár: Bródy András villájának története	32
Szerkesztőségünk postájából	34
Gratulálunk! Elismerések	35
Szemelvények kárpátaljai eseményekből	36
Művészet. Balogh Sándor-tárlat Ungváron. Női szerepvállalás a szobrászatban	39
A Kárpátaljai Hírmondó galériája. Kárpátalja a te szemeddel – fotópályázat	40

Címlapfotók: Kovács Sándor

Pályázati felhívás

A Kárpátaljai Szövetség Antal Péter Ösztöndíj néven tehetség-gondozó ösztöndíjprogramot hirdet kárpátaljai származású fiatal művészelöltek és szépirok számára. A pályázati felhívás, valamint az adatlapok a Kárpátaljai Szövetség www.karpataljai.simplesite.com című honlapján érhetők el. Érdeklődni az antalpeterpalyazat@gmail.com címen lehet.

Sikeres pályázást kíván

a Kárpátaljai Szövetség elnöksége.

Illyés Gyula

(1935)

Október

Nem én jöttem rá először, hogy ha a magyar irodalomnak azt a jellegzetességét keressük, amely azt minden más nép irodalmától élesen megkülönbözteti, amely tehát eredendően magyar, legegyszerűbb is méltó meglepetésünkre valami szorongó pesszimizmusra akadunk. Legnagyobb költőink hangja abban a pillanatban, mikor a legmagasabb skálára érkezik, egyszerre vibrálni kezd, az éterire tisztult dallam a döbbenet, nem egyszer a zokogás staccatóit idézi. Ez a riadt lüktetés – a különböző idők korszerű dalaiban annyira meglepő hasonlósággal tér vissza, hogy valóban elfogadhatjuk egy olyan időfölköti lény létezésének, amilyen egy nemzet.

Az el-elakadó hang mindannyiszor a magyarság lenni és nem lenni kérdését üti meg és a nemzet fennmaradását szorong. Néha olyan időben csendül meg, amikor a nemzet látszólag a legnagyobb biztonságban él. Mi indította Ady Endrét, hogy a ferencjózsefi korszak legderűsebb szélcsendjében, a magyar történelemnek állítólagos legáldottabb napsütésében, mikor a félkékalmár egy-két tavasz alatt iparmágnássá, a külterki Harpagon bankárrá serdült, egyszerre hangot váltson, s a finom párizsi szólamot, mely neki is, környezetének is úgy megfelelt volna egy életen át, kétségbeesett, szinte már eszelős jajongásra cserélje, hogy vége lesz Hunniának? Honnan ez a szorongás, ez a halálfélelem, mikor az akkori nemzetből csak olyan quantité negligéable indult romlásnak, illetve az óceánon túlra, mint a parasztság? Ismer ilyet más nép irodalma? Norvég és dán kevesebb él a földön, mint magyar, de nem tudok arról, hogy a norvég vagy dán irodalom fő mondanivalója egyben az és századokon át az volt, hogy egyik napról a másikra eltűnhetnek a föld színéről. Mit rejteget, mitől szenved az a nemzet, mely ilyen lázálomszerű szavakat küld íróinak ajkára, akik, akárhogy csúrgyűjt-csavarjuk, a nemzet létezésének mégis leghitelesebb kifejezői? Igazuk volt?

A háború elvihartott fölöttünk, a lázálmu jóslatok egy része betelt; azt várhattuk, hogy a megcsontított nemzet legalább a lábavesztett beteg beletörődő nyugalomával kel fel az operációs asztalról: nagyobb baj már nem érhet. Nem ez történt. Egy egész nemzedék ajkán csendült fel a régi szólam. Lázásabban, sürgetőbben, mint valaha.

A mai ifjú nemzedéknek ez a közös vonása; ez benne nyilván a magyar vonás is, ha magamról ítélek róluk. Népies valóban ez a nemzedék? Csak annyiban, amennyiben egy ország baja első-sorban mindig a nép baját jelenti. S így ezek az írók is az országról szólva, mindig a népről beszélnek.

Ahányan vannak, annyiféle területről valók. Még azt sem lehet mondani, hogy barátságban vannak egymással. Bár mindez csak javukra szolgálhat. Izlésük, természetük ellenére egymás mellé a szorongó aggodalom állította őket.

A háború utáni szellemi és gazdasági széljáratok a meglazult magyarság íróinak induló fiait oly területekre sodorták, melyekről azelőtt azok álmodni sem igen álmodhattak. Egyik Amerikába vetődött, a másik a proletár külvárosba, a harmadik Párizsba,

a negyedik a filozófiába. Volt, aki a hivatalos nemzet dédelgető kegyébe. Szóval próbára szóródtak, mint a mesebeli özvegy utolsószülötte. Tíz évig csavarogtak, tapasztalták a világot, míg rájöttek, hogy mindenütt idegenek. Egymás után kezdtek visszazsákolni aszerint, hogy ki milyen súllyal és erővel repült el. A régi földről mindnyájan eltávolodtak annyira, hogy visszatérniük fölfedezés lehetett. Mindegyikük elébe külön-külön ijesztő kép tárult.

– Ez az én hazám? – kérdeztem én, mikor Párizsból hazajöttem. Elíjedtem.

Távollétem alatt falvak inogtak meg. Sülylyedtek még mélyebbre a nyomor és az egyke örvényébe. A szegénység, a tudatlanság, a türelem nagybodott, vagy csak az én tekintetem lett élesebb? Egyre megy; a látvány kiáltó volt, hazugság lett volna minden szavam, ha nem arról beszélek, ami előttem van. Így fedeztem fel szülőföldemet, a Dunántúlt, a magyarság dermesztő helyzetét, a külső és belső veszedelmet.

Elsorvad a magyarság, a Déldunántúlt elnyeli az idegen tenger, ha gyorsan nem történik valami, ezt mondtam. Reformokat, telepítést, egyketörvényt, a magyar szellemiség új tájékozódását sürgettem. Hány éve ennek? Kettő, illetve három. A visszhang változatos volt.

Mások más sebeket tártak fel a nemzet testén, melyet én elsősorban a dolgozó nép millióival azonosítottam. Hosszú volna felsorolni, mi mindent fedeztünk fel. Távol álltunk egymástól, de együtt voltunk a magyarság sorsáért való aggodalomban. A torlódo események csak megerősítettek, hogy minden okunk megvan Berzsenyi, Vörösmarty, de Petőfi szorongására is, akiket én csak most értettem meg igazán.

Jelszavaink jórészt a kormány hivatalos programjában láttuk viszont. A programban, mely körül politikai harc indult, a politika szokásos fegyvereivel.

Ezek a fegyverek nem a mi fegyvereink. Írói állásainkat adnánk fel, ha ebbe a harcba belekeverednénk.

A mi igényeinket és követeléseinket valóban semmiféle politika nem tudja kielégíteni, mert egy kormány sem valósíthat meg annyit, aminek mi még többet ne kívánunk. A mi eszmevilágunkban a magyarság fogalma a legmagasabb emberi eszmékkel keveredik, melyeket az irodalom maga elé tűzött. Támadnak bennünket, – én csak örülök a támadásnak, most derül ki, kinek mennyi köze van – közlünk is, támadóink közül is – a néphez, a dolgozókhöz. De vannak helyeslők is. Nehéz csapda – a csapdát szó szerint értve –, hogy a kormány is helyeselni látszik.

Ahogy nem hederíthettünk annak idején a gáncsra, úgy nem állhatunk meg az esetleges helyeslésre sem – ezt mondtam egyik összejövete-lünkön. Mindkettő csak arra buzdíthat bennünket, hogy folytassuk azt, amit nem is mi kezdtünk, hanem maga a magyar irodalom. Tárjuk fel a nép sebeit és erejét, hozzuk napvilágra az értékeket, de a bajok gyökereit is; tudatosítsuk, amit eddig csak aggodásainkból ismertünk; hogy mit jelent a magyar sors. Erre egyetlen reformra van szükségünk, a szabadságra, hogy őszintén szemükbe mondassuk a bajokat azoknak, akik azokon segíteni akarnak.

Magyarok. Naplójegyzetek. I. kötet, 141-145. old. Nyugat Kiadó és Irodalmi R. T. kiadása, 1938.

Babits Mihály

Zsoltár gyermekhangra

Az Úristen őriz engem
mert az ő zászlóját zengem.

Ő az Áldás, Ő a Béke
nem a harcok istensége.

Ő nem az a véres Isten:
az a véres Isten nincsen.

Kard ha csörren, vér ha csobban,
csak az ember vétkecs abban.

Az Úristen örök áldás,
csira, élet és virágzás.

Nagy, süket és szent nyugalma
háborúkat meg se hallja.

Csendes ő míg mi viharunk
békéjét nem bántja harcunk.

Az Úristen őriz engem,
mert az ő országát zengem.

Az ő országát, a Békét,
harcainkra süketségét.

Néha átokkal panaszlom
de ő így szól: „Nem haragszom!”

Néha rángatom, cibálom: –
tudja hogy csak őt kívánom.

Az is kedvesebb számára,
mint a közömbös imája.

Az Úristen őriz engem
mert az ő zászlóját zengem.

Hogy daloljak más éneket,
mint amit ő ajkamra tett?

Tőle, Hozzá minden átkom:
hang vagyok az ő szájában.

Lázás hang talán magában:
kell a szent Harmóniában.

S kell, hogy az Úr áldja, védje
aki azt énekli: Béke!

Szentistváni Babits Mihály, teljes nevén: Babits Mihály László Ákos (Szekszárd, 1883. november 26. – Budapest, Krisztinaváros, 1941. augusztus 4.) költő, író, irodalomtörténész, műfordító, a 20. század eleji magyar irodalom jelentős alakja, a Nyugat első nemzedékének tagja.

Cselekvő felelősséggel: harmincéves a Kárpátaljai Szövetség

Találkozó Balatonföldváron

Idén több mint másfélszázan jöttek el Balatonföldvára a Kárpátaljai Szövetség által szervezett hagyományos őszi találkozóra. A jó hangulatú tartalmas együttléti helyszíne ezúttal is a Riviéra Parkhotel volt. A jelenlevők megerősítették, hogy a harminc évvel ezelőtt alapított szervezet céljai változatlanok: nemzetiségtől függetlenül kiállni mindazon kárpátaljaiakért, akiket nemzetisége, nyelve, kultúrája vagy meggyőződése miatt valamilyen hátrány ért. Emellett kulturális programok, zenés irodalmi estek, kiállítások szervezésével elősegíteni fiatal tehetségeink anyaországi bemutatkozását. Az itt töltött három nap alatt alkalom nyílt meghitt beszélgetésre és ismerkedésre, amikor is régi barátságok erősödtek meg és újak kötődtek. A szervezők emellett alkalmat teremtettek a kapcsolódásra és az önfeladti szórakozásra is.

„Haladjon a szekér!” – Kerényi Gyulának, a Vérke-parti Öregdiákok Szövetsége elnökének immáron szállóigévé vált mondata ezúttal azon az alkalmon hangzott el, amelyen a kárpátaljai magyarság megmaradása, valamint a görögkatolikus egyház rehabilitálása érdekében fáradhatatlanul tevékenykedő polgárjogi harcos, sokak szeretett Gyuszi bácsijának az emlékpajzát avatták fel. Benza György, a Kárpátaljai Szövetség elnöke az ünnepségen

időszakában, tehát a múlt század kilencvenes éveiben szolgált a felső-Tisza-vidéki szórványban, arra a nagy tenni akarásra emlékezett vissza, amely az akkori gyülekezeti életet jellemezte. Most újra az a nagy feladat, hogy a hitet állítsuk az emberek életének középpontjába.

arról szólt, hogy Kerényi Gyulának a jövőbe vetett mélyes hite sokakat segített abban, hogy bízzanak a kárpátaljai magyarság megmaradásában, cselekvő munkára ösztönzött bennünket. Az egykori Vérke-parti diákok példája nyomán számos kezdeményezés indult, több szakmai szervezet tőlük vette a mintát. Ezután az unoka, ifj. Kerényi Gyula beszélt a nagyapáról, arról, hogy miként ápolják emlékét.

Ma lelkesnek lenni Kárpátalján kiváltság, egyben kihívás és küldetés is – fogalmazták meg a lényegét a péntek délután tartott egyházi fórum résztvevői. Radvánszky Ferenc, Mezőkaszony és Bótrágy református lelkipásztora emellett azt hangsúlyozta, hogy az egyház mindenkori feladata az értékmegőrzés és az értékkeremtés.

Mészáros Domonkos római katolikus plébános, aki az ébredés

Taracközi Ferenc, a beregszászi református gyülekezet vezető lelkésze, több környező és távolabbi országban szerzett tapasztalatai alapján így fogalmazott: a keresztyéneknek nem csupán a hitüket, de a hitelességüket is meg kell őrizni. Ez nem csak önmaguk megbecsülése miatt fontos, de így másoknak is jó példát tudnak mutatni.

Magyar görögkatolikusnak lenni a többszörös kisebbségi létből fakadóan komoly kihívást jelent, fogalmazott Marosi István, a Rákóczi-főiskolán működő görögkatolikus lelkészség vezetője, aki a továbbiakban arról szólt, hogy a szovjetrendszer alatti megpróbáltatások megedzették ezt a közösséget, amely most – szimbolikusan és a szó egyenes értelmében is – az intenzív építkezés korszakát éli.

Mind a négy lelkipásztor nagyra értékelte azt, hogy az Istentől rendelt atyai örökségünkkel, az ökumenével Kárpátalján jól sáfárkodnak.

A szombat délelőtti előadáson Gecse Géza, az Aspektus vitaklub témafelelőse ismertette az Első Világháborús Centenárium Emlékbizottság jóvoltából az Aspektus által kiírt, középiskolásoknak és egyetemistáknak szóló pályázatát, amelynek témája az első

világháború lezárása, műfaja 2-4 perces klip vagy kisfilm, beküldési határideje pedig 2019. november 11. (Az alapinformációk a www.aspektus.eu oldalon, illetve az Aspektus Facebook-oldalán találhatók meg.)

A párizsi békeszerződések megkötésének századik évfordulója alkalmából Botlik József egyetemi tanár az első világháború utolsó hónapjaira kialakult katonai helyzetet elemezte, ➡

Amikor is nem állomásoznak idegen országok hadtestei az akkori Magyarországon, viszont a környező országokból a harcok megszűntével folyamatosan 800 ezer fegyveres magyar katonára érkezik haza tisztjeivel együtt. Ez a fegyveres erő több mint elégséges lett volna az ország határainak megvédéséhez. Ám a vörös gróf, Károlyi Mihály és kormánya mindezt szabotálta. Az előadó beszélt a pánszlávizmus kialakulásáról és fejlődéséről, s arról, hogy nekünk, magyaroknak miként kell viszonyulni ehhez az immár politikai mozgalomhoz.

A nap folyamán könyvbemutatóra is sor került. Az érdeklődők megismerhették Lengyel János *Feltámadás Beregszászon – Mitracsék úr visszatér* című kötetét, amelyből Katzler Hilda olvasott fel részleteket. Ezután Gecse Géza beszélt az *Állam és nemzet a rendszerváltás után*, valamint a *Nemzetpolitika – szorítóban. Aspektus – határok nélkül 2002–2017* című kötetek megszületésének körülményeiről. Az előbbi a Magyar Rádióban elhangzott riportok és a Tolcsvay klubban tartott *Határok nélkül* vitaestek szerkesztett változatát tartalmazza, utóbbi a 2002 és 2017 közötti Aspektus-vitaestek anyagát foglalja össze.

és 2018 közötti magyarellenes fellépések hátterét mutatja be (a film megtekinthető a YouTube-on). A filmvetítés után a közönség kerekasztal-beszélgetés keretében vitathatta meg a látottakat-hallottakat Csete Örs, a Kárpátaljai Szövetség főtitkára, Seremet Sándor elnökségi tag, Igyártó Gyöngyi jogász és Wágner Tamás Zoltán, a Kisebbségi Jogvédő Intézet munkatársa vezetésével.

A Kárpátaljai Hírmondó szerkesztő bizottsága és szerzői értekezleten vitatták meg, hogy milyen legyen a lap jövőbeli arculata.

A sok komoly téma mellett a szervezők természetesen szórakoztató programokról is gondoskodtak. Péntek este a Turay Ida Színház művészei, Szakács István (zongora) és Matuz Gergely (fuvola) zenés műsorát élvezhették. A szombat esti vacsorához, illetve táncmulatsághoz a Party Max zenekar szolgáltatta a zenei hátteret. A szabad programok közül a balatoni hajózás és a Tihanyi apátság meglátogatása volt a legnépszerűbb.

A hagyományokhoz híven az idej balatonföldvári találkozói is istentisztelettel zárult vasárnap délelőtt, amelyen Radvánszky Ferenc református lelkész hirdetett igét. (A prédikáció rövidített változatát elolvashatják *Hitélet* rovatunkban.)

Szombat délután a találkozói résztvevői megtekinthették az ungvári TV 21 stábjá által idén tavasszal készített *Magyarellenes megnyilvánulások Ukrajnában* című félórás filmet, amely a 2014

lelkész hirdetett igét. (A prédikáció rövidített változatát elolvashatják *Hitélet* rovatunkban.)

Tudósítónk

Egy hét alatt 20 ezren hívták a 1353-as adományvonalat

Az Ökumenikus Segélyszervezet több mint két évtizede segíti Kárpátalján a legszegényebbeket élelmiszerrel, tűzifával, gyermekeket és időseket támogató programokkal. Szeptember 24-én Magyarországon pénzadománygyűjtést hirdettek a 1353-as adományvonalon, hogy minél több rászoruló családnak nyújthassanak segítséget a legnehezebb téli hónapok előtt.

A figyelemfelhívás célját szolgálta a szeptember 28-án megrendezett 5. Beregszászi Jótékonyági Félmaraton is, melyen Gyurta Dániel olimpiai bajnok úszó, a segélyszervezet önkéntésének vezetésével mintegy hatszáz

versenyző állt rajthoz a szolidaritás és az összefogás üzenetével.

Az adománygyűjtés legfontosabb csatornája a 1353-as adományvonal, melynek tárcsázásával hívásonként 250 forinttal lehet segíteni. Minden kis segítség számít, hiszen csupán 30 hívás a 1353-ra már egy 7500 Ft értékű élelmiszercsomagot jelent, ami egy átlag család 1–1,5 hónapra elegendő alapvető élelmiszerkészletét biztosítja. 70 hívásból egy nagyobb család számára válhat több téli hónapra elegendő tüzelőadomány, s mindössze 10 hívás

kell ahhoz, hogy egy rászoruló gyermek csoportos fejlesztő foglalkozáson vehessen részt. A www.segelyszervezet.hu oldalon, vagy az OTP Banknál vezetett 11705008-20464565-ös adományszámlára utalással (a közlemény rovatban „Kárpátalja” megjelöléssel) pedig nagyobb összegekkel lehet támogatni az Ökumenikus Segélyszervezet kárpátaljai családokat segítő tevékenységét.

A kampány első hetében több mint 20 ezren tárcsázták az adományvonalat, 5 millió forintot ajánlva föl a meghirdetett célra.

Az Ökumenikus Segélyszervezet köszönetet mondva az eddigi adományokért azt reméli, hogy az október 31-ig tartó pénzadománygyűjtés alatt is sokan csatlakoznak az összefogáshoz, s még többen fogják hívni a 1353-as adományvonalat.

Az Ökumenikus Segélyszervezet sajtószolgálat

Külhoni magyarokkal foglalkozó honlap indult

Külhoni magyarok elnevezéssel új honlapot indított a kormány. A felület célja, hogy újszerű módon mutassa be a Magyarország határain kívül élő magyar közösségek életét és az anyaország

A felület másik részét egyfajta tudástár alkotja, ahol az aktuális jogszabályok, stratégiák, különböző kiadványok érhetők el. Megtálalható a testvértelepülési program, amelynek bővülését interaktív térképen követhetik az érdeklődők.

A honlap harmadik és egyben legfontosabb része a személyes történetek bemutatása. A *Kárpát-medence arcai* és a *Magyarok a diaszpórában* rovatokban kisfilmekből, interjúkból lehet megismerni külhoni magyar fiatalokat, családokat, vállalkozókat. Első körben ötven ilyen történetet töltöttek fel, de ezek száma bővílni fog.

Potápi Árpád János, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős államtitkára kiemelte: az új honlap már elérhető, rövidesen egy angol változat is elkészül. Hozzátette: felhívással fordulnak az új honlapon a külhoni magyar egyetemi és főiskolai hallgatókhoz, akiktől a külhoni magyarságot bemutató személyes történeteket várnak. A legjobb munkák beküldői részt vehetnek november végén a nemzetpolitikai államtitkárság szakmai hétvégéjén Egerben. A pályázatokat október 30-ig várják. Nemcsak egyetemisták, hanem bárki küldhet történetet a nemzetpolitika@me.gov.hu címre.

Forrás: hirado.hu

értük végzett munkáját. Egy honlap, ahol elérhetők a külhoni magyarságot érintő legfontosabb hírek, információk, pályázati lehetőségek.

A projekt szeptember 24-i budapesti bemutatóján Semjén Zsolt nemzetpolitikáért, egyházügyekért és nemzetiségekért felelős miniszterelnök-helyettes elmondta: az volt a cél, hogy legyen egy újszerű felület, ahol minden elérhető egy helyen, és egyúttal az egész személyes is legyen.

A www.kulhonimagyarok.hu honlapot három részre lehet osztani: hírportálként küldetése a tájékoztatás, hogy egy helyen elérhetők legyenek a külhoni magyarságot érintő hírek. Elérhetők a nemzetpolitikai programok, pályázatok is, köztük a Kárpát-medencei óvodafejlesztési program, a Körösi Csoma Sándor-program, a Petőfi Sándor-, valamint a Mikes Kelemen- és a Julianus-programok. A honlapról egy kattintással el lehet jutni a Határtalanul! program új, folyamatosan frissülő honlapjára is.

A nagymuzsalyi bánya jövője: nemzetközi szintű megoldás a célszerű

Beregvidéken egy ideje ismét heves indulatokat gerjeszt a nagymuzsalyi aranybánya megléte, illetve az, hogy miképpen rendeződik annak igencsak hányatott sorsa. Legfőképpen az izgat mindenkit, hogy mi lesz azzal a százötvenezer tonnánál is több, a színesfémek mellett számos káros anyagot, például higanyt tartalmazó kőzettel, amit a múlt század nyolcvanas éveinek közepétől folyamatosan bányásztak ki, és most hatalmas halmokban ott éktelenkedik a Nagyhegyen vájt aknatorony közelében. Környezetvédők állítják, hogy a szaknyelven telérkőzetnek nevezett anyag bő negyven éve szennyezi a környezetet: hisz eső mossa, szél hordja a hegy gyomrából kitermelt, agyaggal kevert kőzetet. Szerencsétlenségünkre az egy-egy zápor után a hegyről lefutó víz olyan csatornába kerül, mely ott kanyarog a mezőgecei határban, azoknak a mélyfúrású kutaknak a közelében, amelyek Beregszász vízellátását biztosítják. De önző módon ne csak magunkra gondoljunk, hisz a határ itt van alig öt kilométerre, tehát ez az anyag hamarosan a Tiszába jut.

Alakulhat a helyzet ennél rosszabbul is? A nagymuzsalyiak szerint igen. Még hozzá azzal, hogy az Avellana Gold vállalat, s az annak jogutódjaként fellépő Karpatszka Rudna Korporáció a hegy gyomrából kibányászott halmoknál nemrég újabb munkálatokba kezdett. Úgymond a felvonulási terület biztosítása céljából. A további cél egyértelmű: mihamarabb megkezdeni a kibányászott érc dúsítását, és a sok más hasznos fém mellett kinyerni a benne található aranyat.

– Egyszerű paraszti ésszel is könnyű belátni, hogy nem szerencsés megbolygatni az elmúlt évtizedek alatt megüledett halmokat – állítja Jakab Erika nagymuzsalyi lakos, a KMKSZ helyi alapszervezetének vezetője. – Nem akarunk újabb félmegoldásokat, elégünk van a sok-sok ígéretből – hogy például lesz itt központi vízvezeték –, az elmúlt évtizedekben ezekben volt részünk bőven. A kezdet kezdetén azt ígérték, hogy a kibányászott telérkőzetet vagonokba rakják és elszállítják az ország túlsó felében működő egyik kohászati kombinátba, de aztán mégis itt, a községünk keleti részén építették fel a ércdúsítót, és alakították ki azt a zagytározót, ahová a mosás során keletkezett vizet elvezették. A mesterséges tó szerencsétlen módon lett kialakítva, amitől lejjebb a domboldalon a település három utcája fut. Így szinte kódolva van a baleset, illetve, ne adj Isten, a katasztrófa. Ha valami extrém dolog – hatalmas esőzések, kisebb-nagyobb földrengés – történik, a tragikus végkimenetel szinte elkerülhetetlen. Mindezt megelőzendő hívtuk össze a falugyűlést, amelyen a helybeliek mellett megjelentek a járás vezetői, több megyei tanácsi

képviselő. Eljött Brenzovics László, a KMKSZ elnöke is (*akkor az ukrán parlament egyetlen magyar képviselője volt – a szerk.*). Itt voltak a bányavállalat vezetői, akik arról próbálták meggyőzni a jelenlévőket, hogy a tevékenységük megújításával éppen a több évtizede húzódó, immár akuttá vált probléma megoldására törekszenek. Ám hamar kiderült, hogy van egy alapvető gond. A cégnek semmiféle érvényes engedélye nincs a kitermelt kőzet kezelésével, feldolgozásával kapcsolatban.

– Akkor pedig minden, a bánya környékén végzett tevékenységünk illegális – állapította meg Brenzovics László. – Ezeknek a törvényellenes cselekedeteknek a megállítása érdekében minden szóba jöhető fórumot megkeresünk. Végül soron pedig az lenne a legcélszerűbb, ha a két államfőhöz, Volodimir Zelenszkij ukrán és Ader János magyar elnökhöz fordulnánk levelünkkel, hogy immáron nemzetközi szinten vizsgálják meg ezt a súlyos problémát, és közösen hozzanak hosszú távra szóló, megnyugtató döntéseket. A jelenlevő 120 nagymuzsalyi egyetértett ezzel a javaslattal, és megszavazta azt.

Hogy az évtizedekkel ezelőtt kitermelt telérkőzet milyen feszültség forrása tud lenni, azt jól jellemzik az utóbbi néhány hónap fejleményei. Mint a gyűlésen résztvevő Salamon Elemér vári polgármester beszámolt róla, a község határában, nem messze a Tisza folyótól, 13 hektáron egy jelentős nagyságú napelemtelep épül. A legfőbb gondot most az jelenti, hogy az ide vezető út kiépítéséhez mintegy ezer köbméternyi anyagot éppen a nagymuzsalyi hegy gyomrából kitermelt kőzetből szállítottak le. Mikor ez kiderült, és laboratóriumi vizsgálatok is bizonyították, hogy az útgárhoz használt anyag az egészségre káros vegyületeket is tartalmaz, a váriak határozott válasza ez volt: nem kérnek belőle. Tessék azt visszavinni oda, ahonnan származik. Néhány teherautónyit ebből a kivitelező vállalat dolgozói fel is pakoltak, s a járművek elindultak Nagymuzsaly irányába. Ám az ottaniak elállták az útjukat, mondván, van nekik a veszélyesnek számító anyagból így is bőven.

Jelenleg úgy tűnik, hogy ebben a kérdésben nem lesz könnyű dűlőre jutni, bár a gyűlésen azt is megtapasztaltuk, hogy mindkét fél törekszik a megoldásra. Ami egyértelmű: bölcs döntés született akkor, amikor a nagymuzsalyiak a két ország államfőjét kérték fel, hogy hassanak oda: olyan közös megoldás szülessen, amely mindenki számára elfogadható. Az itteniek legfőképpen azt szeretnék, ha mindvégig átláthatók, nyomon követhetők lennének a telérkőzet körül folyó munkálatok, s természetesen az ércdúsítás minden fázisa.

Kovács Elemér

Magyar Ház alapkövetétele Szerednyén

Életre kel a Buttler-kúria

Mikszáth Kálmán *Különös házasság* című regényének cselekménye feltehetően Szerednyén, a Buttler-kúriában játszódott. A két templom szomszédságában a szebb idők idéző épület mára szinte a megsemmisülés állapotába került. Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora – aki különösen szívügyének tekinti értékeink, épített örökségünk megmentését – merészet álmodott: fel kellene újítani ezt a kastélyt, és Magyar Házként működtetni azt. A magyar állam felkarolta a kezdeményezést, és támogatásával újjáépül ez a magyar múlt-ról mesélő kúria. A közelmúltban sor is került a leendő Buttler-kultúrkúria és Magyar Ház ünnepélyes alapkövetételeire.

Az ünnepségen Orosz Ildikó elmondta, hogy ez egy olyan Magyar Ház lesz, amit a Rákóczi-főiskola turisztika tanszéke oktatási bázisként használ majd. De az épületben kap helyet majd az itteniek vasárnapi iskolája, ahol magyarul tanulhatják ősik nyelvét a gyermekek, hisz erre nagy az igény a nyelvváltáson átment helyi lakosság körében. Emellett a felnőtt lakoságnak szervezett tanfolyamokat is terveznek ide, s természetesen a KMKSZ helyi alapszervezete is használhatja kulturális rendezvények számára. A pincében Szerednye és környéke borbemutatóját tervezik. Lesz egy terem, ahol a Szent Korona másolatát szeretnék bemutatni, hiszen 1805 decemberében egy éjszaka itt őrizték azt, amikor Napóleon elől Munkácsra menekítették. Tervezik egy Egán Ede terem kialakítását is, hisz a település határában ölték meg a kárpátaljai ruszinság felemelését szolgáló hegyvidéki akció kidolgozóját, amikor Ungvárra sietett. A település várában lakott Dobó István, így lesz Dobó terem is. A rektor asszony köszönetet mondott a magyar kormánynak a kárpátaljai magyarságnak nyújtott széles körű támogatásért.

Greza István, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja együttműködésének fejlesztéséért és a Kárpát-medencei Ovoda-fejlesztési Program koordinálásáért felelős miniszteri biztos hangsúlyozta: Magyarország kormánya azzal, hogy Kárpátalján támogatja a magyar épített emlékek helyreállítását, közös értéket teremt, és gazdagítja a térség valamennyi nem-

éppen kanyarójárvány idején oltóanyagot, súlyos hiány fellépésekor pedig a víz-tisztításhoz nélkülözhetetlen cseppfolyós klórt hoztunk sürgősséggel Kárpátaljára” – mondta a miniszteri biztos.

zetiségét. A Magyar Házak Kárpátalján Program keretében megújuló Buttler-kúria összekötő kapocs lesz Kárpátalján a magyarság és a többségi szláv nemzet között, fogalmazott a miniszteri biztos. Greza István, utalva az ukrán médiában az utóbbi időben megjelent bírálatokra, leszögezte: „Mi Magyarország részéről nem tudunk és nem is akarunk szavazatokat vásárolni pénzért, mi csak dolgozni és építkezni tudunk. Ukrajnában, s ha ez beavatkozás, akkor büszkén vállalható. Így megtiszteltetés-ként értékeltük, hogy szobrot emelhettünk Beregszászon az ukrán nemzet költőjének, Tarasz Sevcenkónak, hogy görögkatolikus kápolnát építhettünk a Lemberg megyei Tuholkában, hogy lecserélhettük a munkácsi gyermekkórház beázó tetejét, vagy hogy

Közös gyökereink elősegíthetik, hogy napjainkban ne csak túléljük a nehézségeket, de fejlődni is tudjunk, fogalmazott köszöntő beszédében Barta József, a Kárpátaljai Megyei Tanács és a KMKSZ alelnöke, parlamenti képviselőjelölt. A romokban heverő Buttler-kúria újjáépítve a település ékességévé és turisztikai látványossággá válik. Az épület összeköti a múltat a jövővel, s az egymással mindig békében élő kárpátaljai magyarok és ukránok barátságát is szimbolizálja, mondta. A magyar kormány támogatásával értéket mentünk, amellyel gazdagítjuk Kárpátalja valamennyi nemzetiségét.

A Buttler-kúria, a romvár, valamint a pincerendszer a legfontosabb turisztikai látványossága lesz Szerednyének – mondta Krickij Emerih, a település polgármestere, aki hangsúlyozta: a felújított kastély az egymással mindig békében élő kárpátaljai magyarok és ukránok barátságát is jelképezi majd.

A köszöntéseket követően ünnepélyes keretek között letették az építkezés alapkövét, amelynek keretében elhelyezték az intézmény legfontosabb adatait és a létrehozásának körülményeit tartalmazó kapszulát, amelyet előzőleg a helyi római katolikus pap szentelt meg. Az ünnepséget a Csipkés együttes műsora zárta.

Marton Erzsébet

Máramarosi koronavárosok találkozója Viskén

Bölcs döntést hozott hatszázkilencven esztendővel ezelőtt, 1329-ben Károly Róbert magyar király. Az akkor igencsak stratégiai árucikknek számító só zavartalan bányászata és az ország különböző részébe való eljuttatása érdekében öt máramarosi települést koronavárosi rangra emelt, jelentős privilégiumokat biztosítva számukra. Ettől az időtől kezdődően Huszt, Visk, Técső, Máramarossziget és Hosszúmező gyors fejlődésnek indult, az idők során közöttük egyfajta munkamegosztás alakult ki. A gyümölcsöző kapcsó-

Máramarosi koronavárosok találkozója Viskén

lat még évszázadokon át fennmaradt. Az együttműködésnek, mint oly sok mindennek, a trianoni békediktátum vetett véget.

A koronavárosok hagyományos, immár tizenegyedik alkalommal Viskén megrendezett találkozóján a résztvevők az eredményekben gazdag múltra emlékeztek, és a reményteljesnek ígérkező jövőt vázolták fel. A hagyományok megélésének, szűkebb pátriánk történelme megismerésének fontosságát hangsúlyozta a Viski Tájházban tartott megnyitó beszédében Hajovics Jaroszlav, a település polgármestere.

Ennek a találkozóknak a jelentősége abban áll, hogy újból átélhetjük azt, hogy mi egy nemzeti közösség tagjai vagyunk. Húzódnak az országhatárok bárhol, nekünk az egész Kárpát-medence az otthonunk, emelte ki Grezsa István miniszteri biztos. Örizzük meg nyelvünket és kultúránkat, és egyenes derékkal mondjuk ki azt, hogy a határok feletti nemzetegyesítés valós eredményeket hozott, itt az ideje, hogy bebizonyítsuk a világnak: minket nem olyan könnyű letörölni sem a történelem, sem a földrajz, sem pedig a politika lapjairól.

Trianon nem csupán magyarok millióit taszította kisebbségi sorsba, családok tízezreit kényszerítette szülőföldjük elhagyására, hanem az élő gazdasági kapcsolatokat is felszámolta, emlékeztetett Sari József, a KMKSZ Felső-Tisza-vidéki Középszintű Szervezetének elnöke. Bízunk kell abban, hogy a magyar nemzetrészek elszakítottágának, a száz év magányának a korszaka véget ért, s hamarosan akadályok nélkül utazhatnak a vaskiek például Máramarosszigetre.

Köszöntőt mondott Nagy Béla, a Kárpátaljai Református Egyház gondnoka, Lemák Rudolf, Hosszúmező alpolgármestere, Dénes Elemér huszti református lelképásztor. Jenei Károly viski református lelkész igei köszöntőjében arra emlékeztetett, hogy a koronavárosok által szerzett privilégium ma is felfedezhető a vaskiek mindennapjaiban, az itt élők tartásában, a mindennapi élethez való viszonyukban.

A szervezők idén is gazdag kulturális programmal várták az érdeklődőket. A színpadot először a Beregszászi Rezeda Néptáncgyűttes tagjai vették birtokba, majd őket követte a Sodró Együttes, a Kárpátalja Néptáncgyűttes és a Nagyecsed-i Hagyományörző Néptáncgyűttes. A gálaműsorban pedig a csíkszeredai Hargita Nemzeti Székely Néptáncgyűttest láthatta a közönség. A program tánccházal zárult.

Másnap a hagyományoknak megfelelően az ódon viski református templomban ünnepi istentiszteletre került sor.

A koronavárosok küldötteinek ideai találkozója a templom előtti kopjafáknál tartott koszorúzási ünnepséggel ért véget.

-csele-

Négyszáz minősített szálláshely

Napraforgós vendégházak

Íme, ismét bebizonyosodott az a régi megállapítás, hogy a nemzeti ki-sebbségek, most jelesül a magyarok, jelentős mértékben hozzájárulnak az ország kultúrája, gazdasága fejlődéséhez. Időnként az átlagosnál nagyobb mértékben.

A Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács (KMTT) 2018 őszén magyarországi mintára a napraforgós rendszer szerint megkezdte a kárpátaljai szálláshelyek minősítését. A közelmúltban Ungvártól Kőrösmezőig 400 vendégház képviselője vehette át az ezt igazoló okleveleket és táblákat, példát mutatva ezzel a turisztikában érintett többi szereplőnek. Mert hiába emlegetik sokan, hogy a Krím-félsziget elcsatolásával megyénknek a turizmusban játszott szerepe felerősödött, ha az ágazat minőségi fejlesztése abba marad, hamar oda a versenyelőny. Biztosak lehetünk benne, hogy a vendégek előbb-utóbb elmaradnak. Ezt felismerve lépett a turisztikai tanács, és egész Ukrajnának példát mutatva, a helyi körülményekhez igazítva dolgozta ki a Kárpátaljára vonatkozó napraforgós minősítési rendszert.

A beregszászi ünnepélyes átadón Grezsa István miniszteri biztos arról szólt, hogy a több száz sikeres megmértetés azt bizonyítja, hogy ha összefogunk, akkor a nehéz körülmények ellenére is tudunk jelentőset alkotni. Szólt azokról az erőfeszítésekről is, amelyeket a magyar kormány tesz annak érdekében, hogy az anyaországból mind többen keressék fel vidékünket.

Tarpai József, a KMTT tiszteletbeli elnöke szerint fontos, hogy a falusi turizmus ügyében mihamarabb olyan jogszabály szülessen, amelyik egyértelműen rögzíti az ágazatban foglalkoztatottak jogait és kötelességeit, meghatározza az adózás mértékét, hisz hosszú távon fejleszteni, pályázni csak így lehetséges. Brenzovics László, a KMKSZ elnöke elismeréssel szólt arról az igyekezetéről, amelyet sok helyen a falusi vendéglátók részéről megtapasztalt, látva, hogy ők minden lehetőséget megragadnak a fejlesztés érdekében. Loppert Balázs ungvári magyar konzul arra hívta fel a figyelmet, hogy az elmúlt másfél évben

nem csupán a minősítés történt meg. Ezzel párhuzamosan a turizmusban érintettek számos tanfolyamon vehettek részt. Mester András, a KMTT elnöke arra emlékeztetett, hogy amikor a tanács öt évvel ezelőtt megalakult, azt a célt tűzték maguk elé, hogy az ágazat szereplőinek összefogásával egységes kárpátaljai arculatot alakítsanak ki, amely komoly versenyelőnyt jelent az érintettek számára. Az elnök arra figyelmeztetett, hogy aki nem lép, aki nem képes folyamatosan megújulni, az menthetetlenül lemarad. S nem csupán a szálláshelyek fejlesztéséről van szó, hanem önmagunk képzéséről is.

Pető Jusztinát, a tanács munkatársát arról kérdeztük, hogy milyen egy átlagos kárpátaljai szálláshely 2019 nyarán.

– A legtöbben – az érintettek mintegy 60 %-a – három napraforgós minősítést szereztek. Ez azt jelenti, hogy a vendégek számára a háziakétól elkülönítve külön fürdőszoba és WC áll rendelkezésre, az udvaron pihenősarkot alakítottak ki, s a vendégeknek lehetőségük nyílik arra, hogy a szabadban süssenek, főzzenek. Négy napraforgó esetén minden szobához külön mellékhelyiség tartozik, s az udvaron külön mellékhelyiség számra játszóteret alakítottak ki, esetleg állatsimogató is működik – tájékoztat a szakember.

– Négyszáz vendégház – ez több ezer vendég egyidejű elszállásolását teszi lehetővé... Ezek szerint minden érintett kérte a minősítést?

– Az ágazatban foglalkoztatottak túlnyomó része igen. De korántsem mindenki. Néhány héttel ezelőtt, amikor lezárult a minősítési kérelmek befogadása, máris több tucatnyian jelentkeztek, hogy ők is szeretnének napraforgós házzal rendelkezni. Remélem, kérésük meghallgatásra talál, s hamarosan elindulhat a következő forduló.

Kovács Elemér

„... fényletek, mint csillagok az égen, ha az Élet Igéjére figyeltek”

Fil 2,15

A Szentírás más helyein, a ‘csillag’ motívum szerteágazó, de mindig pozitív és adott helyzetben mindig meghatározott üzenetet hordoz (ígéret, vezetés, reménység stb.). Itt, a ‘csillag’ Isten gyermekeit kiabrázó hasonlóval, Pál apostol nem alkalmaz értelmi behatárolást, így, a mindenkori asszociációnak teret engedve, mintegy összefoglaló értelemben használatos a ‘csillag’ motívum eddigi bibliai és tapasztalati jelentéshalmaza (ami adott esetben, személyes és mindenkori sajátos gondolatok elindítását és továbbfejlesztését teszi lehetővé, de egy kialakult személyes belső magyarázati rendszer kereteit feltételezi s e feltétellel mintegy biztonságosan kiszolgáltatva magát az egyéni értelmezésnek).

A továbbiakban, e magyarázati szabadság lehetőségével élve, az említett személyes gondolatok elindításának reményében, a ‘csillag’ kép csupán vázlatos mondanivalóját kívánom kibontani. Tehát milyen közvetlen jelentéstartalma van a ‘csillag’ motívumnak:

1. *Egy meghatározott rendszerben van mindenkinek helye és pályája:* a csillag meghatározott rendszerben mozog a saját pályáján. Minden Istennel kapcsolatba kerülő személynek van egymást kiegészítő saját feladata és helye az Atya családjában. Ezt a saját küldetést kell betölteni és nem a másokét. Ha a csillag letér a pályájáról ott ütközés és pusztulás várható. Ha a magunk dolga helyett a másokéval foglalkozunk, ott is előtt-utóbb ütközés és pusztulás lesz (ez az egyházszervezetre is érvényes). Mindenkin van saját rendszere és pályája. A rendszert a vonzás-taszítás gravitációs törvénye tartja egyben. Egymás területét ki kell egészíteni és tisztelni kell. Az egyik legfontosabb fénye az Egyháznak: az empátia (ahol átélem a másik helyzetét) és a lelkipozíció (a személyre szabott Igéjhirdetés, ahol ismét kialakulhat a rendszer, az egyéni ösvényekből).

2. *Értékképviselet és iránymutatás:* a csillagok állása, évezredek óta tájékoztató rendszerként jelent. A keresztyénység lelki és szellemi tájékozódást jelentő, megharcolt és társadalmilag elfogadott értékrendszerre épült a világot képező formáló európai kultúra. Tiszta isteni értéket képviselve, lehet-e ilyen elfogadásra méltó példa az életünk a gyerekeink és a környezetünk előtt? Ha megalkuvás nélkül éled meg az isteni értékeket, az emberek konkrét döntések előtt teveled beszélnek meg a dolgaikat, mert tőled várnak tájékoztatást és iránymutatást (s talán te csodálkozol ezen a leginkább). Ma az Egyház feladata: az életvezetés és a problémamegoldás. Ez volt az ókeresztyénység és a reformáció vonzó fénye és lendülete. Mai problémák: család, nemzet, magány.

3. *Értékviselet élet a halál után is iránymutató:* a csillag, a pusztulása után is évezredekig látszik (még nem ért ide a fénye) és betölti iránymutató szerepét. A gyakorlatban megélt hit a halál után is példaértékű a mindenkori utókort jelentő jelen számára (lásd Egyházunk kiemelkedő személyiségeit). Áldott az a szülő, lelkész, hitoktató, presbíter, tanár stb. kinek a szavait és tetteit a halála után évtizedekkel is iránymutatóként emlegetik.

4. *Krisztus visszajövetelére emlékeztet:* a csillag léte a közelgő világosságra utal. Mi keresztyének, mint a csillag, nem tudjuk megszüntetni a sötétséget, de jelezzük a hajnal közeledtét. Krisztus, az igazi világosság, képes eltörölni a hitetlenséget, tévelygést és bűn éjszakáját. Sosem szabad elfelejteni és passzivitásunkkal elfelejteni a közelgő számadást, mikor minden sötétségben már jól berendezett dolog világosságra fog kerülni.

A csillag nem csinál semmi különleges dolgot, csak létezik. Mi keresztyének is ha megéljük természetes gyakorlatiassággal a hitünket, akkor rámutatunk a környezet sötétségére, betagozódunk Isten családjának védő és egymást kiegészítő rendjébe, értéket képviselünk és irányt mutatunk, cselekedeteink az életünk után is példaértékűek lesznek, s a pusztaság létünk is Krisztus visszajövetelére figyelmeztet.

Radvánszky Ferenc református lelkész,
Mezőkaszony-Bótrágy

„Mindaddig megsegített bennünket az Úr”

Templomfelújítás és értékmegmentés Palágykomorócon

A palágykomoróci domb tetején immáron nyolc évszázada áll az építészet egyik csodálatos gyöngyszeme, hirdelve Isten dicsőségét. A templomot most a Teleki László Alapítvány újította fel a Rómer Flóris Terv keretében. A hálaadó istentiszteletre július 15-én került sor.

Sámuellel mondjuk: „Mindaddig megsegített bennünket az Úr” (1 Sám 7,12) – kezdte igehirdetését Kovács Attila helyi lelkész. A mai nap mi is emléket állítunk Isten kegyelmének, a támogatók nagylelkűségének. Megtapsztaltuk, hogy a hit hegyeket mozgat meg, fizikai és lelki hegyeket, hogy összefogással és hittel minden lehetséges – ennek állítunk emlékkövet. A határokon átvelő összefogással – magyarországi építők és marosvásárhelyi restaurátorok dolgoztak a helyiekkel együtt – megújított templomért adunk hálát, az építőkért, akik nyolc évszázaddal ezelőtt felépítették, s azért, hogy azóta folytonos itt az istentisztelet, s a reformáció óta magyarul szól az ige. Isten segített idáig, legyen övé minden dicsőség – mondta a lelkész.

A hálaadó alkalmat megtisztelte jelenlétével Gulyás Gergely, a Miniszterelnökséget vezető miniszter, aki Reményik Sándor *A kövek zsoldára* című versével kezdte beszédét, s emlékeztetett: a templom minden időben menedék volt, ahol magyarul szólhatott az ige. Kifejtette: „Európának ezen a részén – történelmi tapasztalataink alapján mondhatjuk – nehezen lehet szabad az egyik nemzet, ha nem szabad a másik, amely mellette él, ha nem szabad anyanyelvét használnia, ha nem imádkozhat és tanulhat a maga nyelvén... A magyar polgári kormány sohasem fogja feláldozni a nagyhatalmi erőpolitika napi érdekeinek oltárán egyetlen nemzeti közösséget sem, és ilyet más államoktól sem várunk el soha” – mondta.

Az ukrán–magyar viszonyról szólva elmondta: „Bízunk benne, hogy a most zajló és az elmúlt hónapokban történt változások az ukrán államvezetésben utat nyitnak a közoktatásban való anyanyelvhasználat ügyének megnyugtató rendezéséhez, a korábbiakkal legalább megegyező szabályok helyreállításához, a jószomszédi viszonyhoz és Ukrajna megerősödéséhez”. Trianon közelgő 100. évfordulójára utalva Gulyás Gergely azt mondta: „Egy évszázad elteltével is élnek nemzeti közösségeink, megújulnak templomaink, míg mások az országhatáraikon belül is elvesztették nemzeti identitásukat, addig mi szétszakítottágban is megőriztük magyarságunkat az országhatárokon kívül is”.

A régiség érték, amit őrizni kell, ez a XIII. századi templom pedig ennek a közösségnek az értéke – kezdte beszédét Diószegi László, a Teleki László Alapítvány igazgatója. ■

■ Aki elmondta, a templom bel-sejében a restaurátorok számos építészeti emléket, igen értékes freskókat, freskótöredékeket találtak. Így egy eddig nem ismert Szent László-legendát, mely egyike a legelső Szt. László ábrázolásoknak. Az altemplomban két kriptát is feltártak, ahol Szalay Ferenc kisvárdai

várkapitány és Buttler János gróf nyugszik. A templom olyan eklektikus stílusjegyeket visel magán, melyek rétegei hosszú évszázadok során épültek egymásra, s ebből született a most látható egység, mondta. A múltat megérteni és a jövő számára hasznosítani kell, fogalmazott Káldi Gyula építész, aki a feltárt építészeti leletekről számolt be.

Nagy Béla, a Kárpátaljai Református Egyház főgondnoka köszönetet mondott a magyar kormányának a Kárpátaljának nyújtott sokoldalú támogatásért. „Nem vagyunk árvák, mert mellettünk áll a magyar állam” – fogalmazott. A főgondnok megköszönte a Teleki László Alapítvány templomok felújításában végzett munkáját. Felhívta a figyelmet, hogy csak összefogással, a krisztusi szeretetet gyakorolva maradhatunk meg. „Mindenkor örüljete, szüntelenül imádkozzatok, mindenért hálát adjatok, mert ez az Isten akarata Jézus Krisztus által a ti javatokra” (1 Thessz 5, 16–18) – zárta köszöntőjét az ige szavaival. Végezetül Kovács Attila mondott köszönetet a magyar kormányának és a Teleki László Alapítványnak a templom felújításához nyújtott támogatásért, illetve a felújításban résztvevők munkáját is megköszönte.

A hálaadó alkalmon Sutka Dóra ismertette a templom történetét, a hit-tanos gyerekek pedig verssel, énekel mondtak köszönetet a megújult hajlékért. Az ünnepi istentisztelet a Himnusz elénekülésével, majd szeretetvendégséggel ért véget.

Kovács Erzsébet

„Egy vérből vagyunk”

Kápolnaszentelés Ráton

Az ungvári járási Rát községben működő Szent Mihály Gyermekotthonban a helybeliekkel és az alkalomra összegyűlt szép számú vendégsereggel együtt kápolnát avattak annak a jótékonyági futásnak a résztvevői, amelyik a Vereckei-hágótól indult, és Ráton valamint Nagykaposon át Budapestig tartott. Az 500 kilométeres táv megtételével a sportolók a külhoni magyar nemzetrészek összefogására, egymás segítésére, valamint a véradás fontosságára hívták fel a figyelmet. Az *Egy vérből vagyunk* jótékonyági akció egyik fő szervezője Gui Angéla, karitatív futónagykövet, aki immár harmadik alkalommal szervezett jótékonyági futást és gyűjtést kárpátaljai gyermekotthonok megsegítése céljából.

Bíró Mária, a ráti gyermekotthon és rehabilitációs központ vezetője arról a példás

megtesz mindent annak érdekében, hogy az itteni magyar nemzetrész tagjai a szülőföldjükön otthon érezzék magukat.

Kárpátalját mindeddig sikerült megőrizni a béke szívetének – fogalmazott Barta József, a megyei tanács, valamint a KMKSZ alelnöke. Mindez jelentős részben annak köszönhető, hogy az itteni magyarok higgadtan fogadták az őket ért provokációkat, törvénytisztelő módon reagáltak azokra a jogtipró intézkedésekre, amelyek veszélyeztetik iskolarendszerünket, édes anyanyelvünket pedig a templomok és az otthonok falai közé kívánják szorítani.

Gui Angéla, aki Romániában született és megtapasztalta a Ceausescu-rendszer megpróbáltatásait, a kárpátaljai magyarok iránti szolidaritásra buzdított mindenkit.

Az ünnepi alkalmon a gyermekotthon énekkara és zenészei adtak megható műsort.

összefogásról szólt, amely a kápolnaépítés során megmutatkozott, Mikulin Viktor kormányzóhelyettes pedig azt hangsúlyozta, hogy a gyermekek jelentik a jövőt: az ő nevelésükbe, taníttatásukba érdemes befektetni.

A gyermekotthonban történő nevelés két fő alappilléren nyugszik, ez a kettő a keresztény és a magyar szellemiség – hangsúlyozta Potápi Árpád János nemzetpolitikaért felelős államtitkár. – Így válnak teljes értékű emberré ezek a gyerekek, akik remélhetőleg képesek lesznek majd szülőföldjükön boldogulni. Dicséretes dolog, hogy a kárpátaljaiak az őket ért komoly kihívásokra nem elvándorlással, hanem építkezéssel válaszolnak – mondta. Az államtitkár ígéretet tett rá, hogy a magyarok által lakott településeken működő oktatási és egészségügyi intézmények felújítása tovább folytatódik. A magyar kormány a jövőben is

A Néri Szent Fülöpről elnevezett kápolnát szentmise keretében Majnek Antal munkácsi római katolikus püspök szentelte fel.

Eszenyi Gábor

Egy 125 éves levél

Kossuth Lajos halálának évfordulójára

125 évvel ezelőtt, 1894. március 20-án halt meg turini (torinói) száműzetésében Kossuth Lajos, az 1848–49-es forradalom és szabadságharc vezéralakja. Viszonylag kevés médium emlékezett meg az évfordulóról, ezért szeretnék hozzájárulni Kossuth méltatásához ezzel a kissé megkésett írással.

Írattáramban van egy érdekes levél: Kossuth Ferenc küldte Turinból 1894. május 26-án Beregszász város „tekintetes Közönségének”. Válasz ez a város konföderáló levelére, amelyet Kossuth Lajos elhunyt alkalmából írt.

Mielőtt idézném a levelet, tisztázzuk: miért is tartotta fontosnak Bereg vármegye akkori székhelye, hogy kifejezze részvétét az elhunyt fiának. Az együttérzés és fájdalom mellett (amit bizonyára az ország más városai is kifejeztek) azért is, mert mindkét Kossuth Beregszász díszpolgára volt.

Kossuth Lajos az 1247-ben IV. Béla királyunktól szabad királyi város rangot kapott Beregszász első díszpolgára volt.

A város képviselő-testülete 1886. december 3-án hozott erről határozatot. Csáthy György Levéltári kalászatok című könyvében (Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993) idézi az erről szóló jegyzőkönyvi határozat kivonatát, és közli az okirat fakszimiléjét:

„72. Beregszász város hazafias érületű polgárai mélyen át lévén hatva azon tisztelet és hála érzetétől, melylyel hazánk legnagyobb fiának, nemzeti történelmünk kimagasló alakjának, Kossuth Lajosnak örök és elvéülhetetlen érdemei iránt magyar hazánk minden hű fia méltán adózik, – ezen közérzület kifejezéseül indítványoztatott, hogy Kossuth Lajos városunk díszpolgárává választassék.

Ezen indítvány örömteljes lelkesedéssel fogadtatván, hazánk legnagyobb fia, a hazaszeretet, politikai elvhűség és törhetlen jellemzilárdság magasztos példányképe: Kossuth Lajos, – ki hosszú küzdelemteljes politikai pályáján ernyedést nem ismerő tevékenységével, lángszellemének csodás hatalmával hazánkban a munka, gondolat, szó- és sajtó-szabadságot diadalra segítette, polgártársaink millióinak a hűbéri intézmények bilincseiből felszabadításáért dicsőségesen küzdött, ki nemzetünk függetlenségének szent ügyéért nemcsak a szabadságharcban,

de még hontalanságának nehéz napjaiban is önfeláldozó nagy küzdelmet folytatott s a magyar nemzet iránt valamennyi művelt nemzet előtt tiszteletet és elismerést vívott ki; ki még most is törhetlen lélekéberséggel öröklik hazája sorsa felett, – halhatatlan érdemeinek elismeréseül, a hála és kegyelet érzésétől áthatott városi képviselőtestületi tagok egyesült üdvriadala mellett, – Beregszász rendezett tanácsa város díszpolgárává megválasztatik.

Kiadta:

Zsiros Sándor,

v. főjegyző”

Jókai Mórt és Wlassics Gyulát követően Beregszász negyedik díszpolgárává Kossuth Ferencet választották. Erről így ír Csáthy György említett könyvében:

„1900. november 11-re Beregszász városának képviselője és intelligenciája a város háza tanácstermében Kossuth Lajos életnagyságú arcképének leleplezését hirdette meg. Erre az ünnepélyre az 1848–49-es szabadságharc vezérének fia, az országos Függetlenségi Párt elnöke, Kossuth Ferenc (1841–1914) is hivatalos volt. Beregszászba érkezése után Warga Sándor vármegyei tiszti főügyész-nél volt elszállásolva, majd Nagy-Beregre látogatott el, ahol szót

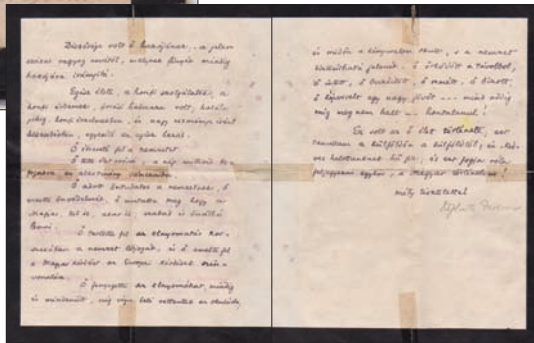
képviselője soron kívüli indítványára a közgyűlés Kossuth Ferencet egyhangúlag a város díszpolgárává választotta. Az ünnepelt megköszönte és elfogadta a megtisztelő bizalmat. A Himnusszal kezdődő díszközgyűlés Vörösmarty Szózatával ért véget. A városházán egybetömörült nép még sokáig ünnepelte a függetlenségi eszmék nagy harcosát. Az esti órákban a megyei Kaszinó díszvacsorát adott a város vendégének. Itt messzemenően méltatták Beregszász városának nevében «azt a ragaszkodást, mely Bereg vármegye népét Kossuth Lajos fiához, de férfitől kiváló jelleménél fogva Kossuth Ferenchez, a küzdő politikushoz is fűzi».

(Csanádi György Régi beregszásziak című könyvében /Beregszász, 2001/ megemlíti, hogy Beregszász díszpolgárává választották Halász Ferenc vallás- és közoktatásügyi miniszteri osztálytanácsost, a város szülöttjét is a gimnázium építésében szerzett érdemeiért. Az egykori megyeszékhely első világháború előtti utolsó díszpolgára gróf Tisza István volt. A város cseh és szovjet megszállása idején megszüntették a díszpolgári címet, amelyet e sorok írója állítatott vissza 1990-ben – és

alapította meg a Pro Urbe díjat – mint a járási önkormányzat alelnöke és a városi tanács képviselője. A városban két díszpolgárnak van emléktáblája: Kossuth Lajosnak, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola falán, és Jurij Heckónak, a járás utolsó kommunista párttitkárának a városháza falán.)

Nézzük, mit válaszolt Kossuth Ferenc a beregszásziak levelére (sajnos, annak tartalmát nem ismerjük, talán a Kárpátaljai Megyei Levéltárban fellelhető a másolata):

„Beregszász város t. közönségének
Elkésve bár, de annál melegebben
köszönöm (öcsém nevében is) azon

válthatott függetlenségpárti híveivel és tájékozódhatott a beregi felvidék problémáiról.

Négy óraker a beregszászi városháza gyűléstermében már telt ház várta. Megjelenésekor – a két országgyűlési képviselővel, Barta Ödönnel és Kubik Bélával – kezdetét vette a díszközgyűlés. Warga Sándor beszéde után Kossuth Ferenc kért szót. Többek között ezeket mondta: «Azt hiszem, eljön még az idő, midőn ezen elvek (Kossuth Lajos elvei – Cs. Gy.) meg fogják hozni gyümölcsüket, amely gyümölcs nem lehet más, mint dicső szeretett hazánkra.» Miután az ünnepi beszéde elhangzott, Barta Ödön, a felvidéki járás országgyűlési

■ részvétet melylyel e t. közönség minket megtisztelni kegyes volt.

Késédelmemet, a nagy csapásból eredő körülmények okozták.

Ezen csapás lesújtott, mert a nagy halott, nekünk mindenünk volt; – én úgy is mint fiu, úgy is mint Magyar, édes Atyámat vesztettem; a polgárosodott világ pedig, a szabadság eltűnt Apostolát gyászolja.

Dicsősége volt ő hazájának, a jelen század ragyog nevétől, melynek fényét mindig hazájára irányítá.

Égész élete, a honfi szolgálatok, a honfi érdemek, óriási halmaza volt; halála pedig, honfi érzelmekben, és nagy eszménye iránt lelkesedésben, egyesíté az egész hazát.

Ő ébreszté fel a nemzetet. Ő tette élet erőssé, a nép millióit befogadva az alkotmány sánczaiba.

Ő adott öntudatot a nemzetnek, ő vezette önvédelmét, ő mutatta meg hogy a Magyar, tud is, akar is, szabad és önálló lenni.

Ő tartotta fel az elnyomatás korszakában a nemzet létjogát, és ő emelte fel a Magyar kérdést az Európai kérdések színvonalára.

Ő fenyegette az elnyomókat, mindig és mindenütt, míg végre belé rettentek az okulásba; és midőn a kényuralom okult, s a nemzet biztosíthatá jelenét, ő örökött a távolból, ő intett, ő buzdított, ő remélt, ő bizott, ő képviselt egy nagy jövőt – mind addig míg meg nem halt – hontalanul!

Ez volt az ő élet története; ezt tanultam a külföldön a külföldtől, én, kedves halottunk hű fia, és ezt fogja róla feljegyezni egykor, a Magyar történelem!

mély tisztelettel
Kossuth Ferencz"

Elképzelhető, hogy Kossuth Ferenc többi köszönőlevele is ezzel azonos vagy hasonló tartalmú, hisz számos részvényt nyilvánításra kellett válaszolnia.

Még csak annyit, hogy a Ferroviában május 27-én postára adott levél két nap múlva, május 29-én érkezett meg Beregszászra!

Dalmay Árpád

Perényiek a haza és nemzet szolgálatában

A 170 éve mártírhalált halt báró Perényi Zsigmond emlékére

A régi Abaúj vármegyében Kassához közel található a Perény nevű település. E helységet kapta 1292 táján Dobos Orbán ispán III. András királytól, utódai innen vették fel a Perényi nevet. Dobos Orbánnak 3 fia ismert: Miklós, János és István, ám minket közelebbről János és az ő családfája érdekel. János 1316-ban királyi főpohárnokmester, fiai Imre, Simon és Péter. Simon, aki bátyja, Imre által megölettetett 1374-ben, őse a ma is virágzó bárói ágak. E Simonnak egyetlen fia, Péter szerzi meg 1402-ben az ugocsai birtokot, s már abban az évben főispánja a vármegyének. Birtokának központja Nyaláb vára – azaz Királyháza. 1408-tól Máramaros és 1414-től egyben Ung vármegye főispánja is, 1415-ben országbírónak is megválasztották. Legkisebb fia, János máramarosi főispán, főasztalnokmester, akinek egy fia ismert, szintén János ugocsai főispán és főajtónálló mester, atyja annak a Perényi Gábornak, aki 1526-ban ugocsai és máramarosi főispánként elesett a mohácsi csatában.

Özvegye, Frangepán Katalin igazgatta a család és az uradalom, de a vármegye sorsát is. 1530-ban Huszt várából Nyaláb várába hívatta Komjáthy Benedeket, a neves humanistát, aki a török előrenyomulásával menekült erre a vidékre fia, János nevelésére. Itt fordítja le magyar nyelvre 1532-ben Pál apostol leveleit. Az özvegy báróné költségén 1533-ban ki is adatja Krakkóban, s az anya boldogan adhatta fia kezébe a magyar könyvet, hogy abból nevelje és gazdagítsa szellemi képességét. Szükség is volt erre, mert örökölte az ugocsai és máramarosi főispáni tisztelet, és a reformáció is ebben az időben kezdett terjedni ezen a vidéken. E János feleségét nem ismerjük, de István nevű fiának, aki szintén főispánja volt Ugocsának, felesége Dobó Anna – az egri hős Dobó István unokahúga – volt, de nekik csak egy Zsófia nevű leányuk született, s benne ez az ág kihalt. Viszont a Mohácsnál elesett Gábornak testvére, István – ő is a Frangepán családba házasodott – viszi tovább a családfát.

Az ő nyolcadfokú unokájuk Perényi István, aki 1747-ben Nagyszőlősen született, de felesége muraniczi báró Horváth Éva révén Bereg megyében nyert birtokokat, s fia Perényi Zsigmond Beregszász-Végardóban látta meg a napvilágot. 1783. november 18-án a beregszászi templomban keresztelték. Az egyszerű kastélynak, ahol gyermekéveit töltötte, most folyik a teljes körű felújítása. Otthon házitánítókat oktatták, a gimnáziumot Nagyszombatban végezte, jogot pedig Kassán tanult. Joggyakornok volt Pesten és Pozsonyban. 1805-től Bereg vármegye főjegyzője, 1808-tól Ung vármegye országgyűlési követe, 1814-től alispán. Elkötelezett volt a mezőgazdaság korszerűsítésének. 1825-től ismét szerepet vállalt a politikai közéletben, Bereg vármegye első alispánja, az 1831-es kolerajárvány idején Bereg vár-

megyének Galíciával határos részén királyi biztos. 1834-től a Hétszemélyes Tábla bírása, a következő évben az Akadémia igazgatósági tagja, és ellenzéki szerepe ellenére Ugocsa vármegye főispánjának is kinevezik. Az örökváltság és a hűbéri viszonyok eltörléséért és a társadalmi reformokért harcolt, támogatta a Lánchíd építését, 1847-ben jelen volt az Ellenzéki Nyilatkozatot készítő tanácskozáson. Az első felelős magyar kormány megalakulása előtt az Ellenzéki Kör igazságügy-miniszternek javasolta. 1848 májusában miniszteri biztosként vett részt az uniót kimondó kolozsvári országgyűlésen. Családi és lelki-érzelmi kötelék fűzte Erdélyhez, atyai dédnagyanyja gróf Keresztes Klára, Keresztes Mártonnak, Küküllő vármegye főispánjának volt a leánya, mostohanagyanyja pedig gróf Lázár Zsuzsánna abból a székely családból való, melyből Bethlen Gábor fejedelem édesanyja.

1848 decemberében ő javasolta, hogy ne csak a kormány, de az országgyűlés is költözzön Debrecenbe. 1849. április 14-én, a trónfosztás kimondásakor a debreceni nagytemplomban Almásy Pállal együtt elnökölt a tanácskozáson. A felsőlház utolsó ülésére Perényi elnökletével 1849. május 31-én került sor. Mindvégig lelkesen kitartott az országgyűlés és a Kossuth-kormány mellett. Kossuth nagyra értékelte Perényi báró tevékenységét, a Hétszemélyes Törvényszék elnökévé nevezte ki, ezt a tisztelet augusztus 11-ig töltötte be. A világhíres fegyverletétel után, augusztus 15-én a világhíres Bohus-kastélyban Duschek Ferenc pénzügyminiszterrel együtt tartóztatták le a császári hatóságok. A tárgyalások alatt a szabadságharcban betöltött szerepét öntudatosan vállalta, és meggyőződéssel vallotta igazát. Október 24-én Szacsavay Imrével, a képviselőház jegyzőjével és Csernus Menyhért miniszteri tanácsossal együtt végezték ki a pesti Újépület mellett.

Felesége, Kovachich Franciska nem főnemesi családból származott, hanem egy pozsonyi kereskedőnek volt a leánya. Egy fiuk született: Zsigmond (1843–1915). Bereg és Ugocsa vármegye főispánja volt, országgyűlési képviselő, a Hétszemélyes Tábla elnöke. Ennek fia szintén Zsigmond (1870–1946) királyi udvari tanácsos, országgyűlési képviselő, Máramaros vármegye főispánja, belügyminiszter, koronaőr – az első koronaőr a családból Perényi Péter volt 1519-ben 17 évesen – 1939–40-ben Kárpátalja kormányzója biztosa volt. Fia, Zsigmond (1901–1965), ennek fiai, Péter és János ma is élnek, a most hetvenéves János egy ízben bécsi magyar nagykövet is volt, felesége Borsody Mária. Budapesten laknak, 3 gyermekük van. Lelkesen őrzik és ápolják a Perényi-örökséget, gyakran ellátogatnak Kárpátaljára, így Nagyszőlőse is.

Közlí: Józán Lajos
nyugalmazott református lelképítész – Salánk

Nemzet, hűség, becsület

A Magyar Állami Operaház előadása Beregszászon

Erkel Ferenc korai művét, az 1844-ben komponált *Hunyadi László* operát megtekintve tudatosodik végleg az emberben, hogy a magyar reformkor uralkodó irányzata, a romantika szelleme nemcsak a kor íróit, költőit, képzőművészeit ihlette meg és ragadta magával, hanem zeneszerzőit is. Köztük a legnagyobbakat. Olyan örök emberi értékeket állítva elénk, mint a hősiesség, a hűség, a becsületesség, a nagyvonalúság és nem utolsósorban a hazaszeretet. Erkel műve valószínűleg ezért is van ott a Magyar Állami Operaház műsorán már a kezdetek óta. A Beregszászi Arénára átkeresztelt amfiteátrum teltházas előadása pedig a kárpátaljai magyarok számára azért maradandó, mert ez az est egyfajta fegyelmezett demonstráció is volt: kemény kiállás nemzeti értékeink, magyarságunk mellett.

Az ünnepélyes megnyitón Babják Zoltán, a város polgármestere arról szolt, hogy Beregszász egyre inkább európai léptékű településsé válik. Ezt jelzi a mostani előadás, amelyhez hasonló nagyszabású eseményre a tőlünk jókora távolságra levő nagyvárosokban is ritkán kerül sor. Mindezzel a többnyelvű, többkultúrájú,

de összességében mégiscsak magyar város jelzi befogadó készségét, s azt, hogy az itt élők tisztelik más népek kultúráját, hagyományait.

Szilágyi Máttyás beregszászi magyar főkonzul beszédében a Hunyadi László opera keletkezésének és fogadtatásának történetét elevenítette fel. A reformkor magyarja pon-

tosan tudta, hogy a nándorfehérvári diadalt követően az országban kialakult helyzet mennyire hasonlít kora valóságához. A pártütők, a cselszövők, az uralkodó ellen áskálódók munkája, bár nem látványosan, de akkor is zajlott. A hazaszeretet, a hűség erénye, a közösségért való tenni akarás szándéka mindinkább felértékelődött. Akárcsak napjainkban.

Főző Virág, az operaház főigazgató-he-

lyettese a társulat tavalyi nagysikerű *Bánk bán* bemutatójára emlékeztette a háromezer főnyi nézősereget. Az igazgatóhelyettes felolvasta Okovács Szilveszternek, az operaház főigazgatójának a beregszászi közönséghez írt levelét, melyben arról biztosította a megye szinte valamennyi részéből ide sereglett nézőket, hogy a hagyományt folytatni szeretnék. Nagyrabecsülését fejezte ki a kárpátaljai magyarság iránt, hisz, mint fogalmazott, őszinte tisztelet illeti mindazokat, akik úgy tudnak Ukrajna lojális, törvénytisztelő állampolgárai lenni, hogy közben megmaradnak igaz magyaroknak.

Árulás és királyhűség, nagyvonalú megbocsátás és anyai feltő szeretet, önfeláldozás és beteljesületlen szerelem – talán ezért oly töretlen a *Hunyadi László* opera népszerűsége. Mert ebben a műben minden benne van. Továbbá a hatalmas siker a társulat zenészeinek és énekeseinek nagyszerű játékaival magyarázható. No és Erkel zsenialitásával. Hisz azóta a palotásként önálló életre kelt zenei betét ennek a műnek a része, itt hallható, akárcsak több olyan dallam, amelyik valamilyen formában későbbi zeneszerzőink műveiben időről időre visszaköszönt.

Az előadás azért is vált felejthetetlen élménnyé mindannyiunk számára, mert nekünk, külföldi magyaroknak életünkben csak ritkán adatik meg, hogy több ezren együtt énekeljük a Himnusz és a Szózatot. Méghozzá az operaház kétszáz énekeseivel, illetve zenészeivel egyetemben.

Kovács Elemér

47. Tokaji Író tábor

Augusztus 15–18. között *A szétszóródás előtt. Irodalom és művészet 1918–1920.* című rendezést és Tokajban az idej, immár 47. író tábor. A rendezvénysorozat a Rákóczi Pincében Posta György polgármester köszöntőjével kezdődött, majd Szentmártoni János, a Magyar Írószövetség elnöke hivatalosan is megnyitotta a magyar irodalmi hagyományos éves találkozóját. Ezután a Tokaji Ferenc Gimnázium aulájában Demeter Szilárd, a Petőfi Irodalmi Múzeum igazgatója a *Látva lássanak* című Ady-kiállítást ajánlotta az író tábor résztvevőinek figyelmébe.

A vacsorát követően a város főterén felállított színpadon Erős Kinga a 2019. év Móricz-ösztöndíjasaival beszélgetett. Másnap délelőtt a plenáris ülésekkel megkezdődött az érdemi munka.

Szentmártoni János, Oláh Katalin Kinga, a dombormű alkotója és Kodolányi Gyula költő, irodalomtörténész

Az első ülésen Kodolányi Gyula, Illyés Mária, Mezey Katalin és L. Simon László tartott előadást, délután pedig Kollarits Krisztina, Sebők Melinda és Lőrincz P. Gabriella kapott szót. A beregszászi költő Kárpátalja irodalmának az I. világháborút követő történetét mutatta be, de kitért napjaink ukrán helyzetére is, felvázolva azon indokokat, amiért végül ő is az áttelepülés mellett döntött.

Délután három csoportban folyt tovább a munka. Az 1919 a (későbbi) trianoni határokon túl témakörben Popély Gyula felvidéki történész, a szatmárnémeti Muzsnay Árpád művelődésszervező és a tiszabökényi dr. Dupka György tartott élvezetes előadást. A neves kárpátaljai lágerkutató a csehszlovák megszállás korszakának történéseit ismertette, párhuzamot vonva Kárpátalja jelenlegi helyzetével. A zárónapon a Millenniumi Irodalmi Emlékparkban felavatták Kodolányi János emléktábláját.

(L. J.)

Halhatatlan magyar sportolók a nagybereg-i líceumban

Augusztus 29-én a Nagybereg-i Református Líceum meghívására a Halhatatlan Magyar Sportolók Egyesületének tagjai látogattak el a tanintézetbe. A híres olimpiákonoktól a fiatalok megtudhatták, hogy mi kell ahhoz, hogy valaki sikeressé és élsportolóvá váljon.

A sportolók a tanévkezdő, magyarságismereti és népművészeti hagyományörző tábor keretében érkeztek a líceumba. Az egyesület képviselőjében dr. Hegedűs Csaba olimpiai, világ- és Európa-bajnok birkózó és Wichmann Tamás olimpiai ezüst érmes és világbajnok, valamint Nemzetközi Fair Play-díjas kenus tartott előadást. A program rövid filmvetítéssel indult, amely során a közönség megtekinthette a sportolók legemlékezetesebb pillanatait.

Gálfi Dezső líceumi tanár kérdésünkre elmondta: „Tóth András kollégám figyelt

fel arra, hogy az egyesület tagjai rendszeresen ellátogatnak tanintézményekbe. A tábor

meghívást, majd ismertette az egyesület létrejöttét, küldetését, munkásságát és céljait.

Beszélt nehéz gyermekkoráról, melynek jelentős meghatározója volt az '56-os forradalom. Már gyermekkorában eldöntötte, hogy szeretne a világ legjobbja lenni, ami aztán 1972-ben be is következett. Mindkét bajnok beszámolt a sportolói pályafutás kezdeteiről, a nehézségekről, majd természetesen a sikeres sportkarrieréről. Dr. Hegedűs Csaba kiemelte, hogy istenhívó volt mindig, így sikereiért hálás a Mindenhatónak, aki szerinte mindvégig segítette ebben a munkában.

Az esemény végén Kovács András igazgató ajándékkal köszönte

meg, hogy az olimpiákonok ellátogatnak a líceum diákjaihoz, akik a beszélgetést követően autogramot is adtak a lelkes diákoknak.

Várad Enikő

Fotó: Makó András

szervezésénél arra gondoltunk, meghívjuk a Halhatatlan Magyar Sportolók Egyesületének tagjait, hogy meséljenek életükről, nehézségeikről és arról az útról, amely őket az elsők közé repítette.”

Dr. Hegedűs Csaba megköszönte a

Ajándékok Csetfalvának

Június 22-én Csetfalván a Beregszásziért Alapítvány felavatta Mórícz Zsigmond emléktábláját, amelyen Somogyi Árpád szobrász plakettje látható. A KMKSZ helyi szervezete még 1996-ban emléktáblát helyezett el a XV. században épült református műemléktemplom falán. Ezt egészítette ki a Beregszásziért Alapítvány a nagy író születésének 140. évfordulója alkalmából. Mórícz édesanyja, Pallagi Erzsébet a faluban született 160 évvel ezelőtt, ezért az ünnepség résztvevői rá is emlékeztek. Beszédében Dalmay Árpád, az alapítvány kuratóriumának elnöke kiemelte, hogy Mórícz Zsigmond sok szállal kötődik Kárpátaljához, elsősorban a Beregszászi járáshoz. Nagybátyja, Pallagi Gyula, a kisújszállási gimnázium későbbi igazgatója Beregújfaluban született, emléktábláját a BMKSZ 1997-ben avatta fel a községben. Az író a

múlt század 20-as éveiben néprajzi gyűjtőúton járt édesanyja szülőfalujában, lerajzolta a híres templom 18. századi mennyezeti fákazattait, népdalokat jegyzett le.

Az avatási ünnepségen helyi diáklányok adtak műsort. Jelen volt a rendezvényen a Rákóczi Szövetség Nyíregyházi Szervezetének ott tartózkodó 50 fős csoportja is.

Aznap a községi könyvtár 150 szépirodalmi könyvet is kapott ajándékba az alapítványtól.

Tudósítónk

Vállalkozás a gyermekek jövője biztosításáért

Közel húsz éves ismeretség után visszajáró vendégként érkeztem a beregszászi Ilosvay családhoz, akik Kárpátalján az elsők között nyitottak házukban családtípusú gyermekotthonot. Az évek során sok gyermeket felneveltek szeretők, gondoskodó családban, és nagyon sok változás is lezajlott náluk, például cukrászdát nyitottak, de erről később...

– Szerintem az összes gyereket láttam felnőni, néhányuk talán még meg is kedvelt. Emlékszem, Istvánka, aki most már felnőtt férfi, amikor az ablakból meglátott, hangosan szólt, hogy anyu, megjött Csilla néni.

– Bizony-bizony, így volt, én is jól emlékszem – mondta mosolyogva Marika, az anyuka, akivel baráti kapcsolat lévén tegeződve folytattam a beszélgetést. – Huszonkét esztendeje már, hogy megnyitottuk a Szivárvány családtípusú gyermekotthonot, a három saját gyermekünk mellé többnyire sérült, szellemi, testi fogyatékos, beteg gyermekeket fogadtunk.

– Inkább azokra a szülőkre jellemző, hogy gyermekotthonokból visznek haza gyermekeket, akiket Isten nem jutalmazott gyermekáldással. Nektek viszont már három is volt...

– Mindig is nagy családról, sok gyerekről álmodtunk. Amikor tudomást szereztünk arról, hogy egy két-éves sérült gyereket kellene elhelyezni egy családban a műtétjéig, akkor döntöttünk úgy, hogy belevágunk. Ő volt István. Szerintem, ha most felhívnám telefonon, és mondanám neki, hogy itt van egy újságíró, azonnal tudná, hogy te vagy az. Sajnos ő már nincs velünk, a nagyszülősi fiúintézetben él, de havonta hazahozzuk, mind a mai napig anyunak és apunak hív bennünket, mint ahogy a többiek is.

– A szó, hogy „haza”, ebben az esetben nagyon meghatározó, hiszen már jónéhány gyerek dolgozik, tanul, ám hétvégenként, vagy havonta hazajönnek.

– Igen, és ez mindig is így lesz, ez a ház az otthonuk: jelenleg tizennégyen járnak haza. Mi a továbbiakban is azt szeretnénk, hogy a házuk gyermekotthonként szol-

gáljon, hogy itt igazi otthonra találjanak a gyerekek. Annak idején Istvánt a most már szintén huszoneves Fruzsina követte, ő a 3. számú középiskolában konyhai kisegítő. Márk is felnőtt férfivé cseperedett, felvételt nyert a Sárospataki Teológiai Akadémiára. Viki Tatabányán dolgozik, de minden ünnepre hazajön. Vikit Máté követte, ő öt-hónaposan került hozzánk, most fejezte be

nos Levente (akit örökbe fogadtunk) és Márton néhány hónap eltéréssel egyidősek, egyéves korukban kerültek hozzánk, most már 13 évesek. Sajnos a betegségüket tekintve is egyformák: mindketten autisták, ezért nagyon komoly odafigyelésre és ellátásra szorulnak – magyarázta Marika.

Mint ahogy sok évvel ezelőtt István-nak voltam szimpatikus, most Márton viselkedett nagyon barátságosan. Nincs ember, aki ne érzékenyülne el, ahogy egy ilyen beteg gyerek nézni tud, ahogy mosolyog, ahogy megfogja a kezét.

– Minden idegennel ilyen barátságos a kisfiú?

– Többnyire igen, és ez szerintünk a családi állapotnak köszönhető, hiszen mindenki szeretettel veszi körül, mindenki babusgatja, odafigyel rá, mint ahogy Leventére is. Nagyon rendesek a gyerekek, mert segítik őket, ezzel azt is mondhatom, hogy szófogadóak, hiszen így tanítottuk őket. Annak idején a szívbeteg Lidiát is nagyon szeretették, aki mindössze néhány hónapot töltött nálunk, egy idő után a nagymamája magához vette, ez mélyen érintett bennünket, de hála Istennek továbbra is szerető családban, jó körülmények között él, aminek mi is nagyon örülünk.

Beszélgetés közben beszaladt egy vidám kislány, köszönt, Marika nyakába ugrott, úgy üdvözölte anyukáját.

– No, akkor az új jövevényekről néhány szót, akikkel még nem találkoztam – kértem Marikát, aki elmondta, három 9-10 éves gyerekkel bővült a család, a betoppanó Rebekával, Bencével és Ábellet, a család úgy hívja őket, hogy a három muskétás.

– Őszintén bevallom, ők komoly kihívás... Három éve vannak itt, hihetetlenül eleven gyerekek, főleg Rebeka, de igyekszünk türelmesek lenni, és kívánni, amíg ők is megkomolyodnak.

Vér szerinti gyermekeink Budapesten élnek. Attila, a legidősebb már házasságkötés után, Boróka egyéves, sok mindenhez ő ad erőt nekünk. Henrietta lányunknak szeptemberben lesz az esküvője, Dániel pedig még tanul. Őszől tavaszig gyakran felmegyünk a ma-

a Beregszászi Szolgáltatóipari Líceum pin-cér szakát, közben Tornyospálczán önkéntes munkát végez. Minden gyermeküket arra neveltük, hogy tudjon talpon maradni, találja meg a számára legmegfelelőbb utat, és járja azt jól és hasznosan. És most jönnek a

kisebbségek: Fanni az iskolások közül a legidősebb, végzős a 3-as iskolában. Érdekes, mi azt az iskolát „kibéreltük”, az összes gyerekünk ott tanult, a jelenlegiek is oda járnak, azt szoktuk mondani, hogy a 3-as iskola a gyermekotthon iskolája. Álmunk volt az is, hogy legyenek iker gyermekeink,

gyar fővárosba és unokázunk, de ha beindul a szezon, a cukrászat és a fagyaltkészítés, inkább ők jönnek. Viszont az internetnek köszönhetően a mindennapi kapcsolat megvan.

– Jó is, hogy szóba került a cukrászat, hiszen az elején említettem, hogy vállalkozásba kezdtetek, mégpedig szerintem a legjobba és legfinomabba, hiszen a finom sütemények, torták és fagyaltok elkészítésénél és ízlelgetésénél nincs is élvezetesebb dolog.

– Egyetértek, és már ez sem új keletű a családjamban. Tulajdonképpen gyermekkorom óta süteményezek, eleinte csak kicsiben készítettem, családi, baráti ünnepségekre. Komolyabban tíz éve üzemeltetem ezt a mesterséget, amikor „megjelent” az első önkéntesünk, és valami igazán finommal szeretnénk volna meglepni a születésnapjára: fondanttal díszített tortát kaptak. Az, hogy meg tudtam csinálni, óriási élmény volt és erőt adott a folytatáshoz.

– Mára szépen kinőtte magát ez a tevékenységetek is, hiszen immár nevetek is van...

– Igen, öt éve használjuk az Ilosvay cukrászat megnevezést, a gyerekekkel együtt döntöttük el, hogy ezt a nevet kapja, hiszen ez egy családi vállalkozás. Én azért fejlesztettem magam, hogy a gyermekeink jövőjét biztosítsam, mivel ők sérültek, állami munkahelyen nincs lehetőségük elhelyezkedni, ezt viszont megtanulják, és hidd el, jól csinálják. Mindenki kivészi a részét a munkából, ha éppen nem a tortakészítésben, akkor a kicsikkel foglalkoznak. Fruzszi alapból cukrászatot tanult, és olyan lelkes, hogy az hihetetlen. Már az elején észrevettem, hogy ezt meg lehet tanulni, és fejlődni, egyre jobban, és szebben csinálni. Úgy hiszem, ebben a vállalkozásban fenn tudnak majd maradni.

Hegedűs Csilla

„Külföldön csak egy porszem lennék a homokvárban...”

A kárpátaljai magyarság a mai ukrajnai helyzet, a nehéz körülmények, a nehezen megkereshető pénz, valamint a magas árak ellenére is talpon tud maradni. Építünk, gyarapítjuk otthonainkat. Az utóbbi időben a magyar kormány támogatásának köszönhetően pedig igen jelentős előrelépés történt a vállalkozások fejlesztése terén is. Vállalkozás egy-egy művészeti ágazat fejlődéséből is indulhat. A fényképezés éppen ilyen. Ma már mindennapos dologgá vált, hogy fotókat készítsünk magunkról, szeretteinkről, amelyeket közösségi oldalainkon teszünk közzé. Mégis egy-egy profi felvétel, esküvői vagy ballagási fénykép elkészítésére szakembert kérünk fel. Ennek a művészeti ágnak az egyik jeles beregszászi képviselőjével, Fülöp Lászlóval beszélgettünk nehézségekről, kihívásokról, kitartásról.

– Meséljen a vállalkozásáról, a kezdetekről.

– A fotózás már gyerekkoromban érdekelni kezdett. Ekkor még hobbi szinten űztem, de mindig is arról álmodtam, hogy lesz majd egy saját stúdióm. 2011-ben kaptam egy lehetőséget: kibérelhettem azt a termet, ahol a stúdió most is működik. Azóta gyarapítgatom, fejleszgetem azt.

– Milyen kezdeti nehézségekkel kellett megküzdenie? Ön szerint könnyű-e vállalkozást indítani Ukrajnában?

– Mint minden új vállalkozásban, nekem is pénzügyi nehézségeim voltak. Meg kellett teremteni az anyagi körülményeket, hogy olyan eszközöket vásárolhassak, amelyek lehetővé teszik a minőségi felvételek elkészítését. A kérdés másik részére válaszolva: vállalkozást indítani nálunk könnyű, megtartani nagyon nehéz. Kitartás és akarat szükséges hozzá mindenképp. Nem lehet egyik napról a másikra sikeres vállalkozást teremteni. És természetesen a siker kulcsa, hogy szeretni kell, amit csinálunk, időt kell rá szánni, és nem feladva csinálni kell holnap is, holnapután is.

– Milyen családi háttérrel indult a vállalkozás? Kik biztatták leginkább?

– Saját elhatározás alapján született az ötlet, valamint a párom volt nagy segítségemre, ő támogatott a nehéz időkben is. Sokan csak azt látják, hogy a stúdió üzemeltetése milyen szép dolog, de a háttérmunkát, a nehézségeket senki nem ismeri, csak aki foglalkozik ezzel.

– Milyen kérésekkel keresik, kereshetik meg az ügyfelek?

– A fotózás minden irányát vállalkozunk. Az igazolványkép készítésétől az esküvői, születésnap felvételeken át a portrék készítéséig, széles irányban mozgunk. Szeretnénk fenntartani ügyfeleink belénk vetett bizalmát.

– Az évek során Fülöp László neve összeforrt a fényképezéssel. Hogy érzi, mi az ön sikerének a kulcsa?

– Szerintem a kitartás. Az, hogy nem adtam fel akkor sem, amikor nehézségek adódtak. A kudarcokat sem kell úgy megélni, hogy itt a vég, és bezártam a vállalkozást, hanem tanulni kell azokból, és mindig menni tovább. Igyekszem tudásom legjavát nyújtani, próbálok fejlődni. Nem tudok mindenkinek megfelelni, de igyekszem megtenni, amit meg lehet.

– Élt-e az Egán Ede Vállalkozásfejlesztési Program nyújtotta lehetőségekkel?

– Természetesen igen. Az eszköztáram fejlesztéséhez nagy segítség volt ez a pályázati lehetőség.

– Gondolt-e arra, hogy családjával más országban próbál szerencsét?

– Ha 10-20 évvel ezelőtt tette volna fel valaki ezt a kérdést, akkor gondolkodás nélkül azt mondtam volna, hogy máshol szeretnék boldogulni. Azonban ma már nem tudnék egy másik országban élni. Én itthon vagyok otthon. Itt születtem, itt vagyok az, aki vagyok, külföldön csak egy porszem lennék a homokvárban...

Kurmay Anita

Nagyapám igaz meséi

A félelem évei

Nagyapám gyermekkorának meghatározó élménye volt a félelem, ami egészen fiatal felnőtt koráig elkísérte. Eleinte nem volt félénk gyerek, felkérdezkedett a lovas katonához a nyeregbe, és szerette, ha a kovácslegények kézből kézbe dobálják, még a sötétből sem rettent meg. De még hatéves sem volt, amikor fel kellett fognia, nagy baj van a világban, ami megfogyatkozott családját is utol fogja érni. Éjszakánként fel-felrettent, félt a repülőgépek zúgásától, a távoli robbanásoktól, aztán a faluban megjelenő, idegen nyelvet beszélő orosz katonáktól. Édesanyjával és három évvel idősebb nővérével menekülnie kellett otthonról, mikor közeledett a front. A fegyverroppogás elcsendesedett, a katonák elvonultak, de ez sem jelentett megkönnyebbülést, sőt, a világháborút követő hónapok, majd évek legalább annyi félelmet, szenvedést és nélkülözést hoztak, mint a harcok.

Hazaérve az otthonukat feldúlva, kifosztva találták, az oroszok még a kovácsműhely fújtatójáról is lenyúlták a bőrt, a kerítést, a csúrt szétszedték és faanyagát eltűzeltek, a takarmányt lovaikkal feletették. Az előző részben már elmondtam, hogyan szolt közbe a sors, és zúdította nagyapám családjára a tragédiák sorozatát: elvette édesapját, nagyanyját és kisöccsét, majd egy még nagyobb, kollektív tragédiát küldött az egész nemzetre. Most azt mesélem el, újra nagyapámnak adva a szót, hogyan vészelték át a gyötrelmes időszakot, mely a világegyet követte.

Az 1944/45-ös tél rendkívül nehéz időszak volt mind számunkra, mind az egész falu számára. Miközben mi Ungvárra menekültünk, mindenünket széthurcolták, tönkretették, még a könyveinket is eltűzeltek vagy kitépték a lapjaikat. Mindössze egy könyvünk maradt épségben. A felnőttek megtiltották nekünk, gyerekeknek, hogy lemenjünk a kertekbe, és ott bármihez hozzányúljunk, mert az életünkkel játszottunk volna. A döglött lovakon kívül hevert ott robbanások által tönkretett, kilőtt hadieszköz, eldobott vagy elveszített kézifegyver, rengeteg töltényhüvely, üres lőszeres láda, benzineshordó, de még halott ember is. Mindjárt a lakosság hazatérte után a bíró kidoboltatta, hogy minden ép-kézláb férfi, különösen a katonaviseltek, jelentkezzenek a községházán, mert el kell takarítani az említett veszélyes dolgokat az udvarokról, kertekből. Jöttek katonák is, akik a robbanóeszközöket gyűjtötték össze és szállították el. Az elpusztult lovakat és a leölt állatok maradványait a lakosság ott helyben földelte el. A nagy felfordulás utolsó jeleit teljesen csak nyár elejére sikerült eltüntetni.

Miközben az emberek az otthonuk lakhatóvá tételével voltak elfoglalva, halottait is siratták, és várták haza elveszett vagy annak vélt hozzátartozóikat. Majdnem minden családból hiányzott valaki. Sokan odavesztek a háborúban, többen betegségben haltak meg, másokat vagy golyó ölt meg, vagy robbanás, mert rálépett egy nem látható aknára vagy más robbanószerre. Nagyon megviselte az egész falut, amikor két 16-18 éves korú fiútestvér a vasútdalon, a sínek mentén talált ágyúgolyót akarta szétszerelni, de az az ütögetéstől felrobbant, és mindkettőjüket darabokra tépte. Az apjuk éppen akkor érkezett haza a háborúból. A családnak több gyereke nem

lévén, a két szülő szomorúságban élte le rövidre szabott életét.

A lehangoltságot vidékünkön hamarosan újra félelem tetézte. Még 1944 őszén, amikor elvonult a front, egy novemberi

napon megjelent a szovjet katonai közigazgatás parancsa, amelyet a falvakban, városokban az utcákon és köztereken kiplakátoltak. A hirdetőmenyén az szerepelt, hogy minden 18 és 55 év közötti férfi lakos jelentkezzen háromnapos munkára a háborús károkat helyreállítani. Nos, ezeket az embereket ottfogták a jelentkezés helyszínén, és másnap fegyveres katonai kísérettel, gyalog elindították őket egy gyűjtőtáborba, Szolovára, majd onnan ugyancsak gyalog, a Kárpátokon keresztül szovjet területre. Nagyon szerencsések voltak azok, akiket tehervonatra raktak, és úgy vittek tovább. Mivel a magyarok nem tudtak az oroszokkal beszélni, hiába kérdezték, hova viszik őket, hol lesz a háromnapos munka. Örülhettek azok, akiket mondjuk csak a Kaukázusba vittek, nem pedig Szibériába, az Uralba, vagy vala-

hova északra. Jóval később tudtuk meg azoktól, akik évek múlva rossz egészségi állapotban, lerongyolódva hazatértek, hogy menetelés közben sokszor a szabad ég alatt hóban, hidegben aludtak. A szerencsétlen emberek nem voltak felkészülve, nem vittek magukkal meleg ruhát, lábbelit és elegendő élelmet, így a hosszú menetelésben elgyengültek, és már útközben kezdtek hullani, egyszerűen összeestek a menetben.

A mi falunk, Kincseshomok bizonyos mértékig védve volt, mert lakott ott néhány szlovák vagy ruszin család, és azok tagjai tudtak az oroszokkal beszélni. Elhittették velük, hogy ott csak csupa szegény, kizsákmányolt ember lakik, akik már nagyon várták a szovjet felszabadítókat. Így aztán nem jöttek fegyveres katonák kizavarni a férfiakat a házakból, hogy azonnal menjenek jelentkezni. Csupán néhányan mentek el önkéntesen a faluból. A férfiak többsége, aki a háborúból ép bőrrel hazajött, otthon maradhatott, megúsza a málenkij robotot.

Azon a télen lerongyolódott, éhes emberekkel találkoztunk, akik valahonnan észak vagy kelet felől jöttek, és ki tudja, hová tartottak, természetesen gyalog. Gyakran kérdezkedtek be hozzánk éjszakára, kértek segítséget, meg egy kis ennivalót. Voltak közöttük betegek, sérültek, volt, akinek leszakadt a lábáról a cipő, meg volt fagyva valamelyik végtagja. Édesanyám megsajnálta őket, és aki különösen rossz állapotban volt, megengedte neki, hogy éjszakára a konyhában maradjon, ahol szalmával ágyaztunk meg neki. Emlékszem, egy hódmezővásárhelyi szabómestert is ápolgattunk, amíg fel nem erősödött, és anyyira magához nem jött, hogy tovább tudott menni. Közben édesanyám Singer varrógépén varrt nekem egy meleg ruhát

egy katonaköpenyből, testvéremnek és magának pedig kabátokat szabott át.

A menekülésből való visszatérés után a faluban csak keveseknek maradt élő állata, azoknak, akiknek a gazdája hozzánk hasonlóan gondolt rá, hogy azokat is el kellene menekíteni. Az emberek csak néhány tyúkot találtak, amelyek elbujdostak a bokrok közé. De habár nekünk megmaradt a tehenünk és az anyakocánk a malacaival, bajban voltunk: a téli szalastakarmányt, a szénát, a lóherét az oroszok feletették, a szalmát ugyancsak elhasználták, fűvőhelynek meg alomnak. A tehenet úgy tudtuk kiteleltetni, hogy amíg lehetett, a vasútdalon legeltettük, aztán édesanyám kiment a mezőre kukoricaszárát vágni, ami a front miatt kint maradt a határban.

Szerencsére 1944 telén későn jött a hó, így édesanyám és a segítségül

hívott asszonyok még betakarították a mezőn a takarmányrépa menekülés miatt kint maradt részét és az ugyancsak még a földben levő krumplit, hogy legyen mit ennünk. Miután a tehenet úgy-ahogy jól tudtuk táplálni, az elég szépen adott tejet, a felesleggel pedig a kismalacokat etettük. Mind a tíz szépen megnőtt hathetes korára, a híruk még a környékre is eljutott, és a távolabbi falvakból is eljöttek hozzánk, mert szerettek volna venni belőlük. Ők üres kézzel távoztak, mert édesanyám a közeli rokonoknak, ismerősöknek ígérte oda azokat.

A téli tüzelőt sem találtuk az udvaron. Itt-ott rábukkantunk félíg égett, eldobott hasábfákra vagy tábornizmaradványra, ahol az oroszok főzhettek vagy nyárson húst süthettek maguknak. A lakásunkban nagyon fáztunk, és emlékszem, még mi gyerekek is jártunk a kertekbe, és össze-szedtük a fadarabokat, hogy legalább főzni legyen mivel. A későbbiekben édesanyám a napraforgószárat hordta haza a mezőről, azzal fűtöttünk be a kemencébe, ha kenyeret sütöttünk. Amíg rendbe nem hoztuk az otthonunkat, a nagynénémek házában laktunk. Náluk viszonylag épségben megmaradt minden, lévén, hogy ők nem a falu közepén laktak.

Tüzelő és petróleum híján az emberek téli esténként eljártak a szomszédokhoz, rokonokhoz, hogy otthon ne kelljen fűteni, világítani. Ot-hat család is összejött egy helyen, és az emberek minden este máshova mentek. Mikor kezdett sötétedni, már gyülekeztünk, aztán este 9-10 óráig maradtunk. Hazamenve mindjárt feküdtünk is le aludni. Az ilyen téli esték sem teltek télenül. A lányok, az asszonyok fontak, tollat fosztottak, rongyot hasogattak rongyszőnyegnek. A férfiak megtárgyalták közös dolgaikat, az öregek pedig meséltek.

A népmeséken kívül mindenféle rémtörténeteket is összehordtak. Kísértetjárás, halott ember megjeleneése kutya képében, elvárásolt csikó, szellemek, ördögök, ijesztő históriák, hihetetlen esetek, rontás, babonáság, hosszú történetekbe csomagolva. Az ilyesmit mindig úgy adták elő, hogy az bizony megtörtént itt meg ott, ő szemtanútól hallotta, vagy maga is látta. Hogy hol, mikor, arra az volt a válasz, hogy valamelyik szomszéd vagy távolabbi faluban a nagyapja idejében vagy legfeljebb az ő fiatalkorában. Ma is emlékszem ezekre a történetekre, megmosolyogni valók, gyerekkoromban viszont elhittem őket, és nagyon féltem, hogy egyszer majd részese vagy szemtanúja leszek valami hasonlónak.

A mi édesanyánk viszonylag felvilágosult asszony volt, nem hitt az ilyesmiben. Otthon sosem hangzottak el ilyen történetek, de mint fogékony, mindent könnyen megjegyző gyereknek, nekem az is elég volt, amit másoktól hallottam. Meséltek a lidércfénnyről vagy bolygó lángról, ami eltérítette útjáról éjszaka a szomszéd faluból hazafelé tartó legényt, úgyhogy az

reggelre teljesen kimerülve, ismeretlen helyen találta magát, valahol a harmadik határban. Aztán arról, hogy a baktort a veressipkások felültették a kocsiukra, amellyel négy ló vágatott végig a falun, a patkójuk szikrázott, az orrukából pedig láng csapott ki. Másnap reggel a baktort a faluvégén találták meg az út menti árokban, alig volt benne élet. Visszatérő rémtörténet volt, mikor valaki éjszaka arra ébredt fel, hogy kint a kamrában zörög a kukoricadaráló, tehát valaki forgatja. Senki sem mert kimenni, hogy megnézzék. Miután a daráló körül felszórták a döngölt földpadlót liszttel, lópata, azaz ördög nyomát találták. Ilyen és ehhez hasonló rémtörténeteket hallottunk. Elhittük őket, és úgy féltünk este a sötétben, mint a nyavalya, mert az ilyenek mindig éjszaka történtek meg.

1944/45 telén a tüzelőn kívül alapvető árucikkeket sem lehetett kapni. Ungváron a front után szinte nem maradt épségben bolt. Ha a kereskedőnek sikerült beszerezni valamilyen árut, azt pillanatok alatt elkapkodták, mert nagyon kevés volt belőle. Cukrot aranyért sem lehetett kapni, de nem volt só, zsír, liszt, kenyér, hentesáru, szinte semmilyen élelmiszer. Az asszonyok cukorrépából főztek sűrű, édes levet, de az nyálkás, fojtós, kellemetlen ízű, sötétbarna folyadék volt. Ecetet gyümölcsből erjesztettek, a szappant másra nem használható avas zsiradékokból, marószóda hozzáadásával főzték. Gyűjtöttük a fahamut, aminek a vizes és szűrt oldata lett a lúg, akinek nem volt szappanja, azzal mosott, de kimarta a kezét. Pénzünk, a pengő, a Szovjetunióhoz való odacsatolás után semmit sem ért, mert a rubel lett a fizetőeszköz, amiből nekünk nem volt. Édesanyánk pénzzé tette, amit tudott, hogy átvészeljük az első heteket, hónapokat, azután pedig nekifogott, hogy olyasmit termesszen a kertben, ami a piacon értékesíthető.

Édesanyám vasakarata és szívóssága, okos gondolkodása kellett hozzá, hogy átvészeljük 1944/45 zord telét. Neki köszönhetően nem éhezünk és nem fagyoskodtunk, mint sokan mások a falunkban. Ahhoz, hogy tél elejére haza tudtunk költözni és elhelyezkedni házukban, sok nehéz és fáradtságos munkát kellett édesanyámnak végeznie, közben gondozni, etetni a tehenet, az anyakocát a kismalacokkal, és gondoskodni arról, hogy tavasszal a kertünk, a földünk fel legyen szántva és be legyen vetve, különben ősszel nem lesz mit betakarítanunk és ennünk. Nem tudom, édesanyánk mennyit dolgozhatott naponta, mennyit tudott pihenni, de hősiesen helytállt, így nem csúszunk le, nem mentünk tönkre, mint sok más család a faluban és a környéken, csak tisztas szegénységben élünk évekig.

Már visszaköltöztünk a házukba, amikor én is, mint sok más gyerek, bárányhímlős lettem. Orvos az akkori körülmények között nem volt elérhető, és semmilyen gyógyszerhez sem lehetett hozzájutni. A

himlőtől az arcom, a testem teli lett apró kiütésekkel, amelyek nagyon viszkettek, de megvakarni nem volt szabad, mert ha azt a kis pattanást elkaparták, begyulladt és sebhely maradt utána. Édesanyánk ettől úgy óvott meg, hogy bekötötte a kezünket valamilyen kendővel, hogy az ujjunkkal ne tudjuk vakarni. Voltak olyanok, akik bizony megkaparták viszkető arcukat, és az egész életükre himlőhelyes maradt. Édesanyám óvintézkedései és szigorú tiltása mellett csak egy kis heg maradt a homlokomon, ami alig látszott. Viszont egy hónapig nyomtam az ágyat, több napon át 40 fokos lázam volt, amittől nem voltam tudatomnál, félrebeszéltem. Édesanyám nagyon félt, mi lesz velem.

Nem tudom, hogyan, de odatévedt hozzánk egy idős orosz katonaoorvos, és a szomszéd Stundáék közvetítésével tanácsokat adott édesanyámnak, hogy mit csináljon velem. Először is azt javasolta, hogy sötétítse el a szobát, ahol feküdtem, és ne csak a testemet borogassa hidegvizes ruhával, hanem a fejem fölé, egy madzagra terítsen egy vizes terítőt, mert az állítólag lehűzza a lázat. Ezt édesanyám rögtön meg is csinálta, és vagy ez, vagy talán más segített, így életben maradtam, míg több, velem egykorú gyerek belehalt.

Mikor lábadozni kezdtem, olyan gyenge voltam, hogy nem bírtam állni a lábamon, úgy kellett kítámoogatni az udvarra. Tavasz lévén szépen sütött a nap, és különben is, már nagyon vágytam ki. Gyógyszer továbbra sem volt, de cukor és semmilyen vitaminforrás sem. Az első korai növény a sóska volt, azt szedtek a vasúti töltés oldalában, és főztek belőle levest. Szerencsére, mivel a tehenünk megellett, a tejet nem kellett nélkülöznünk, habár más élelmiszerek, amiket boltban kellett volna venni, hiányoztak. Volt egy korai cseresznyefánk, májusban már érett a gyümölcse, és amint bírtam, már magam szedtem, attól kaptam erőt.

Ennyi gyász és szomorúság, a háború pusztítása után azt is meg kellett érnünk, hogy újra elválasztanak minket hazánktól, egy számunkra teljesen idegen országhoz csatolnak, ahol elnyomás, sok-sok nélkülözés és igazságtalanság vár ránk, közben pedig azt is elvárják, hogy örüljünk az új rendszernek, mert az út, amelyikre léptünk, az emberiség boldog jövőjéhez, a kommunizmushoz vezet. Mi, kárpátaljai magyarok automatikusan szovjet állampolgárok lettünk, noha erről senki nem tájékoztatott minket, és csak később jöttünk rá, hogy elvesztettük magyarságunkat. A félelem mindennapjaink részévé vált.

Strommer Benjamin

A képen: nagyapám édesanyja (hátsó sor, középen) a homoki óvodában szakácsnőként vállalt munkát, hogy biztosítsa a megélhetést két gyermekének.

(Elejét lásd lapunk 2019. tavaszi és nyári számaiban. Folytatása következik.)

KVIT-hírek

2019. június 13–17. Budapesten, a 90. Ünnepi Könyvhéten dedikálta kötetét

Shrek Tímea (*Halott föld ez*) és Marcsák Gergely (*Fekete-Tisza*).

2019. július 16. és 20. között rendezték meg a VIII. Hajdúböszörményi Írótábort. Az eseményen részt vett társaságunk tagja, Kovács Eleonóra, aki a tábor Vörös István vezette íróiskolájának különdíjában részesült.

2019. augusztusában megjelent Marcsák Gergely második kötete, a *Pottó-panzió*. A kiadvány a szerző egy gyermekversét

Napok keretében *Kárpátalja Ma* címmel konferenciát rendeztek Zsenyén, ahol

társaságunk elnöke, Csordás László a kárpátaljai magyar irodalom önértelmezési kísérleteiről tartott előadást.

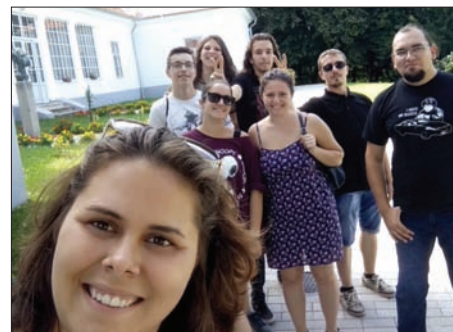
2019. augusztus 5–11. Idén másodsor

tartalmazza, valamint kisiskolásoknak szánt kreatív feladatokat és kifestőket.

2019.

augusztus 4. A XVIII. Csicse Aranyháromszög Kulturális

szervezte meg határon túli középiskolásoknak szóló *Csikófogat* irodalmi táborát az Orpheusz Kiadó és a Gutenberg Pál Nép-

főiskola Balassagyarmaton. A táborozók számára szépirodai kiscsoportos foglalkozásokat tartott többek között Shrek Tímea, Kertész Dávid és Marcsák Gergely.

2019. augusztus 8. és 11. között szervezte a Nemzeti Művelődési Intézet a *Kultivál* ifjúsági művészeti tábort a Laki-telek Népfőiskolán. Az eseményen Szabó Kata képviselte a Kovács Vilmos Irodalmi Társaságot.

2019. augusztus 16-án a KVIT alelnöke, Marcsák Gergely *Fekete-Tisza* című verseskötetért Gérecz Attila-díjban részesült. Az elismerést Rétvári Bence és Fekete Péter államtitkároktól vette át a Pesti Vigadóban.

Kezdetek és folytatások a hUNGary Fest-en

Kicsit hűvösen, de nyugodtan és bizalomkeltően indult a szombat reggel Beregszászban. Egyáltalán nem izgultam az első hivatalos bemutatkozásom miatt. KVIT-tag leszek. Kezemben a belépési nyilatkozattal vártam Shrek Tímeát. Elmentünk az új molinóért a nyomdába, majd elindultunk Ungvárra. Útközben a forgalom miatt aggódtunk egy keveset, mert tudtuk, hogy Munkácson javítják az utat. Szerencsénkre a forgalom szépen haladt, így zökkenőmentesen, helyesbítve a kátyúkon zötyögve érkezünk meg az Ung partján szervezett hUNGary Fest-re szeptember 7-én, fél 10 körül.

Jó idő volt aznap, csak egy kis eső esett a Pravoszlav parton. A standunkat, ahogy hallottam, az eddigi évekhez viszonyítva a legjobb helyen állíthattuk fel, ugyanis miénk volt az első sátor. Felavattuk az új molinót, amit – ugyancsak a többiektől hallottam – a régihez hasonlóan szkoocsal¹ rögzítettünk a sátorhoz. Ezután kipakoltuk az asztalokra az Intermix Kiadótól kapott könyveket, a *Kárpátaljai Hírmondó* és az *Együtt* korábbi számait, majd vártuk a nagyjérdeműt, közben az eddigi rendezvényekről és a legutóbbi hUNGary Festről beszélgettek a többiek, amihez én nemigen

tudtam hozzászólni, mert én életemben először most voltam a rendezvényen. Az asztalra tett kiadványokat érdeklődéssel olvasták nemcsak a magyar, hanem az ukrán és orosz anyanyelvű látogatók is. Meglepően sokan kérdezték meg, hogy ki volt Kovács Vilmos, esetleg tudunk-e adni

olyan könyveket, amelyekben lefordították a műveit ukránra vagy oroszra. A sátor elé, az aszfaltra ugróiskolát rajzoltunk, ez nagy feltűnést keltett, több gyermek végigjárta a pályát. A KVIT-es kirakós játék szintén

elnyerte a kicsik tetszését. A prímet a hennafestés vitte, tulajdonképpen az vonzotta oda a fiatalokat.

Idővel a többi részleget is felfedeztük, és kipróbáltuk, hogy honnan árad a finom ételillat. Helyesbítve követtük a gyomrunk és orrunk adta GPS-koordinátákat, ami a kolbászos lecsót tartalmazó üsthöz vezetett el minket – nem kis örömeinkre.

A délelőtt és a délután folyamán rengeteg, számomra új információt tudtam meg

a csapattól. Minden újnak hatott, mint a kíváncsi óvodás, úgy ültem és hallgattam a többieket. Kicsit úgy éreztem magam, mint régen a családi ebédek-nél, amikor mindenki olyan felnőttek dologról beszélt, amit én nem értek. A régi emlékekkel ellentétben most legalább nagyjából tisztában voltam azzal, amiről szó volt.

Ahogy minden jónak, így a hUNGary Fest első napjának is vége lett. „Hivatalosan” KVIT-tagként indultam

vissza Beregszászba. A hazaúton Shrek Tímeával ötleteltünk, új irodalmi rendezvényekről álmodoztunk. Hogy mi lesz a folytatás? Majd meglátjuk. Hiszen ez csak a kezdet.

Sz. Kárpáthy Kata

¹ Ragasztószalag

Debüt

Sz. Kárpáthy Kata

A magyar határtól 25 km-re található Beregújfaluban született 1999-ben.

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Felsőfokú Szakképzési Intézet szociálpedagógia szakát fejezte be 2018-ban. Jelenleg magyar nyelv és irodalom szakos hallgató a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán, emellett szociálpedagógiát tanul a Debreceni Egyetem beregszászi kihelyezett tagozatán. 2018-tól tudósít a Kárpátalja.ma hírportálnak Szabó Kata néven. 2019 szeptemberétől szervezőpedagógusként dolgozik a Beregszászi 7. Számú Általános Iskolában.

2018-ban a Budapesten megrendezett Eötvös József Kárpát-medencei középiskolai szónokverseny első díját nyerte el.

Sz. Kárpáthy Kata

Vesztes

I.

A vonat megállt. Tamás kiszállt. Felnézett az égre. Esett. Ugyanúgy, mint akkor régen: csendesen és sűrű cseppekben. Egy kiskatona várt rá.

– Szlává Ukrajini¹ – köszönt. – Sok batyu van?

– Jó napot, csak ennyi – válaszolta szárazon Tamás.

– Jöjjön velem – mondta a kiskatona, azzal egyik kezével felkapta a rongyos katonatáskát, másikkal Tamást támogatta.

Tíz percre volt a parancsnoki iroda a vonatállomástól, de mivel Tamás nagyon gyenge volt, húsz perc is eltelt, mire odaértek. A háborúban leszolgált négy éve alatt jobb lába egy repesz miatt megrövidült. De nemcsak a lába sínylette meg a szolgálatot: öt bordatörése, egy sípcsonttörése volt, emellett elvesztette két ujját és négy fogát. De valójában nem ezek voltak a legnagyobb veszteségei.

Útközben a várost figyelte, ami négy év alatt rengeteget változott. Sűrűn kérdezte a kiskatonát, hogy mi micsoda, és a régiek hova lettek.

– Nem tudom, engem két hónapja tettek ide – válaszolta röviden.

Az irodában a parancsnok komoran fogadta.

– Név?

– Tari Tamás Sztepanovics.

– Születési hely, dátum?

– Berecsény, 1988. december 4.

– Rendben, ő lesz az – mondta hátra a parancsnok. – Na, Sztepanovics, fogja a pénzét, és mehet.

Tamás ott állt némán, és nem tudta, hogy mit tegyen.

– Na, mit áll itt, mint egy faszent? – kérdezte a katona. – Itt a zsold, menjen haza a családjához.

– Nincs – mondta csendesen.

– Menjen szállodába akkor. Magának lesz kedvezmény is. Meg a buszon és a vonaton is, sőt, még a marsrutkán² is. De most már menjen. Szlává Ukrajini!

– A бүдös anyád szlává – morogta Tamás.

Szinte kidobták az irodából. Összeszedte a dolgait, és elindult. Közben gondolkodott. Eszébe jutott a volt menyasszonya, Éva. Tamás dühében állt katonának, miután szétmentek. A frontról is tovább zaklatta a lányt fenyegető levelekkel és telefonhívásokkal. Egy év után felhagyott vele. Rájött, hogy végleg elvesztette a nőt, akit szeretett, az ő Vicáját. Eszébe jutott az utolsó veszekedésük.

„Tamás, menjünk el a rehabilitációra, minden rendben lesz, ott meggyógyulsz, és megtartjuk az esküvőt.”

„Nem! Hozzám fogsz jönni, és majd elmúlik.”

„Három éve iszol, ez magától nem múlik el, és van az az orvos...”

„Te engem ne küldözzess semmiféle bolondhoz! Elmúlik. Vagy mi, már nem akarsz hozzám jönni?”

Még mindig érzi a gyűrű helyét, amit Vica a fejéhez vágott. Fülében cseng a sírása, ahogy kirohant az ajtón. Akkor is esett, ugyanúgy, mint most: csendesen és sűrű cseppekben.

II.

A kutya legalább negyed órája ugatott, Tamás ugyanannyi ideje kiabált, de a házból senki sem jött ki. Már sarkon akart fordulni, amikor egy ismerős hangot hallott a háta mögül.

– Ki az, mit akar?

Egy ősz asszony állt előtte, Kató néni, Vica édesanyja.

– Vica itthon van? – kérdezte remegve Tamás.

– Nincs. Neked akkor se lenne itthon, ha itt élne – mondta haragosan Kató néni, és már zárta is volna be az ajtót, ha Tamás hirtelen be nem lépett volna a kapun belülré.

– Könyörgöm, annyit mondjon, hogy van, aztán itt se vagyok – kérlelte Tamás. Egy könnycsepp végigfutott az arcán.

– Te piszkos, anyaszomorító dög – morogta magában a néni. – Bánja a fene, gyere be, kapsz egy kávé, elmondom, hogy van Vica, utána takarodj – ezzel betessékelte Tamást a nyári konyhába.

Miután kávéval megkínálta a hivatlan vendégét, Kató néni leült és foghegyről beszélni kezdett.

– Amikor te csak úgy itt hagytad, két hétig nem mozdult ki a házból. Sírt, nem evett, nem aludt. És nekem kellett ezt végignéznom, nekem, az anyjának. Aztán meg állandóan evett. Meghízott. Nem törődött magával. Várta, hogy mikor jössz vissza. Minden fenyegetésed után egész éjjel nyitiztett, mint egy kutya. Egy év után tudtuk rávenni, hogy hagyja ezt abba. Csoda, hogy az iskolában jól teljesített. Szegényt csak a tanulás hajtott. Aztán megismerkedett egy fiúval. Itt lakott a környéken, rendes gyerek. Két évet jártak, aztán megkérte a kezét. Most volt a lakodalmuk, úgy egy hónapja. Kiköltöztek Magyarba. Furcsa, itthon is jól keresett a fiú, meg Vica is, mégis elmentek. Vica azt mondta, hogy talán 5–6 év múlva hazajönnek. Én már nem bánom – belekortyolt a kávéjába, majd folytatta. – Tudod, veled sose volt boldog. Sírt meg sírt, te meg nem törődtél vele. Isten látja lelkemet, azt kívántam, hogy bárcsak megdöglene ott a háborúban. De, ahogy elnézem, nem jött Isten bottal verni – mutatott rá Tamás lábára. A földre nézett, majd vissza Tamásra. – Megérdemled ezt a sorsot. Egy vesztes vagy. És csak magadnak köszönheted. Na, menj vissza anyádhoz – fejezte be mondandóját, majd felállt, és kinyitotta az ajtót.

Tamás a kapuban még visszafordult.

– Mondja, most boldog Vica?

Kató néni felnevetett.

– Hogy boldog-e? Rá se lehet ismerni. Főleg, amióta a fiú megkérte a kezét. Azóta sírni se láttam. Na, menj – és becsapta a kaput.

Felült az első buszra, és visszament a városba. Egy útba eső kocsmába ment be, és a zsoldját majdnem teljes egészében elitta. Késő este fogadott egy taxit, ami a faluja elejéig vitte el. Bőségesen kifizette a fuvar, aztán hazaindult.

Csendesen sántikált az úton az üres háza felé. Eszébe jutott az édesanyja, aki egy éve halt meg, de ő nem jött haza a temetésére. Bűnösnek érezte magát emiatt.

A kapuhoz érve felnézett az égre: még mindig esett. Ugyanúgy, mint akkor, régen: csendesen és sűrű cseppekben. És senki sem várt rá.

¹ Dicsőség Ukrajnának – hazafias ukrán köszönés

² Iránytaxi

Gondolatok a festészetről és a kétlakiságról

Azt mondják, a művészek érzékeny lelkű emberek, gyakorlatilag mindent másképp látnak, másképp fognak fel, másképp értékelnek. Számukra az a fontos, ha valami szép, az ne a szemnek tetsszen, hanem a lelket érintse meg. Ezekkel a szavakkal lehetne bemutatni a 21 éves Ruszin Noémit, aki négy évvel ezelőtt fejezte be a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnáziumot, majd Budapesten OKJ-s szakgimnáziumi grafikai képzésen vett részt. Ezt követően a Pécsi Tudományegyetemen folytatta a tanulmányait, szeptembertől immár harmadik éve tanul festészetet.

– Annak idején magad vetted észre, hogy tehetséged van a rajzoláshoz, vagy a tanárod vezetett rá?

– Egészen kisgyermek korom óta szeretek rajzolni, jól esett ezzel foglalkozni, ugyanis a nővéreimnek már megvolt a maguk élete, a kishúgit magára hagyták, én meg ezt az időt szívesen töltöttem rajzolással. Aztán, amikor iskolás lettem, egy ideig nem volt időm ezzel foglalkozni, de 12 éves koromban ismét eszembe jutott, hogy szeretek rajzolni, ezért újra a kezembe vettem a ceruzát. Persze az akkori rajzaim még igencsak kezdetlegesek voltak, ha most megnézem őket, elszörnyülködök, hogy te jó ég, miket rajzoltam, de lassan-lassan fejlődtem.

– Mikor született meg benned a végleges döntés, hogy festőművész szeretnél lenni?

– Tisztán emlékszem, 15 éves voltam, amikor egy este felkeltem, és szinte

pánikszerűen belém nyilallt, hogy mivel is kellene nekem foglalkozni? Es érdekes módon egyáltalán nem a grafika, vagy a

szerettem dolgozni, inkább ceruzával rajoltam, de most éppen az ellenkezője van, festékekkel dolgozom a legszívesebben.

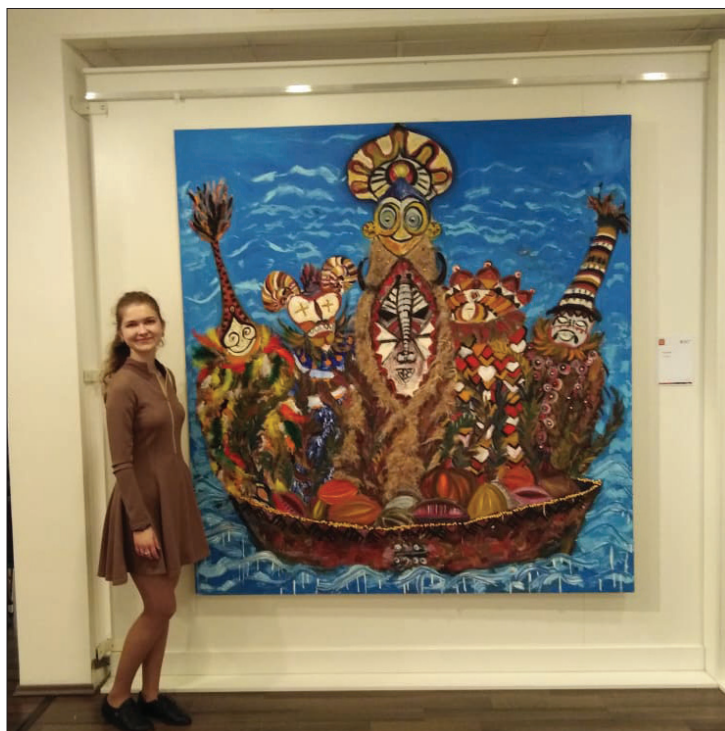
festészet volt, hanem inkább a divattervezés jött szóba. Anyukám elé álltam, és határozottan mondtam neki, hogy divattervező szeretnék lenni. Persze ehhez is elkerülhetetlen a jó rajzolás, ezért 16 évesen elkezdtem rajzszakkörre járni, tanultam Veres Ágotánál, Kulin Ágnesnél, aztán Ági készítette fel az OKJ-ra és az egyetemre is. A divattervezési felvételi előtt kiderült, hogy nincs előképzésem, ezért az sajnos nem jött össze, így maradt a grafika. Igaz, ezt sem szerettem, főképpen a gépi grafikát, mert nem érinthetem meg az anyagot, nekem pedig fontos, hogy egyfajta kötődés legyen a munkám és köztem. Kiskoromban vízfestékekkel sem

– Belevágtál a harmadik tanévbe. Hogy tudnád értékelni a mögötted lévő éveket?

– Tizenhét évesen fel kellett nőnöm, hiszen teljesen új környezetbe, új emberek közé kerültem. De nem volt elég csak felnőnöm, művésszé kellett válnom. Két évvel ezelőtt nem gondoltam volna, hogy ennyivel érzelmesebb leszek, empátikusabb az emberek iránt, s talán túlzottan is filozofikus lettem. Véleményem szerint azért is jó az egyetem, mert megerősít: aki nem bírja a kritikát, az ne is menjen művészeti egyetemre, mert annak nincs ott jövője. Én is nagyon érzékeny vagyok, de rájöttem, hogy össze kell szedni magam, tovább kell lépni, ez a lényege az egésznek. Az is fontos, hogy én magam vegyem észre a problémát a képen, és ne más, ne a mester.

– Van kedvenc témád?

– Nagyon nem szeretem a kötelező témákat. Soha nem tudtam jól megfesteni azt, amit feladtak, első éven mind a portré, mind a csendélet komoly fejtörést okozott. Amikor magam dönthetek, azt tudom, hogy én akarom, az ötlet a saját fejemből pattant ki, ezért sokkal jobban oda tudok koncentrálni. Hogy éppen mi születik meg a fejemben, nincs témához kötve, nekem az anyag és a színhasználat fontos. Legutóbb egy oroszlánfejet festettem, ebből egy sorozatot szeretnék készí-

tenis, és ez lenne az első sorozatom. Korábban maszkokat festettem, ezek egyike eléggé nagy, 2x2 méteres, ami nálam nem meglepő, mert én nagyban szeretek festeni.

– Van példaképed?

– Inkább festői korszakok vannak, amik megérintenek, egy-egy munka, amelyre azt mondom, ez igen, ezt jól megfestette. Nem az a lényeg, hogy tetsszen a festmény, hanem hogy megérintsen. Még az is lehet, hogy egy otromba, morbid kép, mégis, ha sokáig nézem, ha el tudok rajta gondolkodni, ha megérinti a lelkem, az egy fantasztikus alkotás.

– Gondolkodtál már azon, mi lesz, ha befejezed az egyetemet? Pécsen maradsz, vagy hazajössz?

– Sokat gondolkodom ezen, még nem tudom biztosan, de mivel ott már vannak kapcsolataim, viszont itthon is szeretnék lenni, valószínűleg kétlakosság lesz belőle.

– Szerinted magából a festészetből meg tudsz majd élni?

– Csak festészetből nem, kell egy másik szakma is. Nyilván vannak olyan befutott festőművészek, akik meg tudnak ebből élni, de ehhez elsősorban karrieristának kell lenni, reklámozni kell az embernek magát, s nemcsak a képeit, de önmagát is el kell tudni adni. Nekem van egy értékrendem, de később lehet, rávisz a lélek a fentebb felsorolt dolgokra. A másik nagy bajom, hogy nehezen válok meg a munkáimtól, jobban mondva még egytől sem váltam meg, mert, bár elcsépeltnék hangzik, de a gyerekeimnek érzem mindent. Egyszer nagy unszólásra egy olyan versenyre adtam be egy képet, ahol meg lehetett vásárolni azokat, szerencsére az enyémet senki nem vette meg, és mindenki mással ellentétben én ennek örültem. Nyilván ehhez is fel kell nőni, de még javában egyetemista vagyok, abban reménykedem, hogy mire befejezem a tanulmányaimat, az a pillanat is eljön, amikor rávisz a lélek, hogy pénzzé tudom tenni a munkáimat.

„Vissza akarok jönni Kárpátaljára”

Manapság nem túl sok fiatalemberről mondhatjuk el, hogy az egyik legfontosabb dolog számára a hagyományörzés, annak elsajátítása és átadása, a szülőföldre való ragaszkodás. Az is ritkaság számba megy, hogy a külföldi, többnyire magyarországi egyetemeken tanuló fiataljaink hazajöjjenek, de e téren is vannak kivételek. A tizennégy éves Kalanics Attila ilyen kivétel. A salánki fiatalember második éve tanul a Debreceni Egyetemen gyógytornásznak, szabad idejében pedig bórdíszműveskedéssel foglalkozik. Én éppen a hobbija üzése közben ismertem meg, ezért előbb erről beszélgettem el vele.

– Tizennégy éves korom óta foglalkozom bórdíszműveskedéssel. A Jurta táborban ismerkedtem meg ezzel az érdekes tevékenységgel, s úgy megszerettem, hogy a szabadidőmben mind a mai napig szívesen készítek hasznos dolgokat és ajándéktárgyakat bőrből. Azt hihetjük, hogy az alapanyagot könnyű beszerezni, de ez nem így van, nagyon sok helyet fel kell kutatni, hogy megfelelő bőrdarabokhoz jussunk. A tárolása is fontos, vigyázni kell rá, hogy száraz helyen tartsuk, azért, hogy be ne penészedjen. Amikor hozzálátok például egy karkötő elkészítéséhez, annak megfelelően kell felszabni az alapanyagot, hogy könnyen dolgozhassunk – magyarázta Attila, miközben gyors mozdulatokkal már készítette is számomra az ajándék karkötőt. Elárulta, a karkötőn kívül pénztárcát, irattartót, íjászati védőfelszereléseket, ostort is szokott készíteni.

mert tudomásom szerint jelenleg nem igazán van képzett gyógytornász, aki szakértelemmel végezné ezt a fajta segítséget.

– Ezek szerint úgy gondolsz, el tudsz majd helyezkedni ebben a szakmában.

– Reményeim szerint igen. Előbb állami rehabilitációs központban helyezkednék el, később magánpraxist szeretnék indítani, tehát nagy és komoly terveim vannak a jövőt tekintve, bizakodó vagyok, hogy az álmaim valóra is válnak.

– Már második éve tanulsz, kipróbáltad már magad, hogy megy a gyógytornásztatás?

– Természetesen. Egyelőre csoporttársaimon, barátokon és ismerősökön gyakorolok. Első az állapotfelmérés, aztán jönnek az alkalmazható gyakorlatok panasz szerint. Már kaptam pozitív visszajelzést, aminek nagyon örültem. Mindig el szoktam mondani a „pácienseimnek”, hogy jobban figyeljenek oda az életvitelükre, és ezt már egészen fiatal korban érdemes elkezdni. Én már fiatalokan is tapasztaltam rendellenességeket a mozgásszervi rendszerben, a leggyakoribbak a hátgerinc fokozott görbületei, a lúdtalp. Ezeket meg lehet előzni gyógytornával. Csupán napi 10-15 percet kell rászánni, és hamar látványos eredményeket lehet elérni.

– És most térjünk át az életed komolyabb részére. Miért éppen gyógytornász szeretnél lenni?

– A környezetemben nagyon sok embert láttam, akinek talán éppen gyógytornára lenne szüksége ahhoz, hogy az élete könnyebbé váljon. Szerintem ez a szakma amúgy is elég nagy elhívás, én pedig szeretem a kihívásokat, ezért esett a választás éppen erre, és így a két kezemmel tudok majd az embereknek segíteni, méghozzá az itt élőknek, ugyanis a tanulmányaim befejezése után vissza akarok jönni Kárpátaljára. Itthon szeretnék dolgozni,

seimnek”, hogy jobban figyeljenek oda az életvitelükre, és ezt már egészen fiatal korban érdemes elkezdni. Én már fiatalokan is tapasztaltam rendellenességeket a mozgásszervi rendszerben, a leggyakoribbak a hátgerinc fokozott görbületei, a lúdtalp. Ezeket meg lehet előzni gyógytornával. Csupán napi 10-15 percet kell rászánni, és hamar látványos eredményeket lehet elérni.

Az ikeroldal anyagait
Hegedűs Csilla készítette

Botlik József

A Kárpátaljai Tudományos Társaság

– Подкарпатское Общество Наукъ

1941. január – 1944. december

Kárpátalja Magyarországgal való 1938. november 2-i, majd 1939. március 15-e és 17-e között két részletben történt újraegyesülése utáni időszakban sikeresen megtörtént a terület visszaillesztése a Magyar Királyság jogrendjébe. Ennek során a magyar kormány már 1939-ben újraindította a négy évtizeddel korábbi, borostyánkői Egán Ede (1851–1901) földművelésügyi miniszteri biztos által vezetett hegyvidéki gazdasági akciót a rutén (ruszin) nép anyagi, szociális és kulturális felemelésére. Ehhez kapcsolódott, hogy ugyancsak a magyar kormány támogatásával Kárpátalja második kormányzói biztos, leveldi Kozma Miklós (1884–1941) már a hivatalba lépése után, 1940 szeptemberétől határozott lépéseket tett Kárpátalja magyar és rutén/ruszin szellemi, művelődési és tudományos életének fellendítésére.

Mindebben elsősorban az ungvári görögkatolikus szemináriumra, illetve a végzett magas képzettségű, történelemmel, nyelvészettel, teológiával foglalkozó lelkészekre épített. A társaság gondolata Kozma Miklóstól eredt, és az ügyben nyomban hathatós támogatóra talált Sztójka Sándor (1889., Karácspfalva – 1943., Ungvár) munkácsi görögkatolikus püspökben és Hodinka Antal jeles történészben, egyetemi tanárban. Eredetileg Факля-Факля néven akarták megszervezni, és a történeti Magyarországon még 1863-ban Turócszentmártonban alakult s ebben az időben is működő Matica Slovenská ('Szlovák Anyácska') elnevezésű szlovák kulturális egyesület mintájára kívánták működtetni. A társaság céljainak, munkatervének a kidolgozásában Hodinka Antal is tevékenyen részt vett.

Kozma Miklós vezetésével kárpátaljai küldöttség kereste fel vitéz nagybányai Horthy Miklós (1868–1957) kormányzót, akit – a szűkös anyagi lehetőségek és a háborús körülmények ellenére – sikerült megnyerniük az ügynek. Az államfő nemcsak jóváhagyta a Kárpátaljai Tudományos Társaság, a KTT megalakítását, hanem a szerveződés támogatását is megígérte. Egy ilyen jellegű egyesületre annál is inkább szükség volt, mert a kárpátukrán Volosin-rezsimet előzőleg teljesen kiszolgált a galíciai ukrán kultúregyesület mintájára Ungváron még 1920 májusában megalakított Прочесвита ('Proszvita', Felvilágosodás) elnevezésű ukránbarát együletet, amelyet Kárpátalja Magyarországgal való újraegyesülését követően a magyar

hatóságok felszámoltak. Az orosz irányzatú Duchnovics Társaság (Общество А. Духновича, 'Obscseszto A. Duhnovicsa') azonban továbbra is működhetett báró Perényi Zsigmond (1870–1946) kormányzói biztossága alatt. Kozma Miklós az utóbbi helyett indítványozta a szóban forgó tudományos társaság létrehozását. Közben gróf Teleki Pál (1879–1941) miniszterelnök sürgette egy ruszin nyelvi és irodalmi

Az ungvári Kárpátaljai Tudományos Társaság kétnyelvű folyóirata

tanszék, valamint egy ruszin etnikai intézet megszervezését a debreceni egyetemen.

Az fentebb taglalt előzmények után alakult meg 1941. január 26-án Ungváron a kormányzósági palota (jelenleg a kárpátaljai állami közigazgatás székháza) közgyűléstermében a Kárpátaljai Tudományos Társaság a vidékhez, és elsősorban Zemlénhez is kötődő, illetve az onnan elszármazott tudósok, művészek részvételével. Az alapító tanácskozáson számos jeles személyiség jelent meg, mindenekelőtt Sztójka Sándor munkácsi görögkatolikus püspök, Ilniczky Sándor (1889., Feketeardó – 1947., Tomszk, Szovjetunió) nagyprépost, a kormányzói biztos főtanácsadója, Gyurits Gyula, a Kárpátaljai Kormányzói Biztosság Ungi Közigazgatási

Kirendeltségének vezetője, Simonkai Gyula mérnök, a vidék legnagyobb vállalata, a Latorca Gazdasági és Ipari Részvénytársaság vezérigazgatója, és mások. Az ülésen Konratovics Irén (szerzetesi neve: Iréneusz, 1878., Bercsényifalva – 1957., Ungvár) őrdarmai görögkatolikus lelkész, szentszéki tanácsos, főesperes töltötte be a korelnöki tiszteletet.

A megnyitó beszédet Kozma Miklós kormányzói biztos tartotta, aki többek között kifejtette: „A kárpátaljai és rutén kulturális érdekek és értékek tudományos szolgálatára és védelmére ma megalakul a Kárpátaljai Tudományos Társaság. Jelentőségét a nyelv, az itteni kultúra és tudomány szempontjából elbírálni nem az én mai feladatom, de azt hiszem, mindenki érzi, hogy ez a lépés milyen nagy jelentőségű. S tudnia kell mindenkinek azt is, hogy ez a lépés a magyar kormányzat jóvoltából és kezdeményezésére történt, de nem kormányzati és még kevésbé politikai célokra, hanem tisztán és kizárólag úgy, amint az első mondatban hangsúlyoztam: kárpátaljai és rutén népi kulturális érdekek szolgálatára. (...) A tudományos társaság munkájától távol kell maradnia minden nem tudományos, nem irodalmi, nem művészi vonatkozásnak, tehát semmi néven nevezendő napi politikának a társaság keretében belül helye nem lehet és nincs. (...) A rutén nép elvárja a Kárpátaljai Tudományos Társaságtól és az abban és körülötte csoportosuló saját intelligenciájától (*tudniillik értelmiségétől* – B. J.) az ő kultúrájának igazi szolgálatát” tudósított az alakuló ülésről a *Kárpáti Vasárnap* című hetilap 1941. február 2-ai száma.

Sztójka Sándor munkácsi görögkatolikus püspök köszöntő beszédében – többek között – arra hívta fel a figyelmet: „Annak örvendünk ma tehát különösen, hogy ennek a Társaságnak elsőrendű hivatása ép(p)en a szentistváni hazához mindig hűséges ruszin népünk kultúrájának emelése lesz. A mi népünk igazi kultúrája pedig sajátos lelkiisége által kitermelt szokások, hagyományok, irodalmi vagy művészi alkotások összessége és rendszere. És mert Kárpátalja valóságos múzeuma a népi művészi ízlésnek és alkotásoknak, ezeknek a Társaság által való megőrzése és fejlesztése a legnagyobb elismerésre, dicsőre és hálára méltó kultúrmunka lesz. És mert minden kultúrát két irányban kell szolgálni, legyen e tudományos társaság munkássága elsősorban ismeretterjesztő, de ezzel párhuzamosan legyen a vallási, erkölcsi és társadalmi életnek s az igazi honszeretetnek ápolója” – közölte a beszédet (és az alább idézettek is) a Kárpátaljai Tudományos Társaság hamarosan megjelenő kétnyelvű folyóirata, a *Зоря-Наднал* 1941. évi 1–2. összevont száma. Ebben jelent meg az alakuló ülés Jegyzőkönyve is. ➡

■ A tanácskozáson Kozma Miklós kormányzói biztos azt is bejelentette, hogy gróf Teleki Pál miniszterelnök 5000, Hóman Bálint (1885–1951) vallás- és közoktatásügyi miniszter, illetve a Magyar Rádió 2000–2000, a Hangya Termelő, Ertekesítő és Fogyasztási Szövetkezet 5000, a Latorca Részvénytársaság és a kormányzói biztos 1000–1000 pengőt ajánlott fel a társaság munkájának az elindításához. „Ezek az összegek tisztán tudományos célokra, könyvekre és munkákra kiadására, valamint a könyvek íróinak megfelelő honorálására fordíthatók, mert a társaság igen jelentékeny rendes és adminisztratív kiadásait a kormányzói biztos vállalja.”

Konratovics Iréneusz ruszin és magyar nyelven szólalt fel, és azt fejtegette, hogy újabb kutatásokat kell indítani Kárpátalja történetének megismeréséhez, mert elhanyagolt szakterület. Ezen kívül az egyik legfontosabb feladat a ruszin népi nyelv irodalmi nyelvvé való fejlesztése, valamint a fiatal tudósjelöltek felkarolása. Részletelesen ismertette a társaság célját, „amely nem más, mint Kárpátalja földrajzi, néprajzi, történeti, nyelvi, irodalmi és egyéb kérdéseinek tanulmányozása, illetőleg a rutén népi kultúra fejlesztése”.

A kétnyelvű, hivatalos elnevezéssel „Kárpátaljai Tudományos Társaság Ungvár – Подкарпатское Общество Науки Унгварь” keretében működő három szakosztályba 27 tagot hívtak meg, és a még üres nyolc helyvel együtt összesen 35 helyet töltenek majd be. „Ez a szám a területet és egyéb viszonyokat szem előtt tartva nagy s e keretet a jövőben sem lehet túllépni – mondta megnyitójában Kozma Miklós. A társaság – hamarosan elterjedt nem hivatalos nevén: „Ruszin Akadémia” – alapítói a következő személyek voltak. (A Kárpátalján született, illetve ott élő személyeket külön jelezzük. Egyesek adatai azonban hiányosak.)

A kilenc tagú tudományos szakosztály tagjai: Brana János (1943-tól Bogdánfy, 1881. – ?) orvos-vezérőrnagy, egyetemi tanár; Fenczik Jenő (1894., Nagytoronya – 1962., Budapest) gimnáziumi igazgató; Hodinka Antal egyetemi tanár; Illés József (1897-ig Illyasevics, 1871., Huszt – 1944., Budapest) jogtudós, egyetemi tanár; Iváncsó Elek (1885., Veréce – 1962., Ungvár) görögkatolikus lelkész, gimnáziumi tanár; Konratovics Irén főesperes; Szova Péter (1945 után Szova-Gmitrov, 1894., Hajtóra – 1984., Ungvár) helytörténész, nyugalmazott városi tanácsnok; továbbá a munkácsi testvérpár, mindketten elismert régészek: Zatlukál Elemér (1897. – ?) és Zatlukál Jenő.

A héttagú művészeti és néprajzi szakosztály: Erdélyi Béla (1891., Hátmege, egyes forrásokban Kelemenfalva – 1955., Ungvár) festőművész, a kárpátaljai festőiskola egyik megalapítója, rajztanár; Gerevich Tibor (1882., Máramarosziget – 1954., Budapest) művészettörténész,

egyetemi tanár; Hladonik István (1914. ? – 1941. május 7., Ungvár?) székesegyházi karnagy; Koczka András (1911., Ungvár – 1987., Ungvár) festőművész; Manajló Tivadar (1910., Iványi – 1978., Ungvár) tanár, festőművész; Ortutay Gyula (1910–1978) etnográfus, egyetemi tanár; Zádor Dezső (1912., Ungvár – 1985., Lemberg/Lvov, egyes forrásokban Ungvár) zeneszerző, tanár.

A legnépesebb a tizenegy tagú a ruszin nyelvi és irodalmi szakosztály volt: Boksay Emil görögkatolikus lelkész, az Ungvári Magyar Királyi Állami Gimnáziumi hit- és erkölcstan tanára; Bonkáló Sándor (1880., Rahó – 1959., Budapest) irodalomtörténész, egyetemi tanár (aki Magyarország Közhivatalainak Cím- és Adattára 1942. évi kötete szerint a budapesti egyetemen ekkor már a rutén nyelv és irodalom nyilvános, rendes tanáráként működött); Harcsár Miklós egyetemi lektor; Illiczky Sándor főtanácsadó; Kniezsa István (1898., Trsztena – 1965., Budapest) nyelvész, egyetemi tanár; Márkus Sándor (Olekszandr, 1891., Huszt – 1971., Huszt) író, polgári iskolai tanár; Melich János (1872., Szarvas – 1963., Budapest) nyelvész, egyetemi tanár; Murányi János (1881., Turjaremete. – 1945. ?) görögkatolikus lelkész, író, műfordító, tanár; Popovics László munkácsi gimnáziumi igazgató; Sztripszky Hiador (Jador, 1875., Munkács – 1946., Budapest) irodalomtörténész, néprajzkutató, nyugalmazott miniszteri tanácsos; Sztripszky Konstantin munkácsi gimnáziumi tanár.

A Kárpátaljai Tudományos Társaság elnökének a ruszin történetírás, nyelvészet legtekintélyesebb alakját, **Hodinka Antal** nyugalmazott egyetemi tanárt választották. A jeles tudós 1864-ben született Ladomér községben (Zemplén vm.) görögkatolikus papi családban. Gimnáziumi éveit 1881–1882-ben az ungvári görögkatolikus papi szemináriumban, majd a 1882. és 1886. között a budapesti Központi Papnevelő Intézetben teológiát tanult. 1888–1889-ben a Magyar Nemzeti Múzeum gyakornoka. Később, majd 1889–1891-ben állami ösztöndíjjal a bécsi Institut für Geschichtsforschungban diplomatikát és paleográfiát hallgatott. Hodinka Antalt a Budapesti Tudományegyetemen 1891-ben avatták bölcsészdoktorrá, ugyanebben az évben „A magyar és szláv érintkezések története 1526-ig” című tárgykorban magántanári képesítést szerzett. Ezután 1891–1892-ben a bécsi Közös Pénzügyminisztérium Levéltárának, 1892–1895-ben a bécsi Császári és Királyi Hitbizományi Könyvtárának a tisztviselője. A Római Magyar Történeti Intézet tagjaként 1895–1896-ban könyvtári és levéltári kutatásokat, az utóbbi évtől Bécsben szlavisztikai tanulmányokat folytatott. Első történeti művét 1886-ban adta közre „Egyházunk küzdelmei a bosnyák bogumil eretnekekkel” címmel.

Kiváló ismerője volt a görögkatolikus

egyház liturgikus nyelvének. A ruszin, a magyar és a latin mellett szabadon beszélt a német, a szerb, a lengyel, az orosz, a cseh, a horvát és az olasz nyelvet. Hodinka Antalt 1905-ben a Budapesti Tudományegyetem magántanárának nevezték ki, majd 1906. és 1914. között a pozsonyi jogakadémián a magyar művelődéstörténet rendes tanára. Ezt követően ugyancsak a Pozsonyban működő, 1912-ben alapított Erzsébet Tudományegyetemen a magyar történelem nyilvános rendes tanára 1914-től 1920-ig, eközben 1918–1919-ben a Bölcsészettudományi Kar dékánja. Az államfordulat után, 1919 szeptemberében a csehszlovák hatóságok felszámolták a pozsonyi egyetemet. Magyar tanárainak többsége Budapestre menekült, ott folytatta az oktatást, majd 1921-ben Pécsre költözött. Köztük Hodinka Antal, aki 1923. és 1934. között a pécsi Erzsébet Tudományegyetemen az egyetemes történet tanára. Közben a Bölcsészettudományi Kar dékánja (1926–1927), majd az egyetem rektora (1932–1933).

A tudóst a Magyar Tudományos Akadémia 1910-ben levelező, 1933-ban rendes tagjává választotta. Hodinka 1934-ben nyugállományba vonult, 1934-től Budapesten élt, ahol 1946-ban hunyt el. Kiemelkedő eredményeket ért el a magyarországi ruszinok, a magyar történelem délszláv és orosz vonatkozásainak a kutatásában. Nem véletlenül nevezte Hodinkát tanítványá, Harajda János „a kárpátaljai történetírás atyjá”-nak az 1942. szeptember 17-én Ungvárról hozza küldött levelében. S egyben megköszönte a tudós Kárpátalja Általános Bibliográfiájára vonatkozó közléseit. Kozma Miklós pedig mint a „legnagyobb ruszin szaktekintélyre, az öreg Hodinkára” hivatkozott 1941. október 2-án a Bárdossy László (1890–1946) miniszterelnöknek küldött levelében. Hodinka különös jelentőségű műve az 1909-ben megjelent „*A munkácsi görög-katholikus püspökség története*”. Ennek folytatása a szerkesztésében és bevezető tanulmányával Ungváron kiadott „*A munkácsi görög szertartású püspökség okmánytára*” (1911), valamint „*A kárpátaljai ruthének lakóhelye, gazdaságuk és múltjuk*” című munkája, amelyet 1923-ban ruszin, illetve magyar nyelven közölt.

Hodinka Antal életpályájának kutatásában, tudományos munkásságának újbóli közkinccsá tételében az elmúlt évtizedben a legtöbbet Udvari István (1950–2005) nyelvész, művelődéstörténész, nyíregyházi egyetemi tanár tette. Szerkesztésében, válogatásában, bevezető tanulmányával 1992-ben kiadta „*Hodinka Antal válogatott kéziratai*”-t. Ugyancsak Udvari István tette közzé 1993-ban a „*Hodinka Antal Emlékkönyv*”-et, és ugyanebben az évben a „*Dolgozatok Hodinka Antal tiszteletére*” című kötetet. S Udvari István volt az 1993. június 16–17-én, Nyíregyházán megrendezett „*Hodinka Antal élete és munkássága*” című konferencia fő szervezője. ■

Botlik József

A Kárpátaljai Tudományos Társaság

– Подкарпатское Общество Наук

1941. január – 1944. december

A Kárpátaljai Tudományos Társaság ügyvezető igazgatója, **Harajda János** 1905-ben született Drugetháza községben (Ung vm.). Szülei tanítók voltak, az államfordulat idején, 1920-ban az édesapja nem tette le a hűségesküt a csehszlovák államra, ezért kiutasították az országból. A család Székesfehérváron telepedett le, Harajda János 1924-ben itt érettségizett, majd beiratkozott a Pázmány Péter Tudományegyetem Jogtudományi Karára. Egyetemi hallgatóként rendszeresen látogatta Melich János nyelvész, szlavista óráit. A jogi diploma megszerzése után, 1928-ban Hodinka Antal közbenjárására a pécsi Erzsébet Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán ösztöndíjat nyert. 1930-ban Harajda a lengyel kormány ösztöndíján – ennek elnyerésében is Hodinka segítette volt hallgatóját – már Krakkóban kutatta a magyar–lengyel kapcsolatok történetét. Az itteni Jagello Egyetem továbbképzésén 1934-ben történelemből magiszteri fokozatot szerzett. A következő évtől magyar nyelvet tanított a krakkói egyetemen. Ebben az évben megkapta a lengyel állampolgárságot. Mindkét nyelvből kölcsönösen fordított.

Lengyelország 1939 szeptemberi német és szovjet megszállása, illetve területi felosztása után Harajda Jánost mint lengyel állampolgárt a megszálló német hatóságok a krakkói egyetem tanári karával együtt koncentrációs táborba hurcolták. A fogságból a magyar kormány közbenjárására 1940 tavaszán szabadult ki, amelyet az alábbi módon említett meg Kozma Miklós ímént idézett, Bárdossy László miniszterelnöknek küldött levelében: „Harajda visszahonosítása ügyében tett gyors intézkedésért leghálásabb köszönetemet fejezem még ki”. Hazatérése után a fiatal tudós később a Kárpátaljai Tudományos Társaság ügyvezető igazgatója lett. A megszálló szovjet hatóságok hamis vádak alapján 1944. november 27-én Ungváron letartóztatták, majd kegyetlenül megkínózták. A hivatalos jelentés szerint december 13-án a börtönben „szívelégtelenségben” halt meg.

A tudományos társaságban végzett munkájával Harajda János kiemelkedőt alkotott. Ez idő alatt, 1941. és 1944. között a KTT–ПОН három folyóiratát – *Зоря-Найнал*, *Руська Молодежь* ('Ruszká Mologyeysz', 'Ruszin Ifjúság'), *Литературна Неделя* ('Literaturna Negyilja', 'Irodalmi Vasárnap') – szerkesztette igen magas színvonalon mind

nyelvi, mind szakmai-tartalmi tekintetben. Gondozta a „Ruszin Akadémia” kiadványait, amely a *Народна Библиотека* ('Narodna Biblioteka', 'Népkönyvtár'), *Литературно-Наукова Библиотека* ('Literaturno-Naukova Biblioteka', 'Irodalmi-Tudományos Könyvtár') és a *Дбточа Библиотека* ('Gyitocsa

КАЛЕНДАРЬ „ГАНДЬА“

НА 1940-ЫЙ
ПЕРЕСТУПНЫЙ РОК

Редактор:
ЮЛИЙ ЗОЛТАН,
ограничительный редактор

1. РОЧНИК
(1–30.000 экземпляров)

ЦЕНА 50 ФИЛЛЕРОВ

БУДАПЕШТ

ВЫДАНИЯ ЦЕНТРАЛЫ „ГАНДЬА“

Ruténföld lakossága körében az egyik legnépszerűbb kiadvány az országos kiterjedésű, budapesti központú Hangya Termelő, Értékesítő és Fogyasztási Szövetkezet évente kiadott rutén nyelvű kalendáriuma volt

Biblioteka', 'Gyermekeknyvtár') sorozatokban jelentek meg. Még arra is maradt ereje, hogy a *Зоря-Найнал* hasábjain több polonisztikai vonatkozású dolgozatot és könyvismertetést megjelentessen.

A Kárpátaljai Tudományos Társaság 1941. január 26-án tartott alakuló ülésén **Konratovics Irén** őrdarmai görögkatolikus főesperest választották alelnökké. A lelkész később, Kárpátalja szovjet megszállása után áttért pravoszláv hitre, amit egy ideig titokban tartott. Eközben a hatóságokkal és az állambiztonsági szolgálattal, a „bezpeká”-val együttműködve tevékenyen részt vett a görögkatolikus egyház felszámolásában. Ezért 1949 után jutalmul egy időre a munkácsi pravoszláv

püspökség főpásztorává nevezték ki. Néhány év múlva azonban a hatóságok félreállították, elszigetelték az egyháztól és a közélettől.

A társaság alakuló ülésén mondott megnyitó beszédében Kozma Miklós kormányzói biztos bejelentette, hogy egy negyedévenként megjelenő folyóirat kiadását is tervezik. A KKT ebben, valamint más kiadványaiban „általában véve a rutén és magyar nyelvet együtt) fogja használni, mert a cél nemcsak az, hogy a rutén nyelv kultúráltassék, hanem az is, hogy a művelt magyar közönség értesülve lehessen Kárpátalja műveltségi törekvéseiről, és figyelemmel s szeretettel tudja kísérni a rutén nép kulturális munkáját”.

Nem volt véletlen, hogy a társaság létrejöttének másnapján, a kormányzói biztos mellett működő Kárpátaljai Véleményező és Tanácsadó Bizottság 1941. január 27-i ülésén Demkó Mihály (1894–1946) újságíró, szerkesztő, politikus, országgyűlési képviselő napirend előtti felszólalásában rámutatott: „január 26-ika a ruszin nép történelmi napja s nagy nemzeti ünnepe volt. Ami nem történt meg a történelem eddigi folyása alatt, nem történt meg a csehek húsz éves uralma alatt (...) az megtörtént tegnap Kozma Miklós kormányzói biztos kivételes jóindulata, alkotni tudása és aldozatköszvénye következményeképpen: megalakult a Kárpátaljai Tudományos Társaság.”

A fenti véleményező és tanácsadó bizottság ezt követően is rendszeresen foglalkozott a társaság ügyeivel, figyelemmel kísérte munkáját. Következő havi, február 24-i ülésén Illiczky Sándor főtanácsadó megnyitó beszédében kijelentette, hogy a KTT felállítása „a kárpátaljai közvéleményben igen kellemes visszhangot keltett. (...) Én a magam részéről is ki akarom venni a részemet, és 500 pengőt adományozok a társaságnak, s amennyire lehetséges, természetesen erkölcsileg segítségére leszek.”

A kétnyelvű folyóirat 1–2. összevont száma *Зоря-Найнал* címmel az alakulás évének második felében, 1941-ben látott napvilágot. Főszerkesztője Konratovics Irén, a felelős szerkesztője Harajda János volt. Szerkesztősége és kiadóhivatala Ungváron, a Drugeth tér 21. szám alatt működött. A folyóirat 1942-ben 1–2., illetve 3–4. számban, utolsó kötete 1943-ban jelent meg, 1–4. számban összevonva. A következő évben, a háborús körülmények ellenére, a szerkesztők összeállították a folyóirat 1944. évi számát, a megjelenése azonban már lehetetlenné vált. A közlésre szánt értékes tanulmányok lelőhelye napjainkban is ismeretlen.

(A cikk szakirodalmi hivatkozásait terjedelmi okok miatt nem közöltük. Folytatását lásd lapunk következő számában.)

Otthonról haza

A viski Ötvös Sándort, a Miniszteri Biztosság főtanácsadóját mindenki barátságosnak ismeri, ám a fiatalember céltudatos, tudja, mit akar. Bár szereti és becsüli a munkáját, a legelső helyre mégis a családja, gyermekei kerülnek. Ha akad egy kis szabad ideje, azt feltétlenül velük tölti. Szülőházájától mindmáig nem szakadt el, most már évek óta Magyarországról segíti honfitársait.

– Viskén született, de már egészen fiatal korában elég messze fújta el a szél a szülőfalujától...

– Így van, már az általános iskolás éveimet a Pécsi Református Gimnáziumban töltöttem, aztán itthon is leérettségiztem, a tanulmányaimat utána a Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Karának geográfus szakán folytattam, majd hozzárendeltem a turizmus szakirányt, és még egy pedagógusképzést is elvégeztem.

– Ezt követően visszajött, vagy Magyarországon folytatta az életet?

– Ez egy nagyon jó kérdés. Egyrészt onnan kezdeném, hogy egyáltalán elmentem-e, másrészt, hogy visszajöttem-e? Az idén szeptemberben lesz húsz éve, hogy Magyarországon lakom. Az első három évben hathatente engedték meg, hogy hazajöjjek hosszú hétvégékre, s minden egyes alkalommal azzal a gondolattal jöttem haza, hogy én bizony nem megyek vissza. Ez a felfogás szinte mostanáig végigkíséri az életemet, de a gondviselésnek köszönhetően mindmáig úgy alakult a tevékenységem, hogy a hazám irányába tudok dolgozni, feladatokat vállalni. Tehát fizikailag nem vagyok itthon, viszont lelkileg igen, ami azt jelenti, hogy teljes mértékben sosem költöztem el, és ezt sokszor nehéz is összeegyeztetni, hogy az embernek a lelke egy másik dimenzióra vágyik, mint ahol a fizikai léte van. De Isten egy olyan családot adott mellém, akikkel ezt könnyebben átvészelem. Ha Viskre vagy Péterfalvára jövünk, akkor a gyerekeim is ide jönnek haza, és ez nagyon jó dolog.

– Bátran mondhatjuk, hogy hamar önállóságra nevelődött, hiszen egy gimnazista még szó szerint gyerek...

– Igen, valóban hamar kirepültem a családi fészekből, az ügyintézésnek már tizenévesen kökeményen elkaptak, nem voltak mellettem a szüleim, akik segítettek volna. De ezt most már nagy szerencsének tartom, főképpen a munkámban, ugyanis a bevándorlási hivatal minden lépcsőfokát végigjártam.

– Tizenévesként, amikor elkerült Magyarországra, gondolta volna, hogy egyszer egy Miniszteri Hivatalból segítheti a honfitársait?

– Persze hogy nem, de szerintem nin-

csenek véletlenek. Vegyük csak példának a turizmust. Mostanában előadásokat szoktam ebben a témában tartani, s kihangsúlyozom, hogy a turizmus életpálya kiszámíthatósága itt áll előttük, hiszen ennek az életpályának én magam vagyok a terméke. Kilencéves lehettem, amikor édesapám azt mondta, hogy na, fiam, én lezártam a csoportot, innentől kezdve te vezetted tovább. Ebben nőttem fel, ezért

igyekszem lehetőségeimhez mérten most már Magyarországról segíteni az itteni turista fogadókat, a turizmus fejlesztését. Ha csak egy programmal, vagy fesztivállal, de én azt mondom, minden fűszálba kapaszkodni kell, s ezért mindig kitűzöm a következő célt, s ha csak minimálisan is, de úgy látom, hogy fejlődünk.

– Mindarra, amiket eddig felsorolt, csak egy erős, határozott ember képes. Ön az?

– Van, amikor igen, de az élet megtanított arra is, hogy vannak helyzetek, melyekben megfelelő időben kell hátralépni. Talán ezt sikerült elsajátítani, de még fiatal vagyok, s szerintem jó sok dolog van, amit nem árt megtanulnom.

– Mi sem bizonyítja jobban, hogy mindig is kötődött a szülőföldjéhez, hogy feleséget is innen választott.

– Valóban így van, Eszterrel 2013. július 20-án házasodtunk össze, tehát nemrég volt a hatodik házassági évfordulónk. Azt nem tudom, hogy mikor figyeltünk fel egymásra, de tény, hogy kisgyermekkorunk óta ismerjük egymást olyannyira, hogy édesapám és apósom osztálytársak voltak, mindketten pedagógusként is egy csapatban tevékenykedtek. Később pedig

ugyanaz a csapat volt az, akik Kárpátalja szellemi életének az alapjait megteremtették. Így én és Eszter is szerencsések vagyunk, mert ugyanazokat az alapokat kaptuk, és ugyanaz a szellemi örökség maradt meg mindkettőnkben, ezért nekünk a közös pontot nem volt nehéz megtalálni.

– Azóta két gyermekkel bővült a család. Hány évesek a lányok?

– Eszter Zsófia 2014 novemberében született, Anna Borbála májusban volt egy éves. Nagyon szeretek velük foglalkozni, teljes mértékben kiveszem a részem a nevelésükből. Ha fontossági sorrendet kellene felállítanom, ők állnának a legelső helyen. Bár szeretem a munkám, de a gyermekeim kárára sosem dolgoznék úgy, mint egy munkamániás. Persze ez nem azt jelenti, hogy ne végezném el a rám bízott feladatokat, de ha arról van szó, hogy Eszternek épp fellépése van (lánykori nevén Pál Eszter, Pál István Szalonka zenekarában énekel – a szerk.), gondolkodás nélkül velük maradok. Én magam sem gondoltam volna, hogy ennyire fontosak lesznek számomra a gyermekeim. A munkából igyekszem időben hazaérni, kis pihenő után felpattanunk a bicajra és megyünk biciklizni a Margit szigetre. Most már két gyerekülést is sikerült felszerelnem, így a kisebbet is vihetem. Ez a látvány a budapesti életben ugyanolyan egyedi, mint egy vagány sportkocsi.

– Az otthoni teendőkbe – gondolok itt a sütés-főzésre – is beegézt?

– Teljesen jóban vagyok a konyhával. Nagy szakács ugyan nem vagyok, de a tizenkét évnyi kollégiumi életnek sok mindent köszönhetek. Szerencsére anyósom sokszor átjön, és süt-főz, segít Eszternek. Én inkább a takarításból, mosogatásból veszem ki a részem.

– Marad idő tartani a kapcsolatot a barátokkal?

– Nem igazán. Ha van egy kis szabad időnk, akkor tudatosan szervezünk vagy nálunk egy vacsorát, ahová elhívjuk a barátainkat, vagy mi teljesítünk egy meghívást. És mindez sajnos csak naptár utáni egyeztetéssel megy, de olyankor sok mindent igyekszünk bepótolni, és a beszélgetések olykor az éjszakába nyúlnak.

– Van hobbija?

– Van, de nincs rá időm. Nagyon szeretek néptáncolni. Egy ideig jutott időm erre, ezért nagyon szeretném, ha ismét hódolhatnék a hobbinak.

– Megbízik az emberekből?

– Mielőtt Grezsa István miniszteri biztos mellé kerültem, sok helyen (Földművelésügyi Minisztérium, Kulturális Államtitkárság) dolgoztam, és a naivságom miatt eléggé megbíztam az emberekből, s emiatt értek is csalódások. Most már sokkal óvatosabb vagyok, az viszont nagyon jólesett, hogy Grezsa István előzetes ismeretség nélkül, tökéletesen megbízva bennem, felajánlotta nekem a jelenlegi posztot.

– Köszönöm a beszélgetést.

Hegedűs Csilla

A Borszavölgyi Kisvasút napja

A többéves hagyományhoz híven augusztus első szombatján idén is megrendezték az 1908-ban megnyitott Borszavölgyi Kisvasút napját. Az idei rendezvény főszervezője a Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács volt, amely turistacsalogató látványossággként tekint a nehézségek ellenére mind a mai napig működő ipartörténeti emlékre.

Szokatlanul népes volt a beregszászi mozdonyszín környéke, hiszen a múlt század kilencvenes éveiben elindított kezdeményezést folytatva ilyenkor különjáratot hirdetnek. A különleges esemény alkalmából még azt is megengedték, hogy a vasútbarátok – kicsik és nagyok egyaránt – megtekintsék a javítóműhelyt.

A szervezők rövid eligazítást tartottak a jelenlévők számára, majd mindenki felszállt, és elindult a szerelvény. Több mint száz kiránduló ülhetett fel a kisvonatra, de sokak jelentkezését a szervezők helyhiány miatt kénytelenek voltak visszautasítani. A fénykorában száz kilométert meghaladó hosszúságú keskenynyomtávú vasúton napjainkban már csak a Nagyszőlős és Komlós közötti 20 km hosszú pályaszakaszon járnak menetrend szerint vonatok. Ez alkalommal azonban az egyébként csak üzemi célból használt Beregszász–Komlós szakaszon is közlekedett a kirándulóvonat.

Mester András, a Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács elnöke elmondta, hogy dr. Grezsa István, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja együttműködésének fejlesztéséért és a Kárpát-medencei óvodafejlesztési program koordinálásáért felelős miniszteri biztos támogatásával, illetve a Magyar Turisztikai Ügynökség segítségével tudják ezt a programot megvalósítani.

– Remélhetőleg a következő évben is meg fogjuk tudni szervezni. Minden évben sok az érdeklődő, akár még a helyiek közül is, de a turisták részéről is. A nagy érdeklődés azt mutatja, hogy lenne erre igény, és gyakorlatilag kéthavonta újra lehetne indítani – jegyezte meg.

Kárpátalját egykor a kisvasutak királyságának nevezték. A vidéken főként a fakitermelés és a bányáipar igényeinek kielégítésére összességében több száz km hosszúságú keskenynyomtávú hálózat épült ki. A Borszavölgyi Kisvasút létrehozását 1886-ban Beregszász és Nagybereg előljárói kezdeményezték. A Beregszász–Dolha vonalszakaszt 1908. december 23-án nyitották meg. Az egykor személy- és teherforgalmat egyaránt lebonyolító, 120 km-es keskenynyomtávú vasút gazdasági

jelentősége a múlt század 80-as éveiben lecsökkent. Mára csupán egy 70 km-es, a Beregszászi, Nagyszőlősi és Ilosvai járás településeit összekötő pályaszakasz alkalmas a közlekedésre, ahol fellelhetők a magyar történelem jeles emlékei.

Aljohin Viktor, Salánk polgármestere fontosnak tartja a kisvasút szerepét a történelmi turizmus fellendítésében:

– Rákóczi Nagyságos Fejedelem nálunk, Salánkon tartotta az utolsó országgyűlését, amely a szabadságharc végét jelentette. Nekünk Rákóczi nyomdokain járva minden egyes lépéssel meg kell őrizni a történelmünket, és minden lehetőséget meg kell ragadnunk, hogy megmutassuk: Rákóczi kurucainak örökösei vagyunk. Ebben nagy szerepe lehet a kisvasútnak, hiszen általa bejárhatunk olyan történelmi helyeket, mint Salánkon a Mikes Kelemen-kút, a Rákóczi-park.

A veszteséges üzemeltetésre hivatkozva az Ukrán Államvasút többször is

– Az idén sokkal nagyobb a rendezvény, mint szokott lenni, máskor családiasabb. Most pedig egy nagyszabású eseményt sikerült szerveznie a Kárpátaljai Magyar Turisztikai Szövetségnek. Nagyon örülünk neki, hogy ezt felkarolták és, ahogy beszélgettem az elnökükkel, terveik vannak arra, hogy hosszú távon turisztikai

céllal is – borvonatokkal és egyéb turisztikai vonatokkal – valahogy fellendítsék ezt a vasutat – jegyezte meg optimistán.

Tarpai Józsefet, a Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács tiszteletbeli elnökét a tervekről kérdeztük:

– Főleg gasztrofesztiválokban gondolkodunk. Ez a borszavölgyi vasút azért fontos, mert Beregszászból indul. Régen fel lehetett menni vele egészen Ilosváig, sőt, Rókamezőig. Sajnos, egyre tovább szedik fel a síneket, amelyeket még 1912-ben Diósgyőrben gyártottak. Tehát nekünk, a mi generációnknak az a feladatunk, hogy megmentjük ezt a kisvasutat, és hogy felfejlesszük olyan színvonalra a mozdonyt és a vagonokat, hogy európai turistákat is vonzzon. Én azt gondolom, hogy összeköthető egy kicsit a gasztronómiával, a néphagyományunkkal megfűszerezve.

Az utasok között voltak olyanok, akik Lengyelországból, Kijevből, Lembergől, Budapestről, Szlovákiából érkeztek a

meghirdetett eseményre. De olyanok is akadtak, akik bár Kárpátalján nőttek fel, még nem utaztak korábban ezzel a vonattal, most viszont megragadták a lehetőséget, s az egész családdal eljöttek. Aki akart, egészen Nagyszőlősig utazhatott, de a többség leszállt Komlóson, ahol a Csipkés együttes húzta a talpalávalót, a mezőecsei lelkes háziasszonyok pedig finom babgulyással várták a friss levegőn megéhezett kirándulókat. Az állomás árnyékában az érdeklődők kézműveskedhettek, de volt vásárral egybekötött kiállítás is. Az egész napos program fantasztikusan sikerült, reméljük, a folytatásra nem kell egy egész évet várni.

Rehó Viktória

megpróbálta leállítani a közlekedést az utolsó, még működő vonalszakaszon, de szerencsére az itt élő emberek és az érintett önkormányzatok ellenállásának köszönhetően ez mostanáig sem sikerült. A múlt század kilencvenes éveinek végétől számos terv született a kárpátaljai keskenynyomtávú hálózat megmentésére. A magyarországi Kisvasutak Baráti Köre is felkarolta a kezdeményezést, az egyéb külföldi vonalak mellett a Borszavölgyi Kisvasút napját is felvette éves programjába.

Bacsinszky Tibor, a Kisvasutak Baráti Köre Egyesület elnöke minden alkalmat megragad, és idén is ideutazott Budapestről, hogy jelenlétével is támogassa a rendezvényt:

Gyűjtők találkozója Beregszászon

A közelmúltban a Beregvidéki Múzeum szőlészeti-borászati kiállításának otthont adó pincehelyiségben régiséggyűjtők számára tartottak találkozót. Sepa János múzeumigazgató, a rendezvény egyik szervezője elmondta, hogy az idei már a tizedik találkozó, s az az évek során nemzetközivé fejlődött, hiszen a helyi és más kárpátaljai gyűjtők mellett a környező országokból

Sándor, aki bontatlan doboz cigarettákat gyűjt, s a több mint ezer darabos kollekcijából hozott ízelítőt.

A rendezvényen ünnepélyes pillanatokra is sor került. Tízéves együttműködésük tiszteletére Sepa János a múzeum kollektívája nevében a történelmi értékek megőrzéséért emlékérmet nyújtott át Gennagyij Budkevics gyaloglóbajnoknak, a

Kárpátaljai Megyei Filatéliai Egyesület elnökének. A találkozón részt vett és köszöntötte a szaktekinétynek számító gyűjtőt Zemkó Tibor, a munkácsi öregcserekesz parancsnoka is, aki hangsúlyozta: a gyűjtők fontos szerepet játszanak abban, hogy történelmünk tárgyi emlékei ne kallódjanak el, hanem fennmaradjanak az utókornak.

(Magyarország, Szlovákia, Lengyelország) is voltak már résztvevők. Az évente akár többször is megrendezett találkozókkal lehetőséget szeretnének biztosítani a gyűjtők számára az ismerkedésre, beszélgetésre, szakmai konzultációra, a szakirodalom megismerésére, valamint a régiségek cseréjére és adásvételére is. Továbbá egyfajta alternatívát is kínálnak a felnövekvő nemzedéknek, hogy szabadidejüket értelmesen, hasznosan töltsék. Hiszen a gyűjtés egyben tanulás is, mert a legtöbb gyűjtő utánajár egy-egy tárgy eredetének, történetének. A találkozókra természetesen nemcsak régiséggyűjtők vehetnek részt, adhatnak el vagy vásárolhatnak tárgyakat, hanem mások is. Bárki eljőhet például azért is, hogy a szakemberektől megtudakolja, mi az értéke egy-egy nagyszülőktől örökölt tárgynak.

A rendezvény már hagyományosnak számít, vannak visszajáró résztvevői, ők többnyire bélyegeket, papír- és fémpenzéket, jelvényeket, kitüntetések, katonai felségjelzéseket hoznak bemutatásra, de akadnak olyanok is, akik régi képeslapokat, emléktárgyakat, ásványokat gyűjtenek. Általában minden találkozóra jönnek „újoncok” is. Idén például a beregszászi Bence

A rendezvény érdekes színfoltja volt a „kínai sarok”. Idén 70 éve alakult meg a Kínai Népköztársaság, s 70 éves az ukrán–kínai barátság. Ebből az alkalmából Boriszevics Marianna, valamint tanítványai, a Grácia modellstúdió kínai kultúra iránt érdeklődő növendékei frissen forrázott teával kínálták a vendégeket. Mint tudjuk, Kínában ősi hagyományai vannak a teázásnak, rengeteg féle teát fogyasztanak. Ezek

közül kóstolhattak meg néhányat a találkozó résztvevői, akik természetesen hallhattak a teázás szokásairól, a teák elkészítési módjairól, azoknak a szervezetre gyakorolt hatásairól. Megtudhattuk például azt is, hogy más-más hatása van egy teának, ha langyosan vagy forrón isszuk. Az asztalon kínai használati és dísz tárgyakat, könyveket, bélyegeket láthattak az érdeklődők.

Szemere Judit

Korkép

Egy vidéki énekkar szülinapján

Számos érdeklődő és meghívott jelenlétében ünnepelte a városi férfi énekkar alakulásának évfordulóját, ami jelentős esemény volt a kisváros kulturális életében és egyben alkalom az emlékezésre, az énekkar, amelynek híre messze túllépte a város és vonzáskörének határát, legújabb műsorának élvezésére, a közös dalolgatásra.

Az est moderátora szólásra kérte a dalárda egyik legidősebb, de nagyon is aktív tagját, aki szervezője és tagja volt a sok évtizeddel ennek előtte országos hírnevet szerzett magának, hogy ossza meg emlékeit a jelenlévőkkel a régi dalárdáról, aminek ő eleget is tett.

– A városi pártbizottság ukáza adta nekem mint művelődésszervezőnek: hozzak létre és éltessek egy énekkart. Ez a hatvanas évek elején történt. Sikerült összebarácsolni egy húsztagú csapatot, ami idővel nevet szerzett magának országos szinten is. Gyakran és sokat léptünk fel itthon és a szomszéd megyékben különböző rendezvényeken, díjakat, címeket érdemeltünk ki. Volt működésünkben valami furcsaság, ami a mai megítélés szerint rendhagyó: az ateizmus szellemében, a párt elvárásával összhangban és árgus figyelemével kísérve énekeltünk, mintegy kiküszöbölve az egyházi szertartást a temetéseken is. Műsorunkban a megengedett és ajánlott egyházi énekek mellett elhangzottak mozgalmi dalok is, amikor volt funkcionáriust, vezető személyiséget temettek. Ezért a nép Dögre Bögöknek hívott minket.

Egy ilyen nem éppen derűs eseményen történt egyszer egy emlékeztető, mosolyt fakasztó eset.

– S. elvtárs!– zörgetett rám a megye N. települése tanácsának elnöke. – Meghívom, és elvárom, hogy eleget tegyenek a felkérésnek: jöjjenek hozzánk, azaz a temetőnkbe, és énekeljenek, ahogy szoktak, öreg elvtársunk, a munkásmozgalom élenjáró harcosának temetésén.

– Megyünk, természetesen, hogy eleget teszünk felkérésének – válaszoltam, és rákérdeztem:

– Mikor lesz a temetés?

– Azt én nem tudhatom, mert még él, de nekünk, mint pártunk hű szolgálóinak, naprakésznek kell lennünk, és kötelességünk tervezni, belelátni a jövőbe! Majdan, amikor beköszönt ez a szomorú esemény, hívni fogom – válaszolta.

Derű vonult végig a hallgatóságon, valaki hangosan szólt, azaz kérdezett:

– Megtörtént, voltak aztán a temetésen, énekeltek?

Az emlékező fejét ingatva reagált:

– Nem, mert a történetek után kb. másfél évvel a megyei újságban olvastuk: elhalálozott a tanácselnök, akinek sírjánál az a volt párttárs, a munkásmozgalom élenjáró harcosa mondott búcsúbeszédet, akit ő tervezett temetni, és minket énekelteni a koporsója felett. Minket nem hívtak, pedig szívesen mentünk volna énekelni.

Szöllősy Tibor

Csak a hegyek türelmesek, némák...

No, tessék, már megint a hegyekre gondolok, újra meg újra... Nekik köszönhetem a témát, amit le szeretnék írni, a megtörténeteket, vagy csak azokat a gondolatátvitásokat, melyek valahogy mindig a hegyekhez kapcsolódnak, pedig, ahogy már az írásom címéből is kiderül, ők örök türellemmel, némán kísérik életünket, évezredek óta. A hegyek múltunk őrzői, akik szavak nélkül vigyázzák az emlékeinket. Aki szereti őket, érti a nyelvüket, az rácsodálkozik ünneplés komorságukra és képes maga elé idézni fenségességüket akkor is, ha csupán a képzeletében látja. S ha az emlékei éppen fájók, magához öleli a csodálatos tájat és a néma hegyek, megvigasztalják...

Gyermekkorom óta szeretem a Máramarosi Kárpátokat, valamilyen különleges szimbiózisban élek a fenyvesekkel, bokrokkal, a bércekről lesiető kristálytisztá patakokkal. Ámulattal adózom sziklás csúcsainak, amelyek tél múltával levetik a hóbundájukat, hogy erdei eperrel, illatozó málnaszemekkel és sötét áfonyabogyók színes gyümölcseivel kihímezett ingükben pompázzanak az év nagy részében. Megpróbálok visszapiantani a távolba vesző ködös múltba, a fakuló emlékek útján haladva, hogy rábukkanjak ennek a különös vonzódásnak az ősforrására. A fenyőoszlopokból ácsolt, szellő járta, nyitott balkonon üldögélve, a kisvárost körülölelő hegyeket csodálva, tűnődésemnek egy távoli völgyes meredek emelkedőjén kapaszkodó, asztmásan lihegő vonat szaggatott zihálása vet véget. A messziről jött hang beszökök a teraszra, s visszaránt a valóságba: Istenem, hát persze, a vonatot! Ez a kezdet, innen indulhatott el bennem a hegyek iránt érzett, soha el nem múló szeretet.

... Akkor is innen, a hegyek közül utaztunk haza anyával a kellemesen ringató, kényelmes gyorsvonaton, úgy a második nagy háború dereka táján – én pályás babaként. Édesanyám is szerelmese volt a Kárpátoknak, ahogyan később én is, s valószínű, rokonlátogatóban voltunk itt, a hegyek között. Akkor még rendszeresen jártak a vonatok Magyarországra, Máramaroszigeten át, Bereg vármegyét érintve, egészen Budapestig. Anya később sokszor elmesélte nekem a történeteket, amire én persze nem emlékezhetek. Mivel a vonat lágyan ringatott, én a pályában fekvé békésen elaludtam a fülke széles bársonyülésen, ő a nyitott kupéajtóban állva gyönyörködött a szűk völgy túloldalát csipkéző sziklás hegyormokban, mikor egy éles kanyarban a vonat hirtelen fékezett és csikorogva megállt. Kiderült, a mellettünk szaladó szurdok sziklafaláról váratlanul legurult kövek torlaszolták el a vasúti síneket. Anya tompa puffanást hallott maga mögött és hátranézve, ijedten látta, hogy a padlón fekszem. Nagyot kiáltva, lelkiismeret-furdalással kapta ölébe az ő ülés között hasaló, pályába csomagolt lányát, aki valószínű, mit sem vett észre az esésből, mert továbbra is édesdeden aludt. Az ajtóban megjelenő kalauz ámulattal adózott a jóízűen alvó gyermek láttán, és anyámhoz intézve szavait nevetve mondta:

– Hát asszonyom, és ide vagy oda, lám, ezt a csöppséget nem rémítette meg a sziklával hajigáló óriáshegyek játéka, még ha kőtorlaszokat állítanak is a vonat elé! Meglátja, ez a gyermek mindig szeretni fogja a hegyeket, békességben él majd velük!

Mi tagadás, a kalauz remek jósnak bizonyult, ez tagadhatatlan!

Az asszony nyújtózkodva feláll a kényelmes pamlagra, s a korláthoz sétál. Szemét becsukva, szorosan magához öleli az eső mosdatta hegyek látványát, s az ő körül-lengő, semmihez sem hasonlítható selymes levegő édes illatát: Istenem, köszönöm neked, hogy itt lehetek, köszönöm a szépet, amellyel naponta megajándékozol! Végre, csak elkotródtak a fellegek, s én meglátogathatom régi, gyermekkori barátóimat...

Először Terikéhez fog menni, már biztosan nagyon várja. Ahogy minden nyáron. Jó lesz ismét látni... Nála idősebb volt az egykor copfos, csúnyácska lány, de kedves, jószívű és ő olyannak szerette, amilyen. Valaha sokat zsúroztak együtt. Teriben nem volt semmi irigység, a tánclemezeket mindig ő hozta otthonról. A nála idősebb bátyjától, Ottótól csórta el valamennyit. Terike volt tanúja első szerelmének: ő egy osztályba járt a fiúval, no meg a lánnyal is, akit a srác ölébe kísérgetett. Egészen addig a buliig, ahol valami elkezdődött kettőjük között. S el is dőlt minden, örökre! Hogy leste őket a Kopaszhegy, milyen cinkos, hunyorgó szeretettel! Úgy trónolt ott fenn, a magasban, vállán a tiszta azürkék ég palástjával, fején a lebukó nap glóriájával, mint egy időköznyelről itt maradt bibliai próféta, vagy látnok. Az a vén hegy adta rájuk az áldását. Akkor és ott... Megbizott bennük. Hihetetlen. Nagyot sóhajtván néz fel a Kopaszhegyre: neked elmondhatom, te némán megőrizted a titkunkat, s azt is tudod, hogy minket csak a halál választott el egymástól! Am bennem ma is élő, éppen úgy, mint ott, akkor, régen, amikor elkezdődött...

Milyen szép, gazdag üzlet, veszek még valamit Terinek, bár hoztam neki ezt-azt, örül majd... Istenem, már alig hallani magyar szót. Egykor a városka lakosságának több mint a fele magyar anyanyelvű volt, mára alig maradtak néhányan. A barátaimhoz, a rokonokhoz már csak a temetőbe mehetek ki látogatni... Kedves, fiatal eladónő szólítja meg: zsenecsina (asszonyom), miben segíthetek? Nem magyarul mondja, de figyelmesen, udvariasan szól. Elmosolyodva gondolja: nini, milyen jól nevelt ez a kis ruszin lány: nem úgy, mint egyik magyarországi boltban az unottan álldogáló eladónő, aki meglátva őt, e szavakkal fogadta: na, mi kéne, mama? Magától már semmi nyanya – választotta neki hasonló kedvességgel. Az Adjon Istenre már csak ilyen a Fogadj Isten! Meg aztán ki tudja, hátha csak ezt érti... De van ám ennél cifrább megszólítás is, ott, ahol az ember lánya azt soha el nem várná. Például az anyaország egyik kisvárosának polgármesteri hivatalában.

Egyik barátnőm mesélte el nekem az őt ott ért sérelmet, furcsállva, értetlenkedve. Külföldre készült, amihez nem árt, ha rendelkezik EU-s igazolással. Sürgősen szüksége lett volna rá, így korán reggel bement a hivatalba, hogy a Központból, a megyei Nagyvárosból érkező hivatalnokkal mielőbb szót váltson ügyével kapcsolatban. Ketten már várakoztak előtte, aztán megérkezett az ügyintéző nő. Az én barátnőm egy nagyon disztigvált, jó modorú, elegáns, nyugdíjas hölgy, ki a koránál jóval fiatalabbnak látszik. Nagy tudású és intelligens, aki hosszú évekig jogászként dolgozott, sokan ismerik, becsülik. Nos, a megérkező fiatal hivatali kiküldött ezekből a felsorolt jelzőkből egyet sem birtokolt. Katonás léptekkel cipelte be terebélyes hátsóját, és mosolytalan, sértett arccal, fontosságának teljes tudatában, kelletlenül mérte végig a rá várakozó ügyfeleket. Előnytelen kinézetét a repászínűre festett, rövid, tüsire nyírt frizurájával valahogy még kedvezőtlenebbé tette. Nem látszott rajta, hogy a Hivatal képviselőjében van jelen... Valahogy rossz érzésem támadt, amikor megláttam, pedig akkor még meg sem szólalt. Amint megjött, közölte velünk: a gép le van merülve, időbe kerül a feltöltése. Én elköttem azt a hibát – folytatta a barátnőm – megkérdeztem: mégis, mennyi időt kell várni? A nő végigmért s lenéző hangon válaszolta: honnan tudná, ő nem jós! Különben meg a néni mit akar, miért jött?

Mivel nem értettem, kihez szól, zavartan körülnéztem. Nem érti, amit kérdezek?! Magához beszélek, már nyugdíjas, igaz? Itt lakik, ebben a városban, mondja csak a címét! Alig tudtam megszólalni: EU-s igazolásra volna szükségem... Aztán csendesesen hozzátettem: de mi köze van ennek a kártyának ahhoz, hogy nyugdíjas vagyok-e vagy sem? Aki nyugdíjas, már nem igényelhet kártyát?! És miért fontos az, hogy hol lakom? Mogorván válaszolta, mert sokan jönnek jogtalan kérésekkel, akik nem itt laknak. Érti a néni, hogy mit mondok?!

Ez volt a pillanat, amikor elegendő lett a nő viselkedéséből. Nos, idehallgasson, kedvesem! Amit kérdez, azt értem, de szavainak a mértéket nem! Tudja, mint ügyfél jöttem ide, így hát ennek megfelelően beszéljen velem. Én itt a következő megszólítást várom el magától: kedves ügyfél vagy asszonyom, esetleg hölgyem, netán, ha tudja, ki vagyok, szólíthat ügyvédnek is. Engem az hívhat néni, akik ismernek, szeretek, és akiknek én ezt megengedem! Kérdeznék magától valamit: ugye, a megyeszékhelyből érkezett városunkba? És melyik bokrba való, mert ha nem tévedek, a nagyvárost övező tanyákat önöknél így nevezik, igaz? Azért gondolom, hogy onnan jött, mert akik tanyákra, azaz a bokrokba való, azok néniznek mindenkit, akit nem ismernek, főleg olyankor, ha egymás mellett áruznak a piacon, zöldséget vagy kislíbat... Árulja már el nekem, önök semmiféle előképzést nem kapnak, mielőtt bekerülnek egy hivatalba dolgozni, arról, miként illik megszólítani, az ügyfeleiket, akik hivatalos ügyben fordulnak önökhöz? Vagy itt bárki dolgozhat, aki akar?! Nos, ennyit akartam tisztázni önrel az ügyemmel kapcsolatban. További szép napot!

Barátnóm nevetve fejezte be: annyi volt az elégtétel, hogy a nő nem tudott megszólalni, csak tátogott, mint a partra vetett hal és már nemcsak a haja volt vörös, az arca is a főtt rák színére emlékeztetett. Am a vele érkezett férfi szégyenkezve motyogta: elnézést asszonyom, bocsánat! Pedig meg sem mutattam a névjegykártyámat. Tudod, ezek után már azon sem csodálkozom, ha a rendőrök, no meg a riporterek egy-egy tévéadásban az elfogott rablógylkost úgy emlegetik, hogy „az úriember,” a magukat pénzért áruló, ősi mesterséget űző nőket pedig, akik sokszor rabolnak, sőt, gyilkolnak is „hölgyekként” emlegetik. Itt valami igen nagy hiba van a más-más társadalmi rétegekhez tartozó, tisztességes emberek hátrányára, adott esetben – a bűnözők néven nevezésében, körülírásában. Bár, volna rá bőven szavunk, a mi anyanyelvünk végtelenül gazdag... Mint ha csak az egykor elfogadott, jobb körökben használatos, társadalmi helyzetükből adódóan valóban urakként, hölgyekként viselkedők kiérdemelt megszólítását az idők folyamán sárba taposták volna. Az őket aposztrofáló elnevezések, a börtöntöltelékektől megkülönböztető, elválasztó egykori határok eltűntek, nemes egyszerűséggel összeemosódtak. Talán a neten kéne felhívni az érintettek figyelmét a furcsa helyzetre, hiszen az ott keringő sok értelmetlen, káros dolgokra is rengeteg ember ráharap. Vagy a mai világban a demokrácia így értelmezendő? Csak néztünk egymásra a barátnőmmel, de mert nem volt rá logikus válaszuk, nem tudtuk megválaszolni.

Jaj, édes istenem, soha nem érek oda Terikéhez! Nini, remélem, ezek az itt hadonászó fiatalok nem készülnek bicskázni, csak ordítóznak, lökdösődnek, szidják egymást... De leginkább a rokonaikat, a közvetlen felmenőiket... Hü, milyen kacskaringós ajánlatokkal bombázzák egymást! Ez aztán ruszin folklór, a javából... Ti meg, szeretté hegyeim csak türelmesen, némán hallgátjátok őket, hiszen a lábatokig sem ér fel a szájukból patakzó mocsok... Vajon drogosak, nem, inkább részek... Mindegy, jobb, ha egy kanyart írva kikerülöm őket. Aztán megtorpanok: ocsmányul káromkodnak, ez tény, mégis van valami meglepő ezzel a koraesti kakaskodással kapcsolatban, ami elgondolkodásra késztet. Ilyen cifrán megfogalmazott trágárságot már rég hallottam, ám a szájukból ömlő sok rondaságnak mégis van egy figyelemre méltó különlegessége: Isten nevét egyikük sem vette a szájára, egyetlen esetben sem, még ilyen kába, emberhez méltatlan állapotban sem. Hihetetlen!

Mint ha anyám hangja talált volna rám váratlanul a távoli múltból, amikor gyermekként először voltam vele Pesten. A Corvin áruháznál közelében üldögettünk egy padon és csodáltuk a főváros nyüzsgését, a számunkra szokatlan, s akkor még elérhetetlen luxust, amikor két csomagokkal megrakott hölgy állt meg mellettünk, a padnál. Elegánsak voltak és láthatóan gazdagok. Lepakolták a csomagjaikat, és cigarettára gyújtva, kényeskedő hangon, elégedetten beszélgetni kezdtek, amikor az egyik váratlanul felkiáltott: Jaj, hogy az Isten b... meg, a szörletlenítőt meg elfelejtettem megvenni, most aztán mehetek vissza. Nálunk így nem káromkodtak, s én ijedten néztem a két nőre. Anyám nem bírta ki, és halkan, de jól érthetően odaszólt: szégyellje

magát, ilyen elegáns nő és ilyen csúnyán, Istent szidva káromkodik! Tényleg vegye meg azt a szörletlenítőt, hátha azzal letisztítja nyelvéről a rondaságot... Mi köze hozzá, vicsorgott anyámra a nő dühösen. Látszik, hogy vidékről jött! Onnan, bólintott anyám. Ahol most is tisztelik Istent, s nem veszi szájára a nevét ilyen csúnyán, még a disznókat terelő kondás sem. Hiába vásárol magára sok drága holmit, akkor is közönséges marad... Gyere innen, kislányom! Azután, hazafelé utazva, a határon két orosz katonát jött be a fülkébe, ellenőrizték az útleveleinket, majd köszöntek és kimentek. Anya maga elé nézve szomorúan mondta: látod, gyermekem, nekünk a szovjetrendszer jutott, az oroszok lágerbe vitték apádat, elkobozták értékeinket, szegények maradtunk, sok rosszat tettek ellenünk. Mégis van valami, amit a javukra írhatok: olyanok, amilyenek ezek az oroszok, kegyetlenek meg vadak is, főleg a katonák, ha beisznak, verekednek, amit tudnak, elzabrálnak... De Istent soha nem káromolja egy sem! Lám, én rég meghalt édesanyám, ma sem teszik! Ők nem. De a magyarok igen. Akár öreg, akár fiatal, legyen férfi, avagy nő... Néha a kötőszó használata helyett is istenkáromlás jön ki a szájukon. Szomorú!

No lám, az ivásra gondoltam, és éppen ott jön felém dülöngélve egy nő... Ez Ági... és ki sem tudom kerülni, megismert... Milyen szép kicsi lány volt valamikor, mára meg, egy elnyűtt alkoholistá banya lett belőle. Gondozatlan, ápolatlan... Szülei rendes magyar emberek voltak, vajon Ági tud-e még magyarul? Megtudom azonnal, mert határozottan felém tart, integet is, jaj, csak nehogy a nyakamba boruljon! Igen-igen, én is örülök neked Ági, persze, valóban régen találkoztunk. Megjöttem, igen, most éppen Terikéhez igyekszem. A nő hirtelen elsiroja magát: ne, őhózzá már ne menjen... Terike néni május elején meghalt. Én voltam vele, mindennap... Amikor megjöttem, azonnal megkérdezte: Ági, már nyár van? Mikor lesz július? Miért éppen július? – kérdeztem vissza. Tudod, mert majd akkor jön az én barátnőm...

Sírás fojtogatta a torkomat: de hát mi baja volt? Ági titokzatosan felelte: kiszáradt az agya, bizony, ezt mondta az orvos... Könny szökik a szemembe: szenvedett? Nem... csak magát emlegette, várta nagyon... Nehéz szívvel, kezemben pár szál virágot szorongatva bandukoltam a temető felé. Elment Terike, nem tudtam elbúcsúzni tőle. Kiszáradt az agya... Hát Ági, így ilyen baj majd nemigen fenyeget, te szorgalmasan, locsolgatod pálinkával a torkodat... Nem váltál meg, pedig jöttem én, Terike, simogatom meg a síron a kis fakeresztet, lassan mindnyájan útra kelünk... Jövőre vajon találko-e még itt valakit, aki egykor szeretett, s aki vár rám? És én jövőre leszek-e, jövők-e még ide?

Az alkonyban burkolózó hegyek belesimulnak a lassan lehulló sötétbe, a lebukó nap még egy pillantást vet az öreg Kopaszhegyre, s fényes glóriát von a feje köré. Te, te itt leszel, tudom... amíg föld a Föld. Állsz némán, türelmesen, őrzöd a vidéket, emlékezel mindenre, talán rám is... Egy szomorúan krugató fekete holló repül át a temető fölött a sötétedő égen, talán a fészkére igyekszik, haza. Tekintetem követi a madarat, és két súlyos könnyesepp gördül le szememből, az imára kulcsolt kezemre.

Weinrauch Katalin

Kányádi Sándor
(1929–2018)

Nyergestető

A néhai jó öreg Gaál Mózesre,
gyermekkorom regélőjére is
emlékezve

Csikorságban, hol az erdők
zöldebbek talán, mint máshol,
ahol ezüst hangú rigók
énekelnek a nagy fákon,
s hol a fenyők olyan mélyen
kapaszkodnak a vén földbe,
kitépni vihar sem tudja
másképpen, csak kettétörve,
van ott a sok nagy hegy között
egy szelíden, szépen hajló,
mint egy nyereg, kit viselne
mesebeli óriás ló.

Úgy is hívják: Nyergestető;
egyik kengyelvasa: Kászon,
a másik meg, az innesső,
itt csillogna Csíkkozmasón.
Nemcsak szép, de híres hely is,
fönn a tetőn a nyeregben
ott zöldellnek a fenyőfák
egész Csíkban a legszebben,
ott eresztik legmélyebbre
gyökereiket a vén törzsek,
nem mozdulnak a viharban,
inkább szálíg kettétörnek.
Évszázados az az erdő,
áll azóta rendületlen,
szabadságharcosok vére
lűktet lenn a gyökerekben,
mert temető ez az erdő,
és kopjafa minden szál fa,
itt esett el Gál Sándornak
száznál is több katonája.
Véres harc volt, a patak is
vértől áradt azon reggel.
Támadt a cár és a császár
hatalmas nagy hadsereggel.
De a védők nem rettek –
alig voltak, ha kétszáz –,
álltak, mint a fenyők, a harc
rettentő vad viharában.
Végül csellel, áruhással
délre körülvették őket,
meg nem adta magát székely,
mint a szálfák, kettétörtek.
Elámult az ellenség is
ekkora bátorság láttán,
zászlót hajtva temette el
a hősöket a hegy hátán.
Úgy haltak meg a székelyek,
mind egy szálíg, olyan bátran,
mint az a görög háromszáz
Termopüle szorosában.

Nem tud róluk a nagyvilág,
hőstettükről nem beszélnek,
hírük nem őrzi legenda,
dicsőítő harci ének,
csak a sírjukon nőtt fenyők,
fönn a tetőn, a nyeregben,
s azért zöldell az az erdő
egész Csíkban a legszebben.

Elvesztett Ungvár

Tetyana Literáti kárpátaljai újságíró cikksorozatát írt a régi Ungvárról, az ott élt személyekről, a város épületeinek történetéről. A cikkeket kezdetben Kobály József és Szerhij Fedaka történészek munkái alapján írta, megtűzdelve idős emberek visszaemlékezéseivel. Aztán maga is kutatásba kezdett, bevette magát a levéltárakba, fellapozta a régi újságokat. Az írásai nem tudományos anyagok, azok az egyszerű emberek számára íródtak, olvasmányosak, mintegy időutazásra invitálják az olvasókat.

Az elmúlt években a prozahid.com hírportálon, illetve az Uzshorod hetilapban rendszeresen megjelent több mint 200 publikáció legérdekesebbjei azóta könyv alakban is napvilágot láttak. A szerző *Ungvár. Valós történetek és Elvesztett Ungvár. Séta az óvárosban* című kötetei nagy népszerűségnek örvendenek az Ungvár múltja iránt érdeklődők körében. A könyvbemutatókra sokan elmennek az elbeszélések főszereplőinek leszármazottai közül is. A megyeszékhely múltját feltáró, bemutató írásaiért Tetyana Literáti idén március 15-én átvette a Magyarország Ungvári Főkonzulátusa és Beregszászi Konzulátusa által alapított sajtódíjat.

A történeteket magyar fordításban a *Kárpátalja* hetilap is folyamatosan közli. Mi is válogattunk a kötetekből, mivel úgy gondoltuk, hogy Tetyana Literáti írásai a *Kárpátaljai Hírmondó* olvasóinak érdeklődésére is számot tarthatnak.

Bródy András villájának története

A kis Vár (Zamkova) utcában, az Ungvári Nemzeti Egyetem (UNE) jelenlegi jogi karának épületétől kissé lejjebb a fák között egy gyönyörű, fehér villa rejtőzködik. Napjainkban az UNE Hungarológiai Központja működik itt, egykor viszont egy ismert politikus, a Pidkarpatszka Rusz első autonóm kormánya miniszterelnökének, később a magyar parlament képviselőjének, Bródy Andrásnak a családi háza volt.

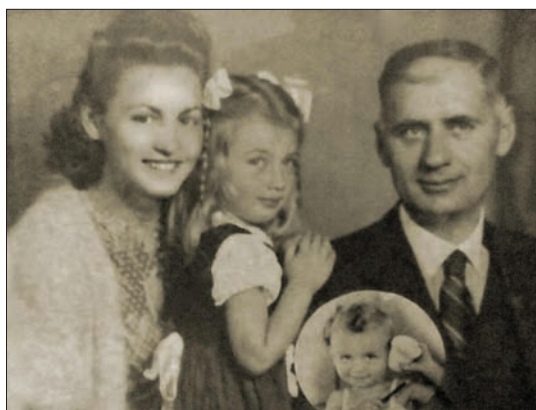
Bródy Andrásról sok adat található a világhálón. Egykoron a helyi politikum kiemelkedő alakja volt: 1920-ban a Pidkarpatszka Rusz Földműves Szövetség (később az Autonóm Földműves Szövetség) nevű párt társszervezőjeként tevékenykedett, 1933-ban a párt élére állt, néhány évig képviselve azt a csehszlovák parlamentben. 1938-ban Podkarpatszka Rusz miniszterelnöke lett, de egy hónapig sem dolgozott, mert letartóztatták Magyarországgal való együttműködés és állami árulás vádjával. A következő évben szabadon bocsátották, és a csehszlovák elnökkel való találkoztól követően a Tátrába küldték gyógykezelésre.

Amikor Kárpátalja visszakérült Magyarországhoz, Bródy András hazatért, és a vidék képviselője lett a magyar parlamentben. 1945-ben az NKVD szervei letartóztatták, majd elítélték, és az ellenséggel való együttműködésért agyonlőtték. Bródy Andrást csupán 1991-ben rehabilitálták bűncselekmény tényének hiányában.

Most, teljesen más realitások közepette élve nehéz megítélnünk Bródy András politikai tevékenységét, tetteinek pozitívumait és negatívumait. Ez a történészek dolga. Minket a ház története érdekelt, amely a Pidkarpatszka Rusz miniszterelnökének családjáé volt.

Annak érdekében, hogy megtudjuk, mikor építették, és hogyan élt benne a politikus családja, felkerestük a fiát Budapestben, akit szintén Andrásnak hívnak. Sok érdekeset mesélt nekünk a város egyetlen háború előtti a villájáról, amelynek saját medencéje is volt.

„Sokminden, amit az apámról az interneten írtak, nem igaz – kezdte az elbeszélését András. – A szovjet időkben azt mondták, hogy tisztességtelen úton szerzett pénzből építette a villát, de ez sem igaz. A nagyapám és a nagyanyám, vagyis apám szülei hosszú éveken át dolgoztak Ame-

rikában, onnan volt a pénz. A nagyapám 36 évig dolgozott ott, és csak meghalni jött haza (egyébként abban a temetőben temették el, amelynek a helyén most a Kárpátaljai Megyei Szabadtéri Néprajzi Múzeum található). A nagymamám 16 évet dolgozott Amerikában. Az apám nővére, Katalin szintén az Egyesült Államokba utazott. Kaliforniában nyereséges üzletük volt a férjével: néhány kis szállodát működtettek. Épp a nővére küldte apámnak a pénzt ennek a háznak az építésére, és még a ten-

gerentúlról egy csodás autót is küldött, egy fekete Buick limuzint, amelyhez hasonló nemhogy Ungváron, de az egész országban nem volt. Előreszaladván elmondom, hogy azt a Buickot néha láttam az utakon a 90-es években. Azt mondták, hogy az Ungvári járás valamelyik településének kolhozelnöke közlekedett vele.

Egyszóval, apám a szülei és a nővére pénzügyi segítségével kezdte el építeni a saját villáját. Akkor 39 éves volt, és épp csak feleségül vette csupán 19 éves anyját. Nem is olyan régen kaptam egy dokumentummásolatot arról, hogy a ház építéséhez apám vásárolt egy földterületet a városi tanácstól a hegyoldalon. Ezen a területen már volt egy kis ház. Az új házat 1934-ben kezdték el építeni. Tudom, hogy amíg folyt az építkezés, a szüleim egy bérelt lakásban éltek ugyanabban az utcában.

Amiatt, hogy a földrészleg lejtőn található, a ház tervezése nagyon érdekes volt. Ha az Olbracht utcáról nézzük, akkor három teraszon terül el: a legalacsonyabb területen, amelyet a tartófal erősít, a gyümölcsöskertünk volt medencével, majd még egy tartófal következik és a középső, félig alagsori szint, azután jön a felső emelet, amely központi kijáratral rendelkezik a Vár utcára. Tudom, hogy ezt a házat nem fejezték be, mert a szülők később még egy szint építését tervezték, ahol a gyermekszobák lettek volna.

Apám és anyám 1935-ben költöztek be oda, és 1936-ban már ott született a nővérem. Én 1941-ben születtem, így szinte nem emlékszem a házra és az apámra. Az egyik ilyen gyermekkori emlékkép: a csempe a konyhában, melyet egy kis kalapáccsal ütögetek. Apám odarohant hozzám, szidni kezdett, de anyám megvédett. S még mindig emlékszem apám kalapjának az illatára. Ez az egyetlen dolog, ami megmaradt tőle. Ez a szag erős volt, olyan kesernyős kölniillat.

A házban hat szoba volt. Az alsó emeleten vendégszobák (a nagymama gyakran meglátogatott minket), valamint gazdasági helyiség, mosdó. A felső emeleten a hall, a konyha, a fürdőszoba, két mosdó, apám dolgozószobája faragott íróasztallal és bútorokkal, valamint egy nagy könyvtár rengeteg könyvvel, a szülők hálószobája – amely üveg tobojtóval volt elválasztva az étkezőtől – és a gyermekszoba.

Őn említette a medencét, amely abban az időben ritka volt a magánvillákban. Nos, elmondom, hogy abban a medencében soha senki nem fürdött. Amikor a munkások befejezték az építést, már ősz volt, majd elűzték minket a házból, így nem érkeztünk még kipróbálni sem.

Amikor 1944 őszén apám értesült a szovjet csapatok közeledéséről, a biztonság kedvéért (hogy például ne kerüljünk bombázás alá) autóval a jelenlegi határ közelében lévő egyik kis szlovák faluba vitt minket, ahol a barátai éltek. Ő maga

pedig visszatért Ungvárra. Sokszor mondták neki, hogy meneküljön el, mert problémái lesznek a szovjet hatóságokkal. Az utolsó pillanatilag várt rák egy Svájcba tartó repülőgépre, amellyel a magyar tisztviselők menekültek. De apám hitt abban, hogy ha őt kiengedték a csehszlovák börtönből, akkor ezúttal is képes lesz bebizonyítani, hogy nem csinált semmi rosszat. Azt mondta: „Nem hagyom cserben a népemet, én nem tettem semmi rosszat, csak a régió autonómiájáért harcoltam. Talán most elérhetem.”

Később tudtuk meg, hogy épp csak visszaért Ungvárra, amikor tüzet nyitottak rá és megsebesítették a combján. Az autót azonnal elvették a katonák, apámat először a kórházba szállították, majd onnan a börtönbe.

Anya a kisgyermekkel 2 napig várta apát, aztán kézen fogott és gyalog Ungvárra vitt minket. Elmesélte, hogy elment a házunkhoz, ahol szörnyű kép tárult elé: a ház tele volt részeg partizánokkal, minden törött és piszkos volt. Természetesen senki sem engedte be őt a házba, Tkanko, a partizánok vezetője még a gyerekholmikát sem akarta odaadni. Anya alig tudott kikönyörögni egy babapárnát. Nem tudta, hová menjünk, bekérezkedett annak a háznak a tulajdonosaihoz, ahol korábban apámmal lakást béreltek. A Kalmár házaspár nagyon jószívű volt, egy bizonyos időre befogadtak bennünket. Csak két évvel később kapott a családunk egy szobát a Pince (Pidvalna) utcában (jelenleg Olbracht), nagyon közel a villánkhoz. Tehát láttuk, hogyan cserélődtek az egykori otthonunk tulajdonosai, tudtuk, hogy a magas rangú katonatisztek szolgálati lakása volt, hogy ott valamilyen tábornokok laktak. Aztán bizonyos ideig óvoda működött benne, ahová egy rövid ideig még a lányom is járt.

Az talány, hogy mi történt a bútorainkkal és a holmijainkkal. Anyának azt mondták, hogy a házat még azok a partizánok kirabolták, akik elsőként elfoglalták. Aztán később, amikor apámat rehabilitálták, és a rehabilitáltak családtagjainak az állam felajánlotta, hogy kártérítést fizet az elvesztett vagyontárgyakért, megmutattak nekem egy dokumentumot azoknak a tárgyaknak a listájával, amelyen az szerepelt, hogy mit koboztak el apám házából a bírósági végzés értelmében. Arról volt szó benne, hogy a Tanító (Ucsityelszka) utca 12. szám alatti házból elkoboztak egy fekete zongorát, komódot, székeket, tükröt, kanapét, egy női kabátot, színes köntösöket, női blúzokat ilyen-olyan mennyiségben, és még mindenféle holmit, végül (s ez engem

morálisan megölt!) gyermekcipőket – 5 darabot. Ezek nem emberek voltak, hanem valódi fosztogatók!

Akkor kértem, hogy az állam adja vissza családunknak a házunkat. De azt mondták,

hogy az épületben az egyetem hungarológiai központja működik, amelyet nem tudnak kiköltöztetni. A ház helyett akkor egy olyan összeget fizettek nekem (akkoriban már Magyarországon éltem), amennyiért Budapesten esetleg egy jó hűtőszekrénykét tudtam volna venni. Ez minden.

Még néhány szót mondanék az apámról. 1946-ban egy fiatal, 27 éves partizán, Vaszil

Ruszin ítélte el, akinek még megfelelő végzettsége sem volt. Azután Kijevben, az egyik minisztériumban épített karriert, és amikor sok-sok év múlva az újságírók megkérdezték tőle, hogy nincs-e lelkiismeret-furdalása a háború után hozott ítéletek miatt, azt válaszolta, hogy ő mindent helyesen tett.

Apámat az ungvári börtönben (most ez a fogda épülete a város központjában) valami Maruszja lötte agyon. Sokat suttoztak róla azokban az időkben, mert külsőre olyan volt, mint egy férfi: nagyon rövid frizurát viselt, mindig férfiföltényt hordott, és nagyon kegyetlen volt.

Aztán azt mesélték nekem, hogy a 90-es évek elején, amikor már öreg volt,

Maruszja bekerült az onkológiai kórházba. És ott nagyon istenhívó lett, állandóan bűnei megbocsátásáért imádkozott.

Máig nem világos, hogy mikor lötték agyon apámat. Három okmányt kaptam, mindegyikben különböző elhalálozási dátum szerepelt. Az utóbbiban, a pontosítottban 1946. november 7-e szerepel. Ugyanakkor adták ki a temetkezési helyet is a Kapos utcai temetőben. Azon a helyen természetesen lehetetlen volt azonosítani a sírt. Nincs semmilyen jel az apámról vagy más golyó általi halálra ítéltől. Lehetséges, hogy egyszerűen elhantolták őket az idegen friss sírokba, hogy ne legyen nyom. A 90-es évek végén családunk szimbolikus újratemetési szertartást tartott. Ugyan-

abban a temetőben egy keresztet állítottunk apánk nevével és a megtorlások többi áldozatára emlékeztető felirattal, de a kereszt hamarosan eltűnt.”

Ellátogattunk a Hungarológiai Központba azzal a céllal, hogy megnézzük, hogyan néz ki napjainkban a volt politikusi háza, akinek az élete oly tragikusan ért véget. Lizanec Péter professzor, a központ igazgatója elég sokat tud az épület történetéről, amelyet egykoron szó szerint újjáélesztett. Az egykori villa tágas szobáit bemutatva elmesélte, hogy amikor a 80-as évek végén bővítési céllal épületet keresett a Hungarológiai Központ számára, eljött ide és leírhatatlan rombolás nyomait látta.

„Ezt a házat a tégláig szétlopták. Itt nem voltak sem ajtók, sem ablakok, sem parketta, semmi. Csak csupasz falak, szeméthyegyek, amelyekben a helyi gyereksereg bújókászott. Érthetetlen, hogy ki tette ezt az épülettel. Tudtam, hogy a rendbehozatala nagyon sokba fog kerülni. Akkoriban minden kiadást Magyarország kormánya vállalt magára. Nem csupán az épületet újították fel teljes egészében, de félkörben erkélyeket is építettek, amelyek korábban nem voltak, és parkosították a területet.

Hallottam, hogy egykoron Bródy András családja megpróbálta visszaszerezni az épületet. Mi nem elleneztek, hogy a villa visszakerüljön eredeti tulajdonosaihoz. De a családnak ez nem sikerült. Amennyire tőlünk telik, megőrizzük ezt a csodálatos épületet” – mondta Lizanec Péter.

Tetyana Literáti
Fordította: Rehó Viktória

A képeken: Bródy András családja, a felújított Bródy-villa, az épület egyik terme

Nyíregyházi rákócziak Kárpátalján

A Rákóczi Szövetség Kárpátaljai Utazási Programján nyert támogatásnak köszönhetően városi szervezetünk 50 fős csoportja vett részt a szomszéd megyében kétnapos kiránduláson Rákóczi nyomában Vereckétől Tiszaújlakig.

A kissé hosszadalmas határátkelés után a Vereckei-hágóra indultunk. Útközben rövid megállót tartottunk a malenykij robotra

megkoszorúztuk az emlékművet, majd elénekeltük a Himnuszot.

Utunk következő állomása Munkács belvárosa volt, ahol megtekintettük a Rákóczi-kastélyt, más néven Fejér-házat, elhelyeztük koszorúnkat a fejedelem emléktáblájánál, majd rövid sétát tettünk a városközpontban. Innen szálláshelyünkre, a csetfalvi Dorotytya-vendégházba érkezünk, ahol vendéglátóink a múlt évihez hasonlóan nagy szeretettel és bőséges vacsorával fogadták a csapatot.

Másnap reggel indulás előtt felemelő ünnepségen vettünk részt a faluban. A helyiek Mórícz Zsigmond születésének 140. évfordulójára emlékeztek az írónak a református műemléktemplom falán elhelyezett emléktáblánál. Helyi diáklányok adtak megható, szívhez szóló műsort, majd e sorok írója mondott beszédet. Kitért arra, hogy az író édesanyja, Pallagi Erzsébet Csetfalván született 160 évvel ezelőtt, s maga Mórícz is járt a 20-as években a fa-

luban, rajzolgatta a 18. századi mennyezeti fakazetták ábráit. A megemlékezés végén felavattuk azt a márványtáblát, amelyet a Beregszásziért Alapítvány ajándékozott a helyieknek Somogyi Árpád szép Mórícz-plakettjével.

Csetfalváról a közeli Tiszaújlakra mentünk a kurucok tiszabecsi átkelésének emlékére állított turulos emlékműhöz, felidéztek a szabadságharc első győztes csatáját, elhelyeztük koszorúnkat. Kétnapos kirándulásunk utolsó állomásán, Beregszászon megkoszorúztuk Zagyva László nyíregyházi szobrászművész alkotását, a város piacterén 1703. május 22-én zászlót bontó Esze Tamás mellszobrát.

Dalmay Árpád,
a Rákóczi Szövetség Nyíregyházi
Szervezetének elnöke

Fotó: Holló Ferenc

elhurcoltak szolvai emlékparkjában, mivel egyik útitársunk három tiszakerecsenyi nagybátyja halt meg a szovjet lágerben. A hágón nemcsak arra emlékeztünk, hogy 1703. június 16-án itt lépett hazai földre kíséretével a Nagyságos Fejedelem, hanem honfoglaló ősünknek is adóztunk,

Feltöltődés házaspároknak és családoknak

A Kárpátaljai Magyar Nagycsaládok Egyesülete (KMNE) hét éves működése során évről évre egyre több, színesebb lehetőséget biztosít tagjai számára a találkozásra, a kikapcsolódásra, a szabadidő kellemes és hasznos eltöltésére. Ennek folytatásaként, bővítésként szeretnénk két újabb programot felkínálni az érdeklődők számára. Az egyesület által megvásárolt festői környezetben lévő Vad völgy Panzióban szervezünk házaspáros hétvégeket, legközelebb ez év novemberének három hétvégéjén, és családos, több napos kirándulásokat, reményeink szerint a jövő évben.

Ezen alkalmakkor nemcsak kirándulásra, fürdőzésre, szaunázásra, sportolásra lesz lehetőség, hanem olyan közös, szakemberek által irányított, vezetett időtöltésre (játékokra, beszélgetésre, közös alkotásra) is, melyek erősítik a párkapcsolatot, családi összetartozást.

Július 22–26. között a magyarországi szakemberekből és kárpátaljai történelmi egyházak képviselőiből álló munkacsoport azért gyűlt össze a Vad völgy Panzióban, hogy a fent leírt alkalmak

forgatókönyvét, menetét összeállítsa, olyan programot találjon ki, amely a rövid időkelet ellenére a legtöbb segítséget nyújthatja a résztvevő családok, párok számára, nem

elfelejtve, hogy szabadon eltölthető ideje is legyen a résztvevőknek.

A játékos feladatok alkalmasak lesznek arra, hogy minden család, pár rálásson meglévő erőforrásaira, rácsodálkozzon

kapcsolatuk gazdagságára, jobban megérthessék és így könnyebben elfogadják a házastársuk, gyerekük, szüleik viselkedését. Nem utolsósorban a családok, párok jobban megismerkedhetnek, tapasztalatot cserélhetnek és így tanulhatnak egymástól.

Köszönettel és hálával tartozunk a három magyarországi szakembernek, családterapeutának, Goda Ilonának és Gyulának, illetve Kozma-Vízkeleti Dánielnek, hogy eljöttek és tudásukkal, tapasztalatukkal hozzájárultak a program kidolgozásához. A történelmi egyházak képviselőinek és házastársaiknak, Lódár Jenőnek és Andreának,

Radvánszky Ferencnek és Juditnak, hogy a mindennapi életből hozott tapasztalataikkal segítették a helyi viszonyoknak leginkább megfelelő program kialakítását.

Török Dénes, a KMNE elnöke

ELISMERÉSEK

* Sokévi lelkiismeretes munkájának és kiemelkedő eredményeinek elismeréseként Gyémánt Oklevéllel tüntette ki **Husztikacsur Andreát**, a Beregszászi 4. Számú Kossuth Lajos Középiskola magyartanárát az Anyanyelvpolók Szövetsége és a Magyar Nyelvtudományi Társaság.

* A hatodik Turul Expón Tiszapéterfalván átadták a Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetségének (KMVSZ) díjait. 2019-ben Az év növénytermesztője díjat **Kemény Csaba**, Az év állattenyésztője díjat **Tüzes Pál**, Az év méhésze díjat **Varga József**, Az év kereskedője díjat **Bodnár József** nyerte el. Az év kézművesének járó díjat **Gergely István** fafaragó kapta, míg Az év borásza **Simon István**, Az év iparosá pedig **Hánka Tibor** lett.

* Szakmai ünnepünk alkalmából Kárpátalja megye vezetői díjazták az újságírók munkáját. A kitüntetett újságírók között volt a **Kárpátalja** hetilap munkatársa, **Makusinné Rehó Viktória** is.

* **Kokas Erzsébet** népdalénekes, ének-zene pedagógus, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanára, a Kokas Banda kárpátaljai népzenei együttes szólistája, a Napsugár Hagyományörző Gyermekcsoport művészeti vezetője eredményes és áldozatos tehetésgondozó munkája elismeréseképpen Bonis Bona díjban részesült „Kiváló tehetésgondozó” kategóriában.

* Kiemelkedő óvodapedagógiai munkájáért, illetve az óvodapedagógus-képzésben végzett tevékenysége elismeréseként Brunszvik Teréz-díjban részesült **Morilják Erzsébet**, a Beregszászi 18. Számú Óvoda nyugalmazott vezetője. A díjat dr. Kásler

Miklós, az Emberi Erőforrások Minisztériumának vezetője adományozta, és Szilágyi Mátyás főkonzul adta át.

* **Lőrincz Csaba**-díjban részesült **Csernicskó István**, a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont vezetője, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola professzora, az MTA külső köztestületi tagja, a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács alelnöke. Nagy János felvidéki szobrászművész alkotását Lőrincz Csaba születésének 60. évfordulója alkalmából Német Zsolt, a magyar Országgyűlés külügyi bizottságának elnöke és Tárnok Mária, a Kisebbségekért – Pro Minoritate Alapítvány kuratórium elnöke adta át a díjazottnak.

* A Turul Expo rendezvényt kihasználva **dr. Gubcsi Lajos** átadta az általa 2009-ben alapított Ex Libris Díjakat is. Ezúttal az **ungvári Dayka Gábor középiskola**, **Erfán Ferenc** festőművész, **Himeneczné Engi Erika** zongoratanár, a **Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület**, **K. Debreceni Mihály**, az MTVA kárpátaljai tudósítója, **László Károly** técsői református lelkész, a **nagyszőlősi Perényi Zsigmond középiskola**, **Sütő János** festőművész, a **péterfalvai Ugocsa Hagyományörző Egyesület** és az **Ungvári Drugeth Gimnázium** részesült Ex Libris Díjban.

* **Kallós Zoltán** Külhoni Magyarorsáért Díjjal ismerték el a **Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház** munkásságát. A rangos díjat az Országházban 2019. augusztus 19-én Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettesától vette át **Kacsur András**, a társulat igazgatója. A díjat a kárpátaljai magyar kultúráért végzett munkájának elismeréseképpen kapta. Ugyanezen a napon a

színház **Carlo Goldoni Chioggiai csetepaté** című előadása elnyerte a Szarvasért Alapítvány Vigaszdíját.

* Nemzeti ünnepünk, augusztus 20.,

államalapító Szent István királyunk ünnepe alkalmából Áder János, Magyarország köztársasági elnöke a nemzet szolgálatában, az ország fejlődésének elősegítésében, a haza érdekeinek előmozdításában és az egyetemes emberi értékek gyarapításában kifejtett kimagasló tevékenységük elismeréseként magas állami kitüntetésekkel adományozott. Kárpátaljáról Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetéssel vehetett át **Nejzsmák Emma**, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) Rahói Alapszervezetének elnöke, **Legeza István** munkácsi testnevelői tanár, edző, **Váradin Natália**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola docense, a főiskola Felnőttképzési Központjának vezetője, a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány irodaigazgatója, **Györke Magdolna**, az

Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán-Magyar Oktatási Tudományos Intézete Magyar Filológiai Tanszékének docense, a filológiai tudományok kandidátusa és **Hidi László**, a „Pro Agricultura Carpatika” Kárpátaljai Megyei Jótékonyági Alapítvány elnöke.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanévnyitó ünnepségen átadták a főiskola tudományos tanácsa által létrehozott Rákóczi-díjat, amelyet évente egy-egy külföldi és kárpátaljai személynek ítélnek oda a kárpátaljai magyar oktatásügy és a Rákóczi-főiskola érdekében kifejtett tevékenysége elismeréseként. Idén a díj anyaországi kitüntetettje **Potápi Árpád János**, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős államtitkára lett, az ukrainai díjazott pedig **Dmitro Tkacs**, Ukrajna egykori magyarországi nagykövete.

JÚNIUS

Június 4. Kormorán-koncerttel méltatta a nemzeti összetartozás napját a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet Beregszászon. Megnyitó beszédet tartott Orosz Ildikó, a Rákóczi-főiskola rektora, Szilágyi Mátyás beregszászi magyar főkonzul és Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség elnöke.

– A nemzeti összetartozás napján a tiszabökényi Árpád-házi Szt. Erzsébet templomban is felcsendült a *Kézfogás* című dal a Tisza Csillag kórus előadásában (művészeti vezetője: Kovály Csilla).

Június 4. Együttműködési megállapodást kötött a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a Romzsa Tódor Görögkatolikus Szakkollégium Beregszászon. A megállapodást a Rákóczi-főiskola részéről Orosz Ildikó rektor, a kollégium képviselőjében pedig Makkai László igazgató látta el kézjeggyel.

Június 4–6. Benedek Elek-mesét mutattak be kárpátaljai óvodákban a beregszászi színészek. Gál Natália, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház művésznője közlése szerint *Az égig érő fa* mesedarabot első körben Jánosiban, Balazsérón, a beregszászi óvodákban, Muzsalyban és Benében mintegy 1400–1500 gyerek tekintette meg.

Június 11–15. A „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány szervezésében lezajlott a IV. színjátszó tábor. Oktatója Gál Natália, a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház színésznője volt. Helyszínét idén a Kárpátaljai Egán Ede Szakképző Centrum Nagydobronyi Képzési Központja biztosította.

Június 15. Együttműködési megállapodást kötött a Szolvyvai Emlékparkbizottság és a Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzetiségi Köre. A megállapodást az emlékparkbizottság részéről Dupka György felelős titkár, a német kör képviselőjében Matkovits-Kretz Eleonóra elnök írta alá. A partnerségi szerződés értelmében a málenkij robot 75. évfordulója kapcsán szakmai találkozók, emlékkonferenciák, könyvbemutatók és más programok közös lebonyolítására kerül sor a közeljövőben.

Június 15. Közel háromszáz magyar gyermek érkezett június 15-én szerte a Kárpát-medencéből Székelyudvarhelyre, hogy előadás keretében mutassák be szülőföldjük egy-egy legendáját. A középkori hangulatot idéző II. Kárpát-medencei Legendárium Karneválnak a helyi Székelytámadt vár adott otthont. A beregszászi színház Ficseri Gyermekstúdiójának köszönhetően az eseményen régiónk is képviseltette magát. A héttagú csoportot a színjátszó kör vezetői, Fornosi D. Júlia és Vass Magdolna színésznők készítették fel és kísérték el a találkozóra, ahol a *Kuruc kincsek a Kelemen-hegyben, avagy Vitéz Nagy János fiára hagyott testamentuma* című mondat mutatták be. Előadásukkal a második helyet érdemelték ki az 5–8. osztályosok versenyében.

Június 15. A Beregszászi Római Katolikus Egyházközség a templom udvarán megszervezte a Kárpátaljai Magyar Katolikus Családi Napot. Molnár János beregszászi esperes-plébános köszöntötte a résztvevőket. A rendezvény fő előadója Taracköziné Nemes Mónika lelkipáldozó és lelkipásztor volt, aki az áldott család témáját hozta el a találkozóra. Ezután a kigyósi színjátszó csoport és Kurnai Ráti Szilvia mesemondó is fellépett egy-egy mesével. A rendezvény két

nagyszabású koncerttel zárult: Farkas Tünde népdalénekes *Tavas az erdőn* című műsorával, valamint a Credo együttes hazafias, megenésített verseivel.

Június 15–16. A Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetsége (KMVSZ) megszervezte a hagyományos nemzetközi termékiállítását és -vásárát, a hatodik Turul Expót Tiszapéterfalván, a Tisza Stadion és Sportkomplexum területén. A program mazsorettek és a mezőgazdasági gépek felvonulásával vette kezdetét, majd Hunyadi Attila máramaros-ugocsnai református esperes tartott rövid áhítatot. A nagyszínpadról Cserenyés Péter, Magyarország Innovációs és Technológiai Minisztériumának miniszterhelyettese, Jakab István, a Magyar Országgyűlés alelnöke, a Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Országos Szövetségének (MAGOSZ) elnöke, Luzzi József, a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) alelnöke, Kalmár Ferenc András, Magyarország Külügy- és Külügyminisztériumának szomszédáspolitikáért felelős miniszteri biztosa és Szilágyi Mátyás beregszászi magyar főkonzul köszöntötte a megjelenteket. Virág László, a KMVSZ elnöke elmondta, hogy a Turul Expo mára a 2280 tagú szövetség legnagyobb rendezvényévé nőtte ki magát, ahol bemutathatják termékeiket és szolgáltatásaikat. A 105 kiállítót felvonultató rendezvény keretében a Csárda nagytermében vállalkozói fórumot tartottak, ahol a munkaerő-megtartás volt a téma, majd a gazdasági fórumon növényvédelmi szakemberek tartottak érdekes előadásokat. Volt kulturális program, végül a rendezvény Edda-koncerttel zárult.

Június 16. Tiszacsomán a régészek által feltárt honfoglalás kori temető helyén kialakított emlékpark másfél évtizede áll, ahol a KMKSZ Beregszászi Középszintű Szervezetének és a KMKSZ Tiszacsomai Alapszervezetének szervezésében koszorúzással egybekötött emlékünnepeket tartottak. Az elődeinkről való megemlékezés ünnepén felszólalt Rácz János, a KMKSZ Tiszacsomai Alapszervezetének elnöke, Horváth Lugossy Gábor, a Magyarságtudományi Intézet főigazgatója, Szilágyi Mátyás, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja, Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség elnöke, valamint Sin József, a KMKSZ Beregszászi Középszintű Szervezetének elnöke. A résztvevőkre Iván Gábor görögkatolikus pap kért áldást. Ezután a jelenlévők elhelyezték koszorúikat a park közepén található kopjafánál, majd gazdag kulturális program vette kezdetét.

Június 18. Helyére került II. Rákóczi Ferenc beregszászi lovasszobrának talapzata. A húsztonnás, sőtő mészkből kifaragott talapzaton faragott jelek vannak, mint például a szabadság zászlaja, egy harciszekér-töredék és a nagyságos fejedelem jelmondata: *Cum Deo pro Patria et Libertate!* A szoborelem helyére emelésénél az anyaországi támogatással teljesen megújuló Budapest parkban jelen volt többek között Brenzovics László, a KMKSZ elnöke, Szilágyi Mátyás beregszászi magyar főkonzul, Sin József, a Beregszászi Járási Tanács elnöke, Babják Zoltán polgármester és Gyórfi Lajos szobrászművész. A szobrászművész elmondta, hogy az életnagyságúnál nagyobb, ötnegyedes bronzszobor kiöntése jelenleg is folyik Magyarországon. A szobor méreteire jellemző, hogy 185 cm a ló marmagassága, kb. 220 cm maga Rákóczi, a szobor teljes magassága 320–330 cm között lesz. 270 centis a talapzat és 60 cm

a dombkiemelkedés, tehát az emlékmű hat és fél méter magas lesz.

Június 23. Nagyszabású interetno fesztivált szerveztek Técsőn, amelyen hat országból közel 35 hagyományörző együttes, zenekar mutatkozott be. A program zárásaként a Magyar Állami Népi Együttes zenekara, Szalonna és Bandája adott nagykoncertet. A szervezők hagyományteremtő céllal rendezték meg a fesztivált, birodalmuk szerint ez lehet a Felső-Tisza-vidék legnagyobb nemzetközi folkfesztiválja.

Június 24. Közel kétszáz gyermek táncolt, énekelt és muzsikált a Viski Népzenei és Néptánc-táborban egy héten át. Az idén jubiláló hagyományörző táborban most is széles programkínálattal várták az érdeklődőket a szervezők. A program szakmai partnere a Hagymányok Háza Hálózat kárpátaljai kirendeltsége, az esemény szervezője a Kárpátaljai Magyar Hagymányörző és Népművészeti Egyesület volt.

Június 25. Tanítványai és tisztelői jelenlétében szentelték meg a beregszászi köztemetőben Drávai Gizella (1911–1981) pedagógus és író felújított síremlékét. Az utókor is őrzi az emléket: Ungváron megalakult a Drávai Gizella Magyar Irodalmi és Művelődési Kör; a beregszászi városi tanács posztumusz Pro Urbe díjjal tüntette ki; a Beregszászi 6. Számú Általános Iskola falán tábla emlékeztet az egykori tanítóra; a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség pedig évről évre nyelvhasználati versenyt rendez az emlékére. Ugyanakkor Drávai Gizella sírján a Horváth Anna által készített kerámia-emlékművet az enyészet fenyegette. Finta Éva költő (Drávai Gizella egykori tanítványa) kezdeményezésére tavaly ősszel indult gyűjtés a síremlék felújítására.

Június 27. Ünneppélyes keretek között került sor a Rákóczi-főiskola sportkomplexumának alapkövetelére Beregszászon. Elsőként Potápi Árpád János nemzetpolitikáért felelős államtitkár köszöntötte a jelenlévőket. Beszédet mondott Sin József, a Beregszászi Járási Tanács elnöke, Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség elnöke, Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektorának elmondása szerint az épületgyűttesben helyet kap majd egy tanmedence, emellett egy versenymedence is épül, amely versenyszerű úszásra is lehetőséget biztosít. A medencét kiegészíti egy sportcsarnok, valamint Beregszász polgármesterének kérésére az épület felső szintjén helyet kap Beregszász összes könyvtára.

JÚLIUS

Július 1. Tanévzáró és diplomaátadó ünnepséget tartott a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola a beregszászi református templomban. Az egybegyűlteket Taracközi Ferenc, a Beregszászi Református Egyházközség vezető lelkipásztora köszöntötte. Ezután Orosz Ildikó, a főiskola rektora tartotta meg ünnepi és értékelő beszédét, amelyben elmondta, hogy összesen 1210 hallgató fejezte be a tanévet, közülük 228 végzős. 16 hallgató két szakon folytatta tanulmányait, ők egyszerre két diplomát kaptak. A végzősöknél sok sikert, boldogulást és aktív szerepvállalást kívánt Maruzsa Zoltán, az Emberi Erőforrások Minisztériumának köznevelésért felelős helyettes államtitkára.

Július 2–6. A Karáczfalvai Szt. Józka Sándor Görögkatolikus Liceum adott otthont a Sámuel Alapítvány által szervezett tábornak, amelyben összesen 35 gyermek vett részt. A nevelő-kisegítői gárdát 13 fő alkotta, akik teljes odasánálással munkálkodtak azon, hogy a

gyermekek sem testiekben, sem lelkiekben ne szenvedjenek hiányt.

Július 3–7. Huszonhetedszer szervezte meg a Kárpátaljai Nyári Szabadegyetemet a Kisebbségekért – Pro Minoritate Alapítvány és a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Felsőszínevéren. Az idei év témája: *Kisebbségek jogfosztása Ukrajnában*.

Július 6. Tiszapéterfalván, a vidámparkban megrendezték a fogatékkal élő gyermeket nevelő családok napját a Kárpátaljai Református Egyházkerület és a Máramaros-Ugocsei Egyházmegye szervezésében.

Július 6. Volodimir Zelenszkij ukrán elnök Ungváron beiktatta tisztségébe Kárpátalja új kormányzóját, Ihor Bondarenkót.

Július 6–12. Megrendezték a 24. Péterfalvai Népzenei, Néptánc- és Kézművestábort, amely messze vidéken híressé vált. Az idén is több mint háromszáz gyermek és felnőtt zenélt, táncolt, énekelt vagy épp kézműveskedett egy héten át. Az idők során már nemcsak Pál Lajos és Pálné Jancsó Katalin, de gyermekeik, Pál István Szalonna és Pál Eszter is kivészik a részüket a szervezői feladatokból. A tábor szervezésében ezúttal is közreműködött a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ). Az esemény ideje alatt megtartották a Kárpátaljai Nyári Kőlcsey Pedagógusakadémia ének-zenei képzését is, amelyen a kárpátaljai zenetanárok és óvodapedagógusok vettek részt.

Július 7. Hetedik alkalommal rendezték meg a hagyományörző perecfesztivált Asztélyban.

Július 8–12. Megtartották a XVII. Kárpátaljai Nyári Kőlcsey Pedagógusakadémia képzéseit a KMPSZ szervezésében. A továbbképzésen hét szekcióban, 40 órában folyt a munka.

Július 9. Az Ungvári Néprajzi és Népi Építészeti Múzeumban *Beregszász kincsei* címmel nyílt kiállítás. A 48 akvarell-, olaj- és akrilfestmény helyi, odesszai és kijevi művészek munkája. Olga Szakalos, a tárlat szervezője elmondta, hogy a 19 művész előzetesen plein air-en vett részt Beregszászon, ott készültek a szóban forgó festmények is. A kiállítás megszervezését a Beregszászi Városi Tanács támogatta.

Július 9. Megszentelték és a helyére emelték a Beregszászon épülő Ortutay Elemér Görögkatolikus Szakkollégium épületének két méter magas, görögkatolikus hármaskeresztjét. Az építkezés várhatóan 2019 karácsonyára fejeződik be. Az épület a tervek szerint a szakkollégium mellett templomot, múzeumot, könyvtárat és irodákat foglal magába. Az eseményen ünnepi beszédet mondott Marosi István, az Ortutay-kollégium vezetője, Luscsák Nílus, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye segédpüspöke, Brenzovics László, az ukrán parlament képviselője. Ezután Nílus püspök megszentelte a keresztet, amelyet aztán daru segítségével emeltek a magasba, és helyezték el a kollégium kupolájának tetején.

Július 13. Új helyszínen, a nagyszőlősi Szélid Lovasközpontban várták az érdeklődőket a IV. Kuruc lovasnapra. A kárpátaljai lovasiskolák képviselői és az egyéni indulók lómustrán, lovasbemutatón, ügyességi versenyen bizonyíthatták rátermettségüket.

Július 14. A KMKSZ harmincadszor szervezte meg Tiszaújlak és Tiszabökény határában a Turul-ünnepséget. A hagyományoknak megfelelően a megemlékezés a Tiszaújlak központjában álló sóháznál vette kezdetét, ahol a különböző társadalmi szervezetek képviselői Esze Tamás és talpasai emléktáblája mellett elhelyezhették a megemlékezést és a kegyelet

koszorúit. Majd a több száz fős tömeg tárogatózó mellett ahhoz az emléklélhez vonult, amely százhatvanhárom tiszaujlaki nemzetről örökíti meg. Mint megtudtuk, az akkori településnek minden tízedik lakosa – először nemzetőrként, majd honvédként – részt vett az 1848/49-es szabadságharcban, bizonyítva a haza iránti elkötelezettségét és szabadságvágyát. A turulmadaras emlékműnél beszédet mondott Tilki Attila, az ünnepség vezérszónoka, a Magyar Országgyűlés képviselője, Jevhen Zsupán, a Kárpátaljai Ruszinok Nemzeti Tanácsának elnöke, Zubánics László, az UMDSZ elnöke, Brenzovics László, a KMKSZ elnöke. A megemlékezést a Viski Kőlcsey Ferenc Középiskola diákjainak versmondása, illetve énekszámai foglalták keretbe. A koszorúzás előtt Pösze Sándor görögkatolikus lelkész kért áldást a kárpátaljai magyarok további életére.

Július 14. A VIII. KurucFesztre a megszokott helyszínre, a tiszapéterfalvai vidámparkba hívogatta a látogatókat a tárogatózó. A rendezvényt Orosz Ildikó, a Pro Cultura Subcarpathica (PCS) civil szervezet elnöke nyitotta meg. Felszólalt Bocsor Andrea, az Európai Parlament fideszes képviselője, Seszták Oszkár, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Közgyűlés elnöke, Gaal Gergely, a Rákóczi-emlékvé Tisztelt elnöke, a rendezvény fővédnöke, Barta József, a Kárpátaljai Megyei Tanács első elnökhelyettese, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) alelnöke, Tóth Miklós megyei képviselő, valamint Brenzovics László, a KMKSZ elnöke. A megnyitó végén a *Rákóczi megtérése* c. betétdal hangzott el Birta István előadásában, majd a kárpátaljai népzenei együttesek színe-java mutatta meg, milyen a kuruc virtus. A kézművesek sátrainál ingyenes foglalkozásokkal várták az érdeklődőket, akik többek között a himzés, horgolás, pólófestés, gipszöntés, ékszerkészítés, makramézás, csuhéfonás, gyöngyfüzés, fafaragás, bőrzés, korongozás fortélyait sajátíthatták el, íjászodhattak, majd megpihenhettek a salánki hagyományörzők által a terepen felállított jurtában. Az izek és szolgáltatók utcájában sajtókészítők, borászok árulták házi készítésű termékeiket.

Július 15–20. Huszonnegyedik alkalommal szervezték meg a Mikes Kelemen Hagyományörző Alkotótábort, ismertebb nevén a jurtatábort. A Kész házaspár, Barnabás és felesége, Margit ezúttal is színes programot kínált a gyerekeknek. Az idei év tematikája a Rákóczi-emlékvéhez kapcsolódott. 45 iskolás vett részt a hét jurtából álló táborban.

Július 15–20. Huszonnegyedik alkalommal szervezett magyar nyelvi tábor a szórványban élő gyerekek számára a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség gyermeklapja, az *Irka*. Helyszíne a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola volt.

Július 19. A Hömlöc-hegy egyik előhegyének lábánál található a Mikes-út. A kutat és a mellette lévő emlékművet jelenleg a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Salánki Alapszervezete gondozza. A felújított kút átadásán Kész Barnabás történész, néprajzkutató felelevenítette a településhez köthető Rákóczi-emlékeket, köztük a kutat, amely a fejedelem hű apródjáról kapta a nevét. Mint mondta, a néphagyomány szerint Mikes Kelemen innen, az itteni forrásból hordta a vizet gazdájának. A terület egykor mocsaras vidék volt, s a monda szerint a hű apród talált rá a domb aljában egy kristálytisztá vizű forrásra. A fejedelemnek igen megízlelt a víz, s míg Salánkon tartózkodott, annak a

forrásnak a vizét fogyasztotta, és mindig Mikes Kelemen volt a vízhordó. A forrást róla nevezték el Mikes-forrásnak, vagy – ahogyan Salánkon mondták – Nyikes-forrásnak.

Július 22–26. A „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány szervezésében immár kilencedik alkalommal rendezték meg a beregszászi népzenei és néptáncfőest.

Július 28. Harminc éve – 1989. július 25-én – indult újra a ferences rend tevékenysége Kárpátalján, amikor is három magyarországi szerzetes, Majnek Antal, Zatykó László és Radics Dávid költözött Nagyszőlőse. Ezt a jubileumot ünnepelték a nagyszőlősi római katolikus templomban tartott háláadó szentmisén a rend korábban vagy jelenleg is Kárpátalján szolgáló tagjai és a kerületi egyházközségek hívei. A szentmisén Magyar Gergely OFM, plébános, a misszió jelenlegi vezetője köszöntötte az egybegyűlteket, s megemlékezett az egykor Kárpátalján szolgáló, azóta elhunyt testvérekről is. Ezt követően hosszabb hangfelvételt játszottak le, amely Paskai László egykori bíboros 1989-es kárpátaljai látogatásakor készült. Ez az esemény nyitotta meg az utat ahhoz, hogy az akkor még a Szovjetunió részét képező kárpátaljai magyar városban hosszú kihagyás után ismét letelepedhessen a rendtartomány. Azóta folyamatosan jelen vannak régiókban – a három évtized alatt összesen 21 testvér fordult meg itt –, s a hitéleti feladatok mellett jelentős oktatási, kulturális, szociális és karitatív munkát is végeznek. A szentmisét Majnek Antal megyéspüspök mutatta be. Zatykó László OFM prédikációjában legfőbb imádságunk, a Miatyánk mélységeiről, titkairól szólt. A könyörgéseket a ferencesekhez tartozó egyházközségek képviselői olvasták fel. A hívek nevében Bilák János nagyszőlősi kurátor köszöntötte a ferenceseknek az eddigi áldozatos szolgálatot. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Milován Sándor, a KMKSZ tiszteletbeli elnöke és dr. Dupka György, a MÉKK elnöke, akik Paskai László egykori bíboros 1989. május 20–25-i kárpátaljai látogatásának civil szervezői, résztvevői voltak.

Július 29. A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) idén is megszervezte az Abacus matematikátábort Beregszászon. A tábor helyszínét a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) biztosította.

AUGUSZTUS

Augusztus 1. 25. alkalommal rendezte meg a Beregszászi Magyar Görögkatolikus Esperesi Kerület fiataljait néhány napra egybegyűjtő *Megmaradni találkozót* a Görögkatolikus Ifjúsági Szervezet.

Augusztus 2–4. A III. Kárpátaljai Zsidó Napok keretében a huszadik század legismertebb magyar zsidó slágerei csendültek fel a beregszászi kis zsinagógában. A dalokat Nógrádi Gergely budai főkantór és Teszter Nelli zongoraművész előadásában hallhatták az érdeklődők. Másnap a tradicionális zsidó konyha ízeivel ismerkedhettek az érdeklődők a Rákóczi-főiskola Kiscsikó éttermében. A kellemes hangulathoz hozzájárult, hogy a rendezvényen zsidó zeneszerzőkhöz és előadókhöz köthető népszerű dallamok csendültek fel Teszter Nelli zongoraművész előadásában. A program Banda Pál gordonkaművész szólóestjével folytatódott, aki Bach-szvitet adott elő. A rendezvénysorozat a beregszászi amfiteátrumban Király Viktor *A király 50 árnyalata* című koncertjével zárult. Ezt megelőzően Jávorai Ferenc Fegyá és Müller Péter Sziámi közös fellépésére került sor.

Augusztus 3. Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács szervezésében Beregszász, Komlós, Nagyszőlös helyszíneken megtartották a Borzsavölgyi Kisvasút Napját.

Augusztus 4. A Beregszászi Római Katolikus Egyházközség Rákóczi-estet szervezett a Pásztor Ferenc Községi Házban.

Augusztus 5. Beregszászon, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola átriumában elkezdődött a IX. Jankovics Mária Alkotótábor a képzőművészetek, festészet, szobrászat és rajz iránt érdeklődő gyerekek részvételével. Az idén 80 gyereket foglalkoztató rendezvényt Váradi Natália, a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány irodavezetője nyitotta meg. Ezt követően Kulín Agnes, a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának (RIT) vezetője, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanára, a tábor szakmai szervezője ismertette a programot, és bemutatta a foglalkoztató vezető szakembereket: Néger Krisztinát (vonálgrafika), Fekete Gabriellát (selyemfestés), Fülöp Lászlót (fotográfia), ifj. Hidi Endrét (szobrászat, agyagözás), Kalanics Évát (kézműves foglalkozások).

Augusztus 9–11. A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Ifjúsági Szervezete szervezésében Tiszapéterfalván megrendezésre került a II. ISZ FESZT. A fesztiválon neves magyarországi művészek, együttesek és intézményvezetők is felléptek. A három nap alatt a fesztiválzók létszámát közel 10 000 főre becsülték a szervezők.

Augusztus 10. Ünnepléses keretek között öntötték össze a kárpátaljai magyar gazdák által felajánlott több mint 100 tonna búzát a *Magyarok Kenyere* – 15 millió búzaszem program keretében a Nagydobronyi Irgalmas Samaritanus Református Gyermekotthonban. Az ünnepség résztvevőit Katona Viktória, a gyermekotthon lelkész-igazgatója köszöntötte. A *Magyarok Kenyere* program jelentőségét méltatta Sari József, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Felső-Tisza-vidéki Középsztintű Szervezetének elnöke, Örhidi László, a Pro Agricultura Carpatika Kárpátaljai Megyei Jótékonyági Alapítvány elnöke, Jakab István, a Magyar Országgyűlés alelnöke, a Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetségének (MAGOSZ) elnöke. A jelképes búzaösszeöntést Schreiner Sándor tárogatóművész magyar népi dallamokkal kísérte. A hagyományoknak megfelelően Takár Károly nyugalmazott sóbányász egy kis zsáknai aknaszlatinai sóval járult hozzá a gazdák adományához.

Augusztus 12. Beépülő örökség témával rendezte meg a IX. Keresztyén Balázs Olvasótábor a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) Beregszászon. Az esemény megnyitóján Kudlotyák Krisztina, II. RF KMF Felsőfokú Szakképzési Intézetének tanára, a tábor vezetője és Orosz Ildikó, a KMPSZ elnöke köszöntötte a résztvevőket és ismertette a heti programot.

Augusztus 12–19. Néhány év szünet után idén ismét megrendezték a Munkácsi Zenei Tábor, amelyben munkácsi és magyarországi zenészek tanulhattak is egymástól, és taníthatták is egymást az együttzenélés fortélyaira.

Augusztus 17. A salánki művelődési ház parkjában felavatták az 1711-es kuruc országgyűlést megörökítő féldomborműves emléktáblát.

Augusztus 18. A szürtei római katolikus templom kertjében 2002-ben felállított Szent

István-szobornál idén is megemlékeztek. Ünnepi beszédet mondott Braun Éva, a KMKSZ Szürtei Alapszervezetének elnöke, Balogh Livia, a KMKSZ Ungvári Középsztintű Szervezetének elnöke, Puskár Árpád, Szürte polgármestere. Az államalapító nagy királyunkról osztotta meg gondolatait Pohareczky Róbert szürtei római katolikus plébános és Rózsa Dávid, a Sárospataki Református Teológiai Akadémia hallgatója. A rendezvényre közös műsorral készült az Ignác Mária vezette Csalogány asszonykórus és a Szikora Csilla által felkészített Rózsa népdalegyüttes, akik az alkalomhoz illő dalokat énekeltek.

Augusztus 18. Tiszasalamonban ünnepi istentisztelettel kezdődött a már hagyományos Szent István-napi megemlékezés, amelyen a helyi magyar közösség mellett többek között részt vett a két anyaországi testvértelepülés, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Nyírájkó és a Somogy megyei Szenna küldöttsége is. Az ünnepi rendezvény résztvevői megkoszorúzták a református templom bejárata előtt felállított Szent István-szobrot, majd énekeltek a *Szózatot*.

Augusztus 20. Aknaszlatinán is méltatták Szent István királyunk több mint 1000 évvel ezelőtti sorsfordító jelentőségű államalapításának évfordulóját. A rendezvény ünnepi szentmisével vette a kezdetét a római katolikus Szent István-templomban. A mise végén Snep Román aknaszlatinai plébános halát adott az alkalomért, illetve köszönetet mondott a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetségnek (KMKSZ), mert a szervezet segítségével sikerült felállítani és restaurálni a templomkertben elhelyezett kopjafákat. A templomkertben lévő Szent István-szobor koszorúzása a magyar himnusz elneklésével kezdődött a bányászenekar kíséretében. Ünnepi beszédet tartott Szilágyi Mátyás beregszászi magyar főkonzul és dr. Brenzovics László, a KMKSZ elnöke. A rendezvényt kulturális program zárta.

Augusztus 20. Szent István-napi ünnepséget és búcsút szervezett a Pro Cultura Subcarpathica (PCS) civil szervezet államalapító királyunk emlékére Tiszacsomán, a Honfoglalási Emlékparkban. A program társszervezői a Görögkatolikus Ifjúsági Szervezet, a Tiszacsomai Polgármesteri Hivatal, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, az Ukrán Magyar Demokrata Szövetség és a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Ifjúsági Szervezete voltak.

Az esemény szent liturgiával vette kezdetét. A helyi görögkatolikus templomban – amelyben Szent István-eréklyét őriznek – a Beregszászi Magyar Görögkatolikus Esperesi Kerület pap-sága végezte el az ünnepi szertartást, amelyen Luscsák Nilus, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye segédpüspöke mondott szentbeszédet, majd megáldotta az idei búzából sült kenyeret. Ezt követően körmenetet tartottak a templom és a honfoglalási park között, ahol a rendezvény megemlékezéssel folytatódott. A rendezvényen Szilágyi Péter nemzetpolitikáért felelős miniszteri biztos, Szilágyi Mátyás, Magyarországi Beregszászi Konzulátusának főkonzulja, Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség elnöke, Kovács Szvetlana, Tiszacsoma polgármestere, Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora, a PCS elnöke szolt az egybegyűltekhez. Végezetül Luscsák Nilus megáldotta a jelenlévőket, s megkoszorúzták Szent István szobrát. A továbbiakban az emlékparkban felállított nagyszínpadon folytatódott a meg-

emlékezés, ahol népzenei és néptáncsoportok léptek fel. Este a Magashegyi Underground lépett a színpadra.

Augusztus 20. Beregszászon, a Szent Kereszt Felmagasztalása római katolikus plébániatemplomban Szent István-napi misét tartottak. Ezután itt került sor a *Kárpát-medence kenyeré* rendezvényre is. A kenyérszentelésben közreműködött Molnár János esperes-plébános. Az idei ünnepségen mások mellett részt vett dr. Lukács Angéla, Magyarország beregszászi külképviseletének konzulja, aki az új kenyér ünnepét és Szent István hagyatékát méltatta, illetve Lóga Nagyija, Beregszász alpolgármestere is. A vendégek megkoszorúzták a templomudvaron lévő Szent István-mellszobrot.

Augusztus 20. A Magyar Értelmségiek Kárpátaljai Közossége (MEKK) és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) a történelmi egyházakkal közösen a sokéves hagyományhoz híven az ungvári vár belső udvarában méltatta államalapító szent királyunk napját. Az ünnepség keretében ökumenikus szertartásra és az új kenyér megszentelésére is sor került. A rendezvényt dr. Dupka György, a MEKK elnöke nyitotta meg és üdvözölte a vendégeket. Magyarország Ungvári Főkonzulátusának képviselőként ünnepi beszédet mondott Kuti László. Szólt a megjelöléshez dr. Zubánics László történész, az Ukrán Magyar Demokrata Szövetség elnöke, illetve dr. Füzfa Balázs, a szombathelyi egyetem irodalomtörténésze is. Az ökumenikus szertartásban részt vett Héder János ungvári református lelkész, a KRE főjegyzője, P. Janig Péter kisegítő lelkész, valamint Szkoropádszky Péter atya, a Palágykomoróci Görögkatolikus Parókia vezetője. A kenyérszentelés után elhangzott a *Himnusz*, majd a jelenlévők megkoszorúzták a várudvaron lévő turul-emlékművet, ahol Hajtató Tamás beregszászi konzul mondott beszédet. A kulturális programban közreműködött a tiszabökényi Tisza Csillag kórus (művészeti vezető: Kovács Csilla).

Augusztus 21. A beregszászi főiskola átriumában ünnepelte meg ötödik születésnapját a Kárpátaljai Testvércsalád Mozgalom. Székely Attila, a Családháló leköszönő országos szervezője köszöntötte után a Kokas Banda és a Napsugár Hagyományörző Gyermekcsoport szórakoztatta és táncoltatta meg a közönséget.

Augusztus 24. Lezajlott a X. Mezőgecei Lekvárőző Fesztivál a Mezőgecei Községi Tanács, a Mezőgecei Hagyományörzők és Falufeljesztők Egyesülete, a KMKSZ Mezőgecei Alapszervezete és a Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács szervezésében.

Augusztus 25. Kovászon nyárbúcsúztatót rendezett a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete (KMNE).

Augusztus 25. A megyeszékhelyen miniszobrot avattak a neves író, Gyöngyösi István költő tiszteletére. Az új nevezetesség a Radvanc városrészben található, a város leg-
régebbi lakóháza mellett. Az avatásra a költő születésének 390. évfordulóján került sor. A miniszobrot Sztepan Rusznak és Roman Murnik készítette.

Augusztus 30. – szeptember 1. Az Asztélyi Polgárőr Egyesület *Kétkeréken történelmünk nyomában* határon átnyúló kerékpártúrát szervezett Asztély, Jánd, Beregszász, Nagymuzsaly, Bene, Tiszaújfal, Jánd településeken.

Összeállította: Dupka György és Zubánics László

Balogh Sándor-tárlat Ungváron

Immár hagyománynak számít, hogy Magyarország Ungvári Főkonzulátusának aulájában bemutatkozhatnak Kárpátalja képzőművészei. Az idei nyár egyik kiállítója Balogh Sándor ungvári festőművész, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének (MMKE) tagja volt.

Az időszakos kiállítás ünnepélyes megnyitóján Fülöp Andrea konzul köszöntötte az összegyűlt művészetbarátokat, majd átadta a szót Kuti László első beosztott konzulnak, aki Buhajla József főkonzul nevében is üdvözölte a jelenlévőket, és méltatta a művész alkotói munkásságát.

Balogh Sándor az ungvári járási Nagygejőcön született, és a katonai szolgálaton kívül huzamosabb időt nem is

töltött Ungvártól távol. Egész élete során restaurátorként tevékenykedett, és szoros viszony fűzte a művészi alkotáshoz.

Fuchs Andrea, az MMKE titkára köszöntőjében kiemelte: Balogh Sándor rendszeresen részt vesz a társaság csoportos kiállításain, emellett számos önálló

tárlattal is büszkélkedhet, ez a nyolcadik egyéni kiállítása, közülük hármat Budapesten rendeztek. A művész, aki ifjú kora óta foglalkozik tájfestéssel, meghatározóan pasztellképeket fest. Alkotásait gazdag színvilág jellemzi. A most kiállított 23 akvarell és pasztell főként városképeket ábrázoló, különböző időszakokban és hangulatban készült alkotás. A tárlaton csendéletek és tájképek is szerepelnek.

Balogh Sándor köszönetet mondott a kiállítási lehetőségért. Elmondta, hogy restaurálással továbbra is foglalkozik, főleg fabútorokat állít helyre, de azok kiállítására a konzulátus termében nincs lehetőség.

Egyébként két éve az ungvári skanzenben nagyon szép jubileumi kiállítást szerveztek a művész 70. születésnapja alkalmából. Fényképeken mutatta be a bútorokat restauráció előtt és után. Érdekes volt látni a különbséget.

Tudósítónk

Női szerepvállalás a szobrászatban

Aszolyvai járási Királyfiszálláson (Szolocsin) szeptember elején tartották a VI. Nemzetközi Szobrásztábort, amelynek szervezője a Pro Arte – Munkács civil szervezet (vezetői Matl Péter és Matl Árpád) volt. Az idei tábor érdekessége, hogy oda csak szobrásznőket hívtak meg. A szervezők ugyanis minden évben meghatározott téma köré építik fel a tábor munkáját, idén a család fontosságára, ezen belül a női szerepvállalásra szerették volna felhívni a figyelmet. A négy országból érkezett alkotók – Darja Aljoskina és Olena Dodatko (Ukrajna), Rostás Beáta (Magyarország), Jitka Kusova (Csehország), Rhea Marmentini (Spanyolország) – két héten keresztül dolgoztak különleges műveiken, amelyek a család értékeit szemléltetik.

A 2013-ban alapított Pro Arte – Munkács civil szervezet kidolgozta a Kárpátaljai szoborút koncepcióját, amely a megye magyar- és ruszinlakta településeit öleli magába. Az ott elhelyezett szobrokkal elsősorban a turistákat szeretnék elcsalogtatni a félreesőbb falvakba is, fellendítve ezzel a falusi turizmust.

Az idei táborban készült alkotásokat a Tiszapéterfalvai Önkormányzatához tartozó települések kapták, továbbá egy szoborral gazdagodott a tábornak helyet biztosító Kvitka Polonini Szanatórium is.

Tiszabökényben, a művelődési ház szomszédságában Jitka Kusova neves cseh szobrász Madonna-szobrát, a Tiszafarkasfalvai Tájélmúzeum udvarán Rhea Marmentini spanyol művész *Részekből az egész*, a családot ábrázoló alkotását, Forgolányban, művelődési ház előtt Olena Dodatko *Egység* című munkáját, a Tiszapéterfalvai Polgármesteri Hivatal előtt Rostás Beáta egeri szobrászművész Eger városának és az otthon melegének emléket állító szobrát, Királyfiszálláson pedig Darja Aljoskina két galambot és a köztük lévő tojást ábrázoló, ugyancsak a családot szimbolizáló alkotását avatták fel.

Sz. J.

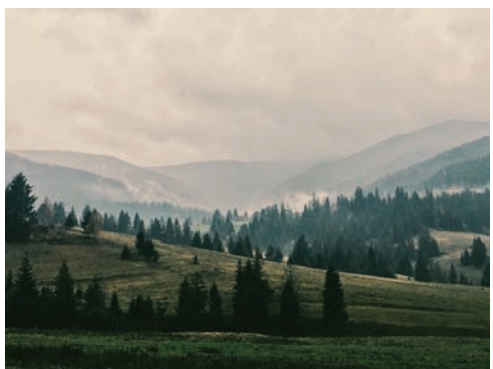

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

Kárpátalja a te szemeddel

Fehér Szebasztián: *Vágyódás*

Zsigó Olívia: *A csend otthona*

Svec Antal: *Kányabangita*

Szűcs Ádám: *Vérke*

A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Ifjúsági Szervezete (KMKSZ ISZ) idén negyedik alkalommal hirdetett fotópályázatot a 35. életévüket be nem töltött kárpátaljai fiatalok számára. A kiírók olyan alkotásokat vártak, amelyek képesek bemutatni Kárpátalja természeti szépségeit és kincseit – mindezt a modern, művészi fotográfia eszköztárának alkalmazásával. Ennek megfelelően a pályázat során csak olyan képeket tölthettek fel a jelentkezők, amelyek kizárólag a természet szerepel.

A pályázatra 72 kép érkezett be. Alkotóik arra törekedtek, hogy olyan fotókat készítsenek, amelyek plusz gondolati és esztétikai tartalmat is hordoznak. A pályaműveket szakmai zsűri – Fülöp László fotóművész és esküvői fotós, Gazdag Mihály rendezvényfotós, illetve Horváth Zoltán, a KMKSZ ISZ alelnöke – értékelte.

A fotópályázat ünnepélyes eredményhirdetésére augusztus 19-én került sor a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. Fülöp László zsűritag gratulált minden versenyzőnek, és arra buzdította őket, hogy továbbra is fotózzanak, örökösség meg a természet utánozhatatlan szépségét.

A pályázat díjazottjai: I. helyezett – Zsigó Olívia: *A csend otthona*, II. helyezett – Dudla Ferenc: *Tél a Kárpátokban*, III. helyezett – Fehér Szebasztián: *Vágyódás* című képe. Ez utóbbi gyűjtötte be a legtöbb kedvelést a szervezet közösségi oldalán, így ez az alkotás lett a közönségszavazott is. A pályázat nyertesei oklevelet vehettek át, illetve pénzjutalomban részesültek.

Olvasóink figyelmébe ajánljuk a díjazott képeket és még néhány felvételt. A teljes képgaléria a KMKSZ ISZ Facebook-oldalán tekinthető meg.

-ditta-

Dudla Ferenc: *Tél a Kárpátokban*

Árpád Iván: *Csendes patak*

Tusa Bianka: *A kanyargó Tisza*

Beregszászi Alex fotója